

Otfried Preußler: Krabat a Fekete Malomban

A koselbruchi malom

Újév és vízkereszt közt történt. A tizennégy éves Krabat összefogott két másik vend koldusgyerekekkel, és bár őfensége, a szász választófejedelem szigorú büntetés terhe mellett megtiltotta a koldulást és csavargást (amit viszont a bírók és egyéb hatóságok szerencsére nem vettek túl szigorúan), háromkirályoknak öltöztek, és faluról falura jártak Hoyerswerda környékén. Királyi koronának megtette a sapkájuk köré tekert szalmakoszorú, a maukendorfi vidám kis Lobosch volt a szerezsen király, aki minden áldott reggel feketére kormozta magát, büszkén hordozta előttük a betlehem csillagot, amit Krabat szögelt fel egy botra.

Ha beértek egy-egy udvarba, Loboscht közrefogva elénekelték a "Hozsánna, Dávid fiá"-t, azaz Krabat csak tátogott, mert éppen mutált a hangja. De a másik két felség annál hangosabban fújta a dalt így aztán ezt észre sem lehetett venni.

Újévre sok háznál vágtak disznót, gazdagon megajándékozták hát a napkeleti király urakat kolbásszal és szalonnával. Máshol almát, diót, aszalt szilvát, mézeskalácsot kaptak, hájas tésztát, ánizsos tallért vagy fahéjas csillagot.

– Jól kezdődik az év! – vélekedett a harmadik estén Lobosch. – Bár így folytatódna szilveszterig!

A másik két felség kimérten bólogatott, és így sóhajtottak:

– Felölünk mehet!

A következő éjszakát a petershaini kovácsműhely szénapadlásán töltötték, és ott esett meg először, hogy Krabat azt a különös álmot látta.

Egy rúdon tizenegy varjú ült, és őt nézték. Észrevette, hogy a rúd bal végén egy hely üresen maradt. Aztán valami hangot hallott. Rekedt volt ez a hang, és mintha nagyon messziről jött volna: az ő nevét kiáltotta. Krabat nem mert válaszolni.

– Krabat! – hangzott fel másodszor, majd harmadszor is: – Krabat!

Azután így folytatta a hang:

– Gyere a schwarzkollmi malomba, nem bánod meg!

Erre a varjak is felemelkedtek a rúdról, és így károgtak:

– Hallgass a Mester szavára, engedelmeskedj neki!

Erre aztán felriadt Krabat. "Hogy miket össze nem álmodik az ember!" – gondolta, átfordult a másik oldalára, és újra elaludt. Másnap folytatta útját a pajtásaival, s ha eszébe jutottak a varjak, csak nevetett.

De a következő éjszakán megisméltődött az álom. Megint csak nevén szólította a hang, és újfent ezt károgták a varjak: "Engedelmeskedj neki!" S ez már gondolkodóba ejtette.

Másnap reggel megkérdezte a szállásadó gazdát, ismer-e valami Schwarzkollmot vagy hasonló nevű falut.

A paraszt úgy emlékezett, mintha már hallotta volna a nevet.

– Schwarzkollm... – töprengett. – Hát persze, a hoyerswerdai erdőben, a Leippébe vezető út mellett, ott van egy falu, amit így hívnak.

Legközelebb Gross-Partwitzban éjszakáztak a háromkirályok. Itt is ugyanazt álmodta Krabat, látta a varjakat, hallotta ugyanazt a hangot, mely mintha nagyon messziről jött volna, akár csak az első és a második alkalommal. Ekkor elhatározta, hogy engedelmeskedik. Hajnali szürkületkor, amikor a többiek még aludtak, kilopódzott a csúrből. A kapuban találkozott a vízhordó cseléddel.

– Add át nekik üdvözetemet – mondta a lánynak –, el kell mennem.

Faluról falura kérdezősködve gyalogolt tovább Krabat. A szél hódarát sodort az arcába, minden

második-harmadik lépésnél meg kellett állnia, hogy megtörölgesse a szemét. A hoyerswerdai erdőben eltévedt, két teljes órát bolyongott, míg visszatalált a leippei útra. Így aztán csak estefelé érte el célját.

Schwarzcollm ugyanolyan volt, mint a többi pusztai falu. Az utca két oldalán a hosszú sorban elnyúló házak, csűrök roskadoztak a nagy hó alatt; gőzölögtek a trágyadombok, füstzászlócskák lengedeztek a tetők fölött, elnyújtott tehénbőgés hallatszott. A kacsausztatón hangos visongással korcsolyáztak a gyerekek. Krabat hiába nézelődött: semmiféle malmot nem látott.

Egy öregember jött felfelé az úton, hátán rőzseköteggel, tőle kérdezősködött.

– Nincs itt a faluban malom – mondta az öreg.

– És a szomszédságban?

– Hát, ha *arra* gondolsz... – és hüvelykujjával hátrabökött a válla felett. – Hátul, a koselbruch-i szurdokban, a Fekete-víz partján van egy. De... – Hirtelen elhallgatott, mintha már így is túl sokat mondott volna.

Krabat megköszönte az útbaigazítást, és elindult arra, amerre az öreg mutatott. Pár lépés után valaki megrángatta a kabátujját. Megfordult, hát a rőzsés ember volt.

– Mi a baj? – kérdezte Krabat.

Az öreg közelebb húzódott, és félős arccal azt mondta:

– Figyelmeztetni akarlak, fiam. Kerüld el Koselbruchot és a fekete-vízi malmot. Nem valami barátságos hely...

Krabat egy pillanatig tévovázott, aztán faképnél hagyta az öreget, és ment a maga útján, kifelé a faluból. Hamar sötétedett, ügyelnie kellett, le ne tévedjen az ösvényről. Vacogott. Ha visszanezített arra, amerről jött, ott már csak apró fények villantak meg, itt is, amott is.

Vajon nem volna-e okosabb megfordulni?

– Eh, még mit nem – dörmögte Krabat, és felhajtotta kabátgallérját. – Talán valami pendelyes kölyök volnék? Csak megnézem, az semmibe se kerül.

Krabat tévován botorkált egy darabig az erdőben, végül egy tisztásra ért. Amikor összeszedte bátorságát, és kilépett a fák közül, a felhő hirtelen felszakadt, kibukkant a hold, és hideg fénybe borította a tájat.

Akkor meglátta a malmot.

Ott volt az orra előtt, a hóba lapulva, sötéten, fenyegetően: hatalmas, gonosz, áldozatra leső állathoz hasonlóan.

"Senki sem kényszerít rá, hogy odamenjek" – gondolta Krabat. Aztán kinevette magát nyúlászúsága miatt, megerősítette szívét, és továbblépett az erdő árnyékából a szabadba. Bátran haladt a malom felé, majd bekopogott a csukott ajtón.

Kopogott egyszer, kopogott kétszer: bent semmi sem mozdult. Kutya se csaholt, lépcső se nyikorgott, kulcscsomó se zörgött – semmi.

Krabat harmadszor is bekopogott erősen, hogy csak úgy sajgott belé az ujjja.

De a malomból újra csak a csend felelt. Akkor próbaképp lenyomta a kilincset: az ajtó kinyílt, nem volt bereteszelve. Krabat belépett a folyosóra.

Síri csend és sötétség fogadta. De hátul, a folyosó végén valami gyenge fény pislákol: csupán sejtelmes derengés.

"Ahol fény van, ott emberek is vannak" – gondolta Krabat. Karját előrenyújtva tapogatózott tovább.

Közelebb érve látta, hogy a fény egy ajtó hasadékán szűrődik ki, mely oldalt nyílt. A kíváncsisága legyőzte félelmét, lábujjhegyen odasurrant a réshez, és bekukucskált.

Sötét kamrát látott, melyet egyetlen szál gyertya világított meg. A gyertya vörös volt. A szoba

közepét elfoglaló asztalon állt egy koponyán. Az asztal mögött hatalmas termetű, sötét ruhás ember ült, arca sápadt, mintha bemeszelték volna; bal szemét fekete kötés takarta. Előtte az asztalon vastag, leláncolt, bőrkötésű könyv; azt olvasta.

Most felemelte fejét, és úgy meredt előre, mintha az ajtón keresztül is látná Krabatot. Pillantása csontja velejéig átjárta a fiút, akinek ettől könny szökött a szemébe, s a kamra képe elmosódott előtte.

Krabat erősen megdörzsölte a szemét, aztán hirtelen azt érezte, hogy hátulról egy jéghideg kéz nehezedik a vállára. Kabáton, ingen át is dermesztette a hidege. Ugyanakkor vend nyelven rekedt hang szólalt meg mögötte:

– Nos, hát megjöttél!

Krabat összerezte, ismerte ezt a hangot. Amint megfordult, az előbbi emberrel találta magát szemben. A félszemével. De hogyan került ide? Mert hogy nem az ajtón át, az biztos.

Az ember gyertyát tartott a kezében. Némán vizsgálta Krabatot, aztán előretolta állkapcsát, és azt mondta:

– Én vagyok itt a Mester. Elszegődhetsz hozzám inasnak, épp szükségem van egyre. Akarod?

– Akarom – hallotta Krabat a tulajdon hangját. De ez a hang idegen volt, mintha nem is tőle származna.

– És mit akarsz megtanulni? A molnárságot vagy mást is? – kérdezte a Mester.

– Mást is – felelte Krabat.

Akkor a molnár parolára nyújtotta a balját.

– Csapj bele!

És abban a pillanatban, amikor kezet szorítottak, a házban tompa dübörgés, morajlás indult meg. Mintha a föld mélyéről jött volna a hang. Ingott a padló, megmozdultak a falak, s a gerendák, oszlopok is megremegtek.

Krabat felkiáltott, el akart menekülni: el, csak el innen! De a Mester elállta az útját.

– A malom! – kiabálta, markából tölcserűt formálva. – Lám, újra örül!

Tizenegy meg egy

A mester intett Krabatnak, hogy kövesse. Szótlatlanul vezette fel a fiút a meredek falépcsőn a padlásra, a molnárlegények hálótermébe. A gyertya fényénél Krabat tizenkét alacsony, szalmazsákos fekhelyet számlált össze, hatot jobb, hatot bal felől, mindegyik mellett egy-egy szekrényke és egy fenyőfa ülőke állt. A szalmazsákokon szétdobált takarók, a keskeny folyosón feldöntött sámlik s ingek, kapcák heverték szanaszét. A legényeket szemmel láthatóan váratlanul zavarták fel álmukból a munkára. Egy vetetlen ágy volt csak, a Mester odamutatott az ágyban lábtól heverő holmikra.

– A ruháid!

Aztán megfordult és távozott; a gyertyát is elvitte.

Hát itt maradt Krabat egyedül a sötétben. Lassan vetkőzni kezdett. Mikor a sapkáját tette le, ujjhegye a szalmakoszorúhoz ért: ó, valóban, tegnap még a háromkirályok közt volt – de milyen messzire került tőlük!

A malom zörgése, zúgása a padlásra is felhallatszott. Szerencséjére holtfáradt volt: alig nyúlt végig a szalmazsákon, már aludt is. Aludt, mint egy darab fa, aludt, aludt, míg egy fénysugár fel nem ébresztette.

Krabat felült és megdermedt a rémülettől. Fekhelyét tizenegy fehér alak vette körül, akik egy

istállólámpa fényénél néztek le rá: tizenegy fehér alak, fehér arccal, fehér kezekkel.

– Kik vagytok? – kérdezte féltősen a fiú.

– Aki hamarosan te is leszel – válaszolta az egyik kísértet.

– Ne félj, nem bántunk – toldotta meg egy másik. – Mi vagyunk a molnárlegények.

– Tizenegyen vagytok?

– Te vagy a tizenkettedik. Hogy hívnak?

– Krabatnak. És téged?

– Én Tonda vagyok, az öreglegény. Ez itt Michal, ez Merten, ez meg Juro... – és sorra megnevezte mindegyiket, aztán úgy vélte, ennyi elég is lesz mára. – Aludj csak, Krabat, ebben a malomban kell az erő.

A molnárlegények levackoltak szalmazsákjaikra, az utolsó elfújta a lámpást, jóéjt kívánt, és már horkoltak is.

A reggelihez a közös cselédszobában gyűltek össze a legények. Tizenketten ülték körül a hosszú faasztalt, jó zsíros zabkását ettek, négy-négy emberre jutott egy tál.

Krabat éhes volt, úgy vetette magát a reggelire, mint az éhes farkas. Ha az ebéd és vacsora is tartja, amit a reggeli ígér, akkor nem is lehet itt rossz az élet.

Tonda, az öreglegény, nagydarab fickó volt, üstöke sűrű és jégszürke, pedig az arca után még harmincéves sem lehetett. Valami rendíthetetlen komolyság áradt a szeméből. Krabat mindjárt az első naptól bizalmat érzett iránta: az a baráti higgadság, amivel közeledett hozzá, megnyerővé tette számára.

– Remélem, az éjjel nem ijesztettünk meg túlságosan – fordult Tonda a fiúhoz.

– Ó, nem nagyon – mondta Krabat.

Nappali fényénél a "kísértetek" ugyanolyanok voltak, mint ezer más, hasonló korú legény. Mind a tizenegy vendül beszélt, és csak néhány évvel lehettek idősebbek nála. Úgy érezte, ha rápillantanak, némi részvét csillog a szemükben. Csodálkozott rajta, de nem sokat törődött vele.

Ami inkább elgondolkoztatta, az az ágyon talált ruha volt: használt holmi minden egyes darab, mégis úgy illett rá, mintha ráöntötték volna. Megkérdezte a fiúkat, honnan vannak a holmik, és ki viselte őket korábban; de alig tette fel ezt a kérdést, azok leengedték a kanalat, és szomorúan néztek rá.

– Valami butaságot mondtam? – kérdezte Krabat.

– Nem, nem – válaszolt Tonda. – Ezek... az elődödé voltak.

– És? – kérdezősködött tovább Krabat. – Miért nincs itt ő maga? Már kitanult?

– Igen. Kitanult – hagyta rá Tonda.

Ebben a pillanatban kivágódott az ajtó. Belépett a Mester, haragosnak látszott, s a legények behúzták a nyakukat.

– Ne fecsegetek! – támadt rájuk, és egyetlen szemét Krabatra emelve, nyersen hozzáfűzte: – Aki sokat kérdez, az sokat téved. Ismételd meg!

– Aki sokat kérdez, az sokat téved... – dadogta Krabat.

– Vésd ezt jól az eszedbe!

A Mester már ki is ment. Az ajtó döngve csapódott be mögötte.

A legények ismét nekiláttak a kanalizálásnak, Krabatnak azonban hirtelen elege lett az ételből. Tanácstalanul meredt az asztallapra, de senki sem figyelt rá. Vagy mégis?

Amikor felpillantott, Tonda nézett rá, és odabiccentett neki, alig észrevehetően, a fiú mégis hálás volt érte. Megérezte: akadt ebben a malomban egy barátja.

Reggeli után munkába indultak a legények, Krabat is velük ment. A folyosón ott állt a Mester, intett neki, és csak ennyit szólt:

– Gyerünk!

Krabat követte a szabadba. Sütött a nap, szélcsend volt és hideg, a fákon zúzmara csillogott.

A Mester a malom mögé vezette. A ház hátsó falán volt egy ajtó, azt kinyitotta. Együtt léptek be a lisztkamrába, egy alacsony helyiségbe, melyen mindössze két apró ablak volt, de a lisztportól ezek is megvakultak. Lisztpor a padlón, a falakon, ujjnyi vastagon lisztporos volt a mennyezetről lelógó tölgyfa mérleggerenda is.

– Kisöpörni! – mondta a Mester. Az ajtóhoz támasztott söprűre mutatott, aztán elment, magára hagyva a fiút.

Krabat nekigyürkőzött a sepregetésnek, ám néhány mozdulat után máris valóságos porfelhő vette körül. "Nem lesz ez így jó – gondolta magában. – Amíg hátraérek, elől újra leülepszik az egész. Kinyitok egy ablakot..." De az ablakokat kívülről beszögezték, s az ajtó is zárva volt. Rázhatta, dörömbölhetett rajta, amennyit csak akart: semmi sem segített, fogoly volt.

Krabatot kiverte a víz. A lisztportól összeragadt a haja és a szempillája, csiklandott az orra, kapart a torka. Az egész olyan volt, mint egy lidérces álom, ami nem akar véget érni: lisztpor és megint csak lisztpor, sűrű gomolyban, mint a köd, mint a hóvihár.

Krabat egyre nehezebben lélegzett, homloka a mérleggerendának koccant, szédelgett. Feladja? De mit szólna a Mester, ha ő most egyszerűen lerakná a söprűt?

Krabat nem akarta elveszíteni sem a Mester jóindulatát, sem a jó zsíros ételeket. Így aztán söpört, söpört tovább: előlről hátra, hátulról előre, megállás nélkül, órákon át.

Végül – egy fél örökkévalóság telt már el – jött valaki, és felrántotta az ajtót. Tonda volt.

– Gyere ki! – kiáltotta. – Ebéd!

Nem kellett kétszer mondani, Krabat kitántorgott, s lihegve levegő után kapkodott. Az öreglegény egy pillantást vetett a lisztkamrára, aztán legyintett, s így szólt:

– Hagyd csak, Krabat, eleinte mindenki így van vele.

Néhány érthetetlen szót mormolt, kezével valami jelet írt a levegőbe. Akkor felemelkedett a por a kamrában, mintha a fal valamennyi részéből és eresztékéből fújna a szél. Fehér porzászló repült ki az ajtón Krabat feje fölött, az erdő felé.

A kamra tiszta volt. Egyetlen porszem sem maradt benne.

A fiúnak a csodálkozástól tágra nyílt a szeme.

– Hogy kell ezt csinálni? – kérdezte.

Tonda adósa maradt a válasszal, és csak ennyit mondott:

– Menjünk, Krabat, elhűl a leves!

Nem fenékig tejföl

Nehéz idők jártak Krabatra, a Mester kegyetlenül hajszolta. "Merre vagy, Krabat? Ott az a pár zsák búza, vidd csak fel a padlásra!" vagy: "Krabat, gyere csak ide! Ott a szárítón a gabona, forgasd meg, de alaposan!" vagy: "Krabat, a liszt, amit tegnap átszitáltál, csupa pelyva! Vacsora után megint nekiállsz, és amíg nem tiszta, le ne merj feküdni!"

A koselbruchi malom mindennap őrölt, munkanap és vasárnap egyaránt, kora hajnaltól sötétedésig. Hetenként csak egyszer, pénteken végeztek korábban a legények, szombaton pedig két órával később keltek, mint máskor.

Ha Krabat nem hordott zsákokat vagy nem szitált lisztet, akkor fát vágattak, havat lapátoltattak vele; vizet hordott a konyhára, csutakolta a lovakat, hordta a trágyát a tehénistállóból. Egyszóval

mindig akadt tennivalója; és esténként, ha végigdőlt a szalmazsákján, úgy érezte magát, mint akit ledaráltak. Fájt a háta, válláról lejött a bőr, keze-lába szinte elviselhetetlenül sajgott.

Krabat csodálkozott a többieken. Mintha nem is fárasztaná őket a nehéz napi munka; nem fáradtak el, nem panaszkodtak, nem fogyott ki belőlük munka közben a szusz, és még csak meg sem izzadtak.

Egyik reggel épp a kúthoz vezető útról lapátolta a havat. Előző éjjel szünet nélkül havazott, a szél befújta az utakat és ösvényeket. Krabat összeszorította a fogát, valahányszor megemelte a lapátot, szúró fájdalmat érzett a vállában. Akkor Tonda kijött hozzá, s miután megbizonyosodott, hogy egyedül vannak, a vállára tette kezét:

– Ne add fel, Krabat...

És a fiúba mintha új erőt öntöttek volna. Mintha elfújta volna a fájdalmat, megragadta a lapátnyelet, és nagy hévvel ismét hozzá akart látni, de Tonda megfogta a karját:

– A Mesternek nem szabad észrevenni – kérte a fiút –, és Lyschkónak sem.

Lyschko, ez a kóróvékony, hegyes orrú, szúrós tekintetű fickó már a kezdet kezdetén sem tetszett Krabatnak: amolyan szimatoló, leselkedő alak volt, egy pillanatra sem érezhette az ember magát biztonságban tőle.

– Jól van – mondta Krabat, és úgy tett, mintha a lapátolás szörnyű erőfeszítésébe és fáradságába kerülne. Nemsokára, mintha csak véletlenül történne, Lyschko jött arra.

– Na, Krabat, hogy ízlik a munka?

– Hogy ízlene – morogta a fiú. – Egyél egy marék kutyagumit, Lyschko, akkor megtudod!

Ettől kezdve Tonda többször is odament Krabathoz, és titkon a vállára tette kezét. Ilyenkor mindig úgy érezte a fiú, hogy átjárja a friss erő, és bármilyen nehéz volt is a munka, egy darabig könnyűszerrel végezte.

A Mester és Lyschko éppúgy semmit sem vett észre, ahogy a többi molnárlegény: sem Michal és Merten, a két unokatestvér, akik olyan bivalyerősek voltak, mint amilyen jóindulatúak; sem Andrusch, a himlőhelyes mókamester; sem Hanzo, akit vastag nyaka és rövid sörénye miatt csak bikának neveztek; sem Petar, aki szabad estéit kanálfaragással töltötte és Staschko sem, az ezeremester, aki fürge volt, mint a menyét és ügyes, mint az a majom, melyet Krabat évekkal ezelőtt a königswarthai országos vásáron látott. De Kito, aki mindig olyan pofával szaladgált, mintha fél kiló suszterszőget nyelt volna, és a hallgatag Kubo sem vett észre semmit, és természetesen a bugyuta Juro sem.

Juro, ez a zömök, kurta lábú legény, lapos, szeplős holdvilágképével Tonda után a legrégebben szolgált itt a malomban. Nemigen volt alkalmas a molnárságra, mivel – ahogy Andrusch csúfondósan ugratni szokta – "butaságában még a korpát sem tudta megkülönböztetni a lisztől". És hogy nem botlott meg és nem zuhant már rég az őrlőkövek közé, azt csak annak köszönhette, hogy butaság és szerencse gyakran járnak együtt kéz a kézben.

Juro már megszokta az ugratásokat. Türelmesen hagyta, hogy Andrusch évődjön vele; szó nélkül behúzta a nyakát, ha Kito valami semmiségért pofonokat helyezett kilátásba; és ha a legények – amint az gyakran megtörtént – a bolondját járatják vele, vigyorogva túrt, mintha csak azt mondaná: "Mit akartok még, úgylis tudom, hogy én csak az ostoba Juro vagyok."

Egyedül a házimunkához nem volt túl buta Juro. És mert valakinek ezt is el kellett végeznie, hát mindenki elégedett volt, hogy Juro leveszi vállukról ezt a terhet: a főzést, a mosogatást, a kenyérsütést, a padlósúrolást és a lépcsősikálást, a portörölgetést, a mosást, a vasalást és minden egyéb házi- és ház körüli munkát. Ezenkívül ellátta a tyúkokat, libákat és disznókat is. Hogy miképpen tudta ezt mind elvégezni, az rejtély maradt a fiúk előtt. Valahogy természetesnek vették, a Mester pedig úgy bánt Juróval, mint egy utolsó szeméttel.

Krabat ezt egyáltalán nem tartotta helyénvalónak. Egyszer – épp egy kosár fát vitt a konyhára, és Juro hálából, egyébként nem először, egy darab kolbászt dugott a zsebébe – kereken meg is mondta a véleményét.

– Nem értem, miért tűröd ezt.

– Én? – kérdezte Juro csodálkozva.

– Igenis, te! – válaszolta Krabat. – A Mester úgy ugráltat, hogy az már szégyenletes, a fiúk meg csúfot üznek veled.

– Tonda nem – vetette ellen Juro. – És te sem.

– Mit segít ez! – felelt Krabat. – Én a te helyedben tudnék magamon segíteni. Védekeznék, nem hagynám, hogy paprikajancsit csináljanak belőlem, sem Andrusch, sem Kito, sem akárki! Érted?

– Hm... – morogta Juro, tarkóját vakargatva. – Te, Krabat, talán te... De ha az ember egyszer ostoba?

– Hát akkor szökj el innen! – kiáltott a fiú. – Fuss el, és keress olyan helyet, ahol jobb dolgod lesz!

– Elszökni? – Juro egy pillanatra mintha nem is látszott volna tökkelütöttnek, csak fáradtnak és csalódottnak. – Próbálj csak meg egyszer elfutni innen!

– Nekem nincs rá okom.

– Nincs – dűnnyögte Juro. – Biztosan nincs, reméljük, hogy nem is lesz...

Egy kenyércsücsköt dugott a fiú zsebébe, elhárította a köszönetet, és kituszkolta az ajtón, bután vigyorogva, ahogy szokott.

Krabat estig őrizgette a kolbászvéget és a kenyeret. Kevéssel vacsora után, mikor a molnárlegények kényelmesen elhelyezkedtek a közös teremben, Petar előszedte a vágószerszámaint, a többiek pedig történeteket mesélgetve ütötték agyon az időt, a fiú kivált a körből, és felmászott a padlásra, ahol ásítva a fekhelyére dobta magát. Megette a kenyeret és a kolbászt, és mialatt így hanyatt fekve rágicsált, önkéntelenül is Juro járt az eszében meg az a konyhai beszélgetés.

"Megszökni?" – villant át a fején. – "De mi elől? Hát a munka, az bizony nem fenéig tejföl, és ha Tonda nem segítene, ugyancsak meggyűlne a bajom. De az ennivaló jó és bőséges, tető van a fejem felett, és ha reggelente fölkelek, tudom, estére van hova lehajtanom a fejem, méghozzá meleg, száraz és meglehetősen puha fekhelyen; bolha, tetű nem csíp. Hát nem több ez, mint amit egy koldusfiú valaha is kívánhat magának?!"

Álombeli utak

Krabat egy ízben már megszökött: nem sokkal szülei halála után, akiket a múlt évben ragadott el a himlő; őt akkor a lelkész úr vette magához, nehogy, amint mondta, "elzüljön". Krabatnak igazán nem volt semmi baja a lelkész úrral, sem a feleségével, aki már régóta szeretett volna egy ilyen fiúcskát a ház körül. De aki, mint Krabat, egész eddigi életét egy olyan tetves kis viskóban töltötte, mint az eutrichi pásztorkalyiba, annak nagyon nehezebbé esik a lelkészék életét élni, reggeltől estig csak jól viselkedni, nem szitkozódni és nem verekedni, fehér ingben fészíteni, nyakat mosni, fésülködni, sosem mezítláb járni, de körmöt pucolni és kezet mosni. Ráadásul németül kellett beszélni egész idő alatt, ékes német nyelven!

Krabat igazán megtett minden tőle telhetőt, egy hétig, két hétig bírta; aztán elszökött a papéktól, és beállt a koldusgyerekek közé. Nem lehetetlen tehát, hogy a koselbruch malomban sem tart ki örökké.

"De – határozta el magában, az utolsó falat után a szája szélét nyalogatva, már félálomban –, ha innen megszököm, az csak nyáron lehet... Amíg a mezők nem virágzanak, amíg a kalászkok nem sárgulnak a földeken, amíg a halak nem fickándoznak a malomtóban, addig engem innen hat ökör sem húz el..."

Nyár van, virágzanak a mezők, a kalászkok sárgulnak a földeken, a halak fickándoznak a malomtóban. Krabat összekapott a Mesterrel: zsákcipelés helyett lehevert a malom árnyékába, és elaludt; a Mester rajtakapta, és görcsös botjával alaposan odasózott neki. "Ezt aztán kiverem

belőled, koma! Fényes nappal lustálkodni?!"

Hát meddig tűrje ezt még Krabat?

Télen, amikor a metsző, jeges szél sivített a pusztán, akkor talán meglapult volna. De a Mester megfeledkezett arról, hogy most nyár van!

Krabat elhatározása szilárd. Egy napot sem marad tovább a malomban! Belopózik a házba, lehozza a padlásról zekéjét, sapkáját, aztán eloson. Senki sem látja. A Mester visszahúzódott kamrájába, az ablakokat a hőség miatt kendőkkel függönyözték el; a molnárlegények a kamrákban és a garatoknál dolgoznak; még Lyschko sem ér rá Krabat után leskelődni.

A fiú mégis úgy érzi, hogy titokban figyelik. Amikor körülpillant, észreveszi, hogy a fáskamra tetejéről valaki lesi: borzas, fekete kandúr, nem erre a vidékre való és félszemű.

Krabat lehajol, kavicsot hajít felé, elriasztja. Aztán a fűzbokrok takarásában a malomtóhoz siet. Véletlenül észrevesz egy partközében napozó, kövér pontyot: a hal félszemű, és egyenesen őt nézi.

A fiút rossz érzések környékezik, felvesz egy követ, megdobja a halat. A ponty lemerül a zölde mélybe.

Krabat a Fekete-víz folyását követi, egészen addig a helyig, amit Koselbruchban Pusztá Mezőnek neveznek; ott néhány percre megáll Tonda sírjánál. Homályosan emlékszik rá, hogy egy téli napon ide temették a jóbarátot.

Emlékezik a halottra, és hirtelen, olyan váratlanul, hogy még a szívverése is eláll, felhangzik egy rekedt káromlás. A mező szélén, egy korcs erdei fenyőn rezzenéstelenül gubbaszt egy kövér varjú. Egyenesen Krabatra néz – és a fiú borzongva látja, hogy ennek is hiányzik a bal szeme.

Most már tudja Krabat, hányadán áll. Nem sokat teketóriázik, nekiiramodik: rohan, ahogy a lába bírja, a Fekete-víz mellett, fölfelé.

Amikor először áll meg, mert már nem kap levegőt, a mező fűvéből egy sikló tekerődik elő, sziszegve felegyenesedik és ránéz: félszemű a kígyó!

S a róka is félszemű, mely a sűrűből leselkedik rá.

Krabat rohan, és csak addig áll meg, míg kifújja magát. Estefelé eléri a szurdok felső végét. Úgy számított, hogy ha most kilép a szabadba, megszabadul a Mester karmai közül. Gyorsan merít a vízből, megnedvesíti homlokát és halántékát. Aztán begyűri ingét a nadrágjába, mert futás közben kicsúszott, szorosra húzza a nadrágszíját, pár lépés még – és megrémül.

Ahelyett hogy reményei szerint szabad síkra lépne, most egy tisztásra ér ki; és annak közepén, az esti fényben, békésen ott áll a malom. A Mester a kapu előtt várja.

– Na, Krabat – üdvözlí gúnyosan –, már majdnem kerestettelek.

Krabat dühöng, nem tudja mivel magyarázni balsorsát. Másnap ismét megszökik, most pirkadatkor, még a hajnali harmatot is megelőzi, most az ellenkező irányba fut, ki az erdőből, végig a mezőkön, földeken, falvakon, tanyákon át. Csermelyeken ugrik keresztül, egy mocsáron is átgázol, pihenés, megállás nélkül rohan. Nem figyeli a varjakat, kígyókat, rókákat, a halakra, kandúrokra, tyúkokra, gácsérokra rá sem néz. "Akár félszeműek, akár kétszeműek, felőlem akár vakok is lehetnek – gondolja –, most nem csinálnak belőlem bolondot."

A hosszú nap végén mégiscsak újra a koselbruchi malomnál lyukad ki. Ma a molnárlegények fogadják: Lyschko kárörvendően, a többiek csöndben, inkább részvétellel. Krabat közel van a kétségbeeséshez. Már tudja, hogy hiábavaló, de még nem akarja elhinni; harmadszor is megpróbálja, még aznap éjjel.

A malomból való kilopózkodás már gyerekjáték, aztán: mindig csak a Sarkcsillag felé! Botladozhat a sötétben, összeszedhet néhány karcolást, dudort: az a fontos, hogy nem látják, nem foghat rajta a boszorkányság...

Közelében macskabagoly sír, majd kuvik hussan el, s nemsokára a csillagfényben Krabat észrevesz egy vén uhut. Alig karnyújtásnyira ül egy ágon, és őt figyeli, a jobb szemével, mert a bal hiányzik.

Továbbrohan, gyökerek gáncsolják el, patakmederbe zuhan. És már szinte nem is lepődik meg, hogy hajnalban ismét csak a malom elé keveredik.

Ilyen korai órában még csöndes a ház, csak Juro szöszmötöl a konyhában a tűzhely körül. Krabat hallja a zajt, és belép.

– Igazad volt, Juro, innen nem lehet elfutni.

Juro megitatja, aztán így szól:

– Először mosakodj meg, Krabat!

Lehámozza róla nedves, véres, földes ingét, megtölt egy mosdótálat, és aztán komolyan, szokásos ostoba vigyora nélkül, azt mondja:

– Ami egyedül nem sikerült, Krabat, az kettőnknek talán sikerülne. Megpróbáljuk együtt legközelebb?

Krabat a feküdni készülő molnárlegények lármájára ébredt. Szájában még érezte a kolbász ízét: nem alhatott sokáig, még ha álmában két napot és éjszakát élt is át.

Másnap kora reggel úgy adódott, hogy néhány pillanatra egyedül maradt Juróval.

– Veled álmodtam – mondta Krabat. – Javasoltál valamit álmomban.

– Én-e? – kérdezte Juro. – Hát az nagy bolondság lehetett, Krabat. Legokosabb, ha füttyülsz rá!

A kakastollas

A koselbruch-i malomnak hét garata volt. Hatot állandóan használtak, a hetediket soha: ezért Holtgaratnak hívták. Ez az őrlőműhely hátsó részében volt. Krabat eleinte azt hitte, hogy a fogaskerek egyik foga tört el, esetleg a hajtómű akadott meg, vagy valami más műszaki hiba miatt nem használják, de egy reggel, söprés közben észrevette, hogy a Holtgarat kiöntője alatt, a padlódeszkán egy kis liszt maradt. Amikor alaposabban megvizsgálta, az őrlőládában is talált némi friss lisztet, mintha munka végeztével nem tisztogatták volna le elég alaposan.

Őrültek volna a múlt éjjel a Holtgaraton? Az csak titokban történhetett, míg mindenki aludt. Vagy talán nem is aludt mindenki olyan mélyen, mint ő maga?

Eszébe jutott, hogy a molnárlegények ma szürke arccal, karikás szemekkel jelentek meg a reggelinél, némelyik lopva ásítózott is; ezt most roppant gyanúsnak találta.

Kíváncsian mászott fel a falépcsőn a dobogóig, ahonnan az őrlőnivalót zsákszámra öntik a tölcseyszerű garatba, melyből aztán a szemleeresztőn át a malomkövek közé csorog. A zsákok beöntésekor elkerülhetetlen, hogy ne hulljon néhány szem a padlóra, de most Krabat nem magokat talált a rázórosta alatt, ahogy várta. Ami ott a dobogón szétszóródott, első pillantásra apró kavicsnak tűnt: de a másodikra kiderült, hogy fogak heverték ott, fogak és csontszilánkok.

A fiút elfogta a rémület, ordítani akart, de nem jött ki hang a torkán. Hirtelen Tonda termett mögötte. Krabat nem vette észre, hogy mögéje lépett. Elkapta a fiú kezét.

– Mit keresel itt fent, Krabat? Gyere le, mielőtt még észrevesz a Mester, és felejtsd el, amit itt láttál! Hallod, Krabat, felejtsd el!

Aztán levezette a lépcsőn; és amint a fiú lába megérintette az őrlőműhely padlóját, minden, amit ezen a reggelen megélt, kitörlődött emlékezetéből.

Február második felében kemény fagyok jöttek. Minden reggel ki kellett szabadítani a zsilipet a jégből. Éjszakánként, amikor a malom leállt, a keréklapátokra is ráfagyott a víz: őrlés előtt ezt a vastag kérget is le kellett ütögetni.

Legveszedelmesebb a termésjég volt, ami a malomárok alján növekedett. Két legénynek időről időre le kellett szállnia és lecsákányoznia, nehogy megbénítsa a kereket. Ez aztán olyan munka

volt, amiért senki sem lelkesedett. Tonda szigorúan vigyázott rá, hogy egyikük se húzza ki magát a munka alól. De amikor Krabatra került volna a sor, ő maga szállt le az árokba, mert ez nem neki való munka, mondta, könnyen pórul járhatna.

Mindenki egyetértett, egyedül Kito zsémbelt, mint mindig, Lyschko pedig kijelentette:

– Bárki pórul járhat, aki nem vigyáz magára.

Talán véletlenül, talán nem, éppen akkor jött arra a buta Juro, mindkét kezében tele moslékosvödröt cipelt, s amikor Lyschko mellé ért, megcsúszott, és tetőtől talpig leöntötte a disznóeledellel. Lyschko káromkodott, Juro kéztördelve sopánkodott, hogy meg tudná magát pofozni kétbalkezességéért.

– Ha elképzelem, hogy fogsz bűzleni egy darabig – mondta –, és hogy én vagyok az oka mindennek... Ajjajajaj, Lyschko, ajjjajaj!! Ne haragudj rám, Lyschko, nagyon szépen kérek, hiszen szegény kis disznócskáimat is sajnálom!

Krabat mostanában sokat járt Tondával és a többiekkel az erdőre fát vágni. Ahogy vastagon bebugyolálva, a reggeli kásával jóllakottan, kucsmájukat fülükre nyomva ott ültek a szánon, a hideg és fagy ellenére is jól érezte magát, úgy vélte, egy fiatal medvének sincs jobb dolga. A kidöntött fákat ott helyben legallyaszták, lekérgezték, megfelelő hosszúságúra vágták és máglyákba rakták, szép szellősen, keresztfákkal, hogy alaposan kiszáradjon, mire a közelgő tél előtt a malomhoz szállítják gerendának, deszkának vagy pallónak felvágva.

Így telt-múlt az idő, hétre hét jött anélkül, hogy Krabat életében bármi is megváltozott volna. De a körülötte zajló élet néha elgondolkasztotta. Különös volt például, hogy a malomba sohasem hoztak örölnivalót. Vagy a környék parasztjai kerültek volna a malmot? De hiszen a garatok nap mint nap jártak, a tartályokba zsákszámra öntötték a gabonát; árpát, zabot, hajdinát őröltek.

De vajon az a liszt és dara, ami napközben a zsákokba kerül, éjjel nem változik-e vissza gabonává? Krabat ezt egyáltalán nem tartotta lehetetlennek.

Március első hetében megváltozott az idő. Nyugati szél támadt, szürke fellegeket terelt az égre.

– Hó lesz – morogta Kito –, érzem a csontjaimban.

És tényleg havazott is egy keveset, kövér, vizes pelyhekben; de aztán hamarosan megérkeztek az első esőcseppek is, a havazásból zivatar lett, csak úgy zuhogott.

– Tudod mit? – fordult Andrusch Kitóhoz. – Vegyél egy levelibékát, a csontjaidban nem lehet már megbízni!

Micsoda ítéletidő volt! Vihar söpörte a szakadó esőt, a hó és jég hamar elolvadt, a malomtó fenyegetően feldagadt. Ki kellett menniük a locspocsba, hogy karókkal erősítsék meg a zsilipet.

Vajon ellenáll-e a gát az áradásnak?

"Ha így megy tovább, három napba se telik, és itt fulladunk malmostul" – gondolta Krabat.

A hatodik nap estéjén megcsöndesedett az eső, a felhőtakaró felszakadt, és pár pillanatra felizzott a fekete, nedvesen csepegő erdő az esti nap fényében.

A következő éjszaka furcsa álm ébresztette fel Krabatot: a malomban tűz ütött ki. A molnárlégények felpattantak szalmazsákjaikról, zajongva letódultak a lépcsőn; de ő, Krabat, úgy feküdt ágyán, mint egy fadarab, képtelen volt megmozdulni.

Már a gerendákat emésztették a lángok, már az arcába pattogtak az első szikrák, amikor egy kiáltással talpra ugrott. Szemét dörzsölgette, ásított, körülnézett. Akkor hirtelen meghökkent, nem tudta, jól lát-e. Hol vannak a többiek? A szalmazsákokon senki, látszott, hogy nagy sietséggel hagyták el őket: sebtiben félredobált takarók, gyűrt lepedők. Itt egy gyapjűmellény hevert a földön, amott sapka, sál, egy nadrágszíj, és mindezt a csúcsíves ablak előtt villódzó vörös fény világítja meg.

Igazán égne a malom?

Krabat egy csapásra magához tért, feltépte az ablakot. Kihajolva látta, hogy a malom előterén súlyosan megrakott, esőtől fekete ponyvájú szekér áll hat lóval, mind a hat hollófekete.

A bakon felhajtott gallérú ember ült, kalapját a szemébe húzta, maga is koromfekete volt. Csupán a kakastoll, melyet a kalapjára tűzött, csak ez a toll világított és vöröslött. Tűzlángként lobogott a szélben: hol fellobbant, rikítóan, harsányan, hol lelohadt, mintha ki akarna aludni. Olyan erősen világlott, hogy cikázó fénye egészen betöltötte a malomudvart.

A molnárlegények a ház és a szekér közt rohangáltak ide-oda, lerakták a zsákokat, bevonszolták az őrlőműhelybe, majd rohanvást újabbakért jöttek. Lázás sietséggel, némán játszódtak az egész. Egyetlen kiáltás, egyetlen káromkodás sem hallatszott, csak a molnárlegények lihegése. A fuvaros néha odacsördített ostorával a fejük fölé, olyan közel, hogy érezhették a szelét. Ez kettőzött sietségre ösztökélte őket. Maga a Mester is buzgókodott. Ő, aki egyébként soha egy szalmaszálat sem mozdított meg a malomban, ma éjjel még ő is dolgozott. Versenyt loholt a többiekkel, mintha fizetnék.

Egyszer egy kurta pillanatra abbahagyta a munkát, de nem azért (ahogy Krabat rosszmájúan feltételezte), hogy kifújja magát, hanem felrohant a malomtóhoz, és miután a gyámfákat elrakta az útból, felhúzta a zsilipet.

A víz harsogva ömlött a malomárokba; lezuhogott és nagy csobogással-hullámmal megtöltötte a csatornát. A kerék nyögve megfordult. Eltartott egy darabig, amíg megszokott ütemét elkapta, de aztán már vígan járta a táncát. Most a garatok tompa zörömbölése következett volna, de csak egy indult be, és ennek a hangját nem ismerte a fiú. Úgy hangzott, mintha a malom leghátsó szögletéből jönne ez a zajos csörömpölés és csikorgás, valami szörnyű visító hang kíséretében, ami hamarosan tompa, fülkínzó vonításba csapott át. Krabatnak eszébe jutott a Holtgarat, érezte, hogy lúdbőrös lesz a háta.

A munka eközben tovább folyt odalent. Már lerakták az egész kocsit, ekkor a legények egy szusszanásnyi szünetet tarthattak, de nem túl sokáig, mert kezdődött minden előlről, csak most a házból kellett a zsákokat a kocsira hordani. Bármit tartalmaztak is eddig, most liszté őrölve vihették vissza. Krabat meg akarta számlálni a zsákokat, de elbóbiskolt. A kocsikerekek zörgésére ébredt, első kakasszókor. Az idegen, ennyit még látott a fiú, nagy ostorpattogatással hajtott tova a nedves réten át az erdő felé, és különös módon a súlyos szekér nem hagyott nyomot a fűben.

Egy pillanattal később lezárták a zsilipet is, a kerék leállt. Krabat visszasurrant az ágyára, és fejére húzta a takarót. A legények támoilyogva jöttek fel a lépcsőn, fáradtak, meggyötörtek voltak. Szó nélkül lédőltek fekhelyükre, csak Kito dűnnyögött valamit a háromszor átkozott újholdéjszakákról és a pokoli csőcselékről.

Reggel Krabat alig bírta összeszedni magát, zúgott a feje, a gyomra reszketett. Reggelineél a legények arcát vizslatta; álmos, másnapos volt valamennyi. Kedvetlenül hajigálták magukba a kását. Még Andruschnak is elment a mókás kedve; sötéten meredt a tálba, és egy szót sem szólt.

Reggeli után Tonda félrevonta a fiút.

– Rosszul aludtál?

– Ahogy vesszük – felelte Krabat. – Hiszen nekem nem kellett robotolnom, én csak néztelek benneteket. De ti! Miért nem keltettetek fel, amikor elment az az ember? El akartátok titkolni előttem, mint annyi mindent, ami itt a malomban történik, amiről nekem mit sem szabad tudni. De hát: sem vak, sem süket nem vagyok, és főleg: nem ejtettek a fejemre, egyáltalán nem!

– Senki sem állította ezt – mondta Tonda.

– De úgy tesztek! – kiáltotta Krabat. – Szembekötősdit játszotok velem, miért nem hagyjátok már végre abba?

– Mindennek megvan a maga ideje – felelte nyugodtan. Tonda. – Hamarosan megtudod, hányadán áll a dolog a mesterrel meg a malommal. Közlebb van már a nap és az óra, mint gondolnád: addig pedig légy türelemmel.

Hess a rúdra!

Nagypéntek volt, kora este, Koselbruch fölött fakón, puffadtan lebegett a hold. A molnárlegények együtt üldögéltek a cselédszobában, Krabat már lefeküdt és aludni készült. Ma is dolgoztak. De jó, hogy végre beesteledett, és lepihenhet...

Egyszerre csak a nevéen szólították, úgy, mint ama régi álmában, a petershaini kovácsnál, de ez a hang, ez a rekedt, messziről érkező hang már nem volt számára ismeretlen. Felült, és fülét hegyezte. Másodszor is felhangzott a hívás: "Krabat!" Akkor gyorsan összeszedte a ruháit, és felöltözött.

Amikor elkészült, a Mester harmadszor is szólította. Krabat sietett, odabotorkált a padlásajtóhoz, kinyitotta. Lentről fény szivárgott, a folyosóról hangokat hallott és facipők kopogását. Nyugtalanság fogta el, vonakodott elindulni, még a lélegzetét is visszafojtotta, de aztán meglódult, és hármásával véve a lépcsőfokokat, leszaladt.

A tizenegy legény a folyosó végén gyűlt össze. A Fekete Kamra ajtaja nyitva állt, a Mester az asztal mögött ült. Éppúgy, mint Krabat érkezésekor, megint előtte hevert a vastag, bőrkötésű könyv; a koponya sem hiányzott a rajta égő, vörös gyertyával; csak éppen a Mester nem volt olyan sápadt: a krétaszín időközben eltűnt az arcáról.

– Lépj közelebb, Krabat.

A fiú előrelépett, a Fekete Kamra küszöbéig. Már nem volt fáradt, fejből eltűnt a kábaság, szíve sem vert olyan vadul. A Mester egy ideig szemlélgette, aztán felemelte bal kezét, és a folyosón álldogáló legényekhez fordult.

– Hess a rúdra!

Krabat mellett nagy káromással és suhogással tizenegy varjú repült be az ajtón a kamrába. Amikor megfordult, a molnárlegényeket sehol sem látta. A varjak a szoba bal hátsó sarkában egy rúdra ereszkedtek le, és őt nézték. A Mester felemelkedett ültéből, árnyéka a fiúra esett.

– Egy fertályéve – mondta – szolgálsz itt a malomban, Krabat. Megálltad a próbaidőt, mostantól fogva már nem vagy közönséges inas, mostantól fogva az én tanítványom vagy.

Ezzel Krabathoz lépett, és bal kezével megérintette a fiú bal vállát. Krabat megborzongott, érezte, hogy zsugorodik: teste egyre kisebb és kisebb lett, varjútolla nőtt, csőre és karmos lába. Ott gubbasztott a Mester lábánál, és nem mert felpillantani.

Az nézte egy darabig, aztán összezsápta a tenyerét, és elkiáltotta magát:

– Hess!

Krabat, a varjú-Krabat, engedelmesen széttárta szárnyát, és a levegőbe emelkedett. Ügyetlenül körbevergődte a kamrát, körülsurrogta az asztalt, végigsúrolta a könyvet és a koponyát. Végül leereszkedett a többi varjú mellé, és megkapaszkodott a rúdban.

A Mester oktatta:

– Tudnod kell, Krabat, hogy egy Feketeiskolába kerültél. Itt nem az olvasást-írást-számolást tanítják, hanem a tudományok tudományát. A könyv, ami leláncolva itt fekszik előttem, az a Koraktor, a pokolidézés könyve. Láthatod: lapjai feketék, fehér rajtuk az írás. Benne áll a világ összes varázsigéje. Én olvashatom csak egyedül, mert én vagyok a Mester. De nektek, neked és a többi tanulóknak tilos fellapozni a könyvet, jól jegyezd meg! És nehogy eszedbe jusson, hogy megkísérelhetsz becsapni engem, mert akkor jaj lesz neked! Megértetted, Krabat?

– Megértettem – káromta a fiú, csodálkozva, hogy emberi nyelven beszél, rekedten ugyan, de érthetően, és ez a legcsekélyebb fáradságába sem kerül.

Krabat hallott már mendemondákat az ilyen "feketeiskoláról". Azt rebesgették, hogy errefelé, Lausitz környékén van egy pár belőle, ő azonban nem sokat adott a szóbeszédre, vénasszonykaratytyolásnak vélte, amit a fonóban meg tollfosztáskor mesélgetnek. És lám, most ő is egy ilyen iskolába került; és bár ez malomnak látszott, a közvetlen szomszédságban már híre járhatott, hogy nincsenek itt egészen rendjén a dolgok, mert máskülönben miért kerülnék az emberek a szurdokot?

A fiúnak nem sok ideje maradt a gondolkodásra. A Mester visszaült az asztal mögé, és felolvasott egy bekezdést a Koraktorból: lassan kántálta, éneklő hangon, közben csípőből mereven előrehátra hintázott.

– Ez itt a kút elapasztásának a tudománya, annak, hogy egyik napról a másikra ne adhasson vizet – olvasta. – Legelőször szerezz be négy, kemencén szárított nyírfa cöveket, mindegyik harmadfél arasz hosszú, hüvelyknyi vastag legyen; végüket három oldalról hegyezd ki. Másodszor: éjszaka, éjjél és egy óra között cövekeld le a kút körül ezeket a botokat úgy, hogy mindegyiket a kút közepétől hétlábnyira verd le a földbe, valamennyit más égtáj felé; harmadszor és utoljára: ha mindezt egyetlen szó nélkül bevégezted, járd körül háromszor a kutat, és mondd el, ami itt írva vagyon...

És a Mester felolvasta a varázsigét: érthetetlen szavak hosszú sorát, amely ugyan szépen szólt, mégis valami sötét, vészjósló melléközöngével, ami a fiúnak sokáig a fülében csengett. Akkor is, amikor a Mester rövid szünet után előlről kezdte.

– Ez itt a kút elapasztásának a tudománya...

Háromszor olvasta fel a szöveget és a varázsigét, mindig ugyanazon a kántáló hangon, csípőből előre-hátra ringatózva. A harmadik után becsukta a könyvet. Egy ideig hallgatott, aztán a varjakhoz fordult.

– Most – mondta ismét a megszokott hangján – megtanítottam nektek a titkos tudományok egy újabb fejezetét: hadd halljam, mit jegyeztetek meg belőle. Te, ott, kezd el!

Ujjával rámutatott az egyik varjúra, hogy ismétlje el a szöveget és a varázsigét.

– Ez itt a kút... elapasztásának a tudománya, annak, hogy egyik napról a másikra ne adhasson vizet...

A molnár majd ezt, majd azt a varjút szólította fel és kérdezte ki. A fiú, bár így nem ismerte fel a varjakat, beszédük szerint mégis meg tudta különböztetni őket: Tonda varjúként is higgadtan, meggondoltan beszélt; Kito hangjából most is bosszúság csengett ki; Andrusch a csőrével éppoly szelesen bánt, mint a nyelvével; Juro pedig akadozott, és végül belesült a szövegbe; egyszóval, az egész csapatban nem akadt egyetlen madár sem, akit Krabat hamarosan fel ne ismert volna.

– Ez itt a kút elapasztásának a tudománya...

Újra és újra felhangzott a pokolidézés szövege és a varázsige, néha folyékonyan, néha akadozva, ötödször, kilencedszer, tizenegyszer.

– És most te! – fordult a Mester a fiúhoz.

Krabat reszketni kezdett, dadogott:

– Ez... ez itt a kút... a kút... – Itt abbahagyta és elnémult. Nem tudta tovább, bárhogy erőlködött is. Most vajon megbüntetik?

A Mester teljesen nyugodt maradt.

– Legközelebb, Krabat, inkább a szavakra figyelj, mint a hangokra – mondta. – Egyébként tudnod kell, hogy ebben az iskolában nem kötelező a tanulás. Ha bevésed a Koraktor szövegét, javadra válik. Ha nem, csak magadnak ártasz vele, ezt jól gondold meg.

Ezzel be is fejeződött az oktatás, az ajtó felpattant, a varjak kirebbentek. A folyosón visszanyerték emberi alakjukat.

Krabat is – nem tudta, hogyan, mikor – visszaváltozott, és amikor a molnárlegények mögött fölfele baktatott a padláslépcsőn, zavaros álomnak tűnt az egész.

A Titkos Testvériség jele

Másnap, nagyszombaton, a legények nem dolgoztak. A legtöbben úgy hasznosították a szabadságot, hogy mindjárt reggeli után visszafeküdtek, és a fülükre húzták a takarót.

– Neked is – ajánlotta Krabatnak Tonda – fel kellene menned és egy jót aludnod tartalékba.

– Tartalékba? Hogyhogy?

– Majd megtudod. Feküdj csak le és aludj, amennyit csak bírsz.

– Na jó... – hagyta rá Krabat. – Hiszen megyek már... És bocsánat, hogy akadékoskodtam.

A padlás csúcsíves ablakára valaki kendőt akasztott, és jól tette, mert így könnyebben elaludtak. Krabat jobb oldalára feküdt, háttal az ablaknak, és egészen addig aludt, míg Juro fel nem rázta.

– Felkelni, Krabat, asztalon az étel!

– Micsoda, már dél van?

Juro nevetve vette le az ablakról a kendőt.

– Még hogy dél! – kiáltotta. – Te hétalvó, hiszen mindjárt lemegy a nap!

Ezen a napon a legények egyszerre ebédeltek és vacsoráztak, az étel különösen zsíros és bőséges volt, már-már ünnepi lakoma.

– Tömjétek csak jól tele a bendőtöket! – figyelmeztette őket Tonda. – Tudjátok, jó darabig ezzel kell beérnetek!

Miután mindent elfogyasztottak, éppen leszállt a húsvéteste, belépett a közös szobába a Mester, és kihívta a legényeket, hogy "szerezzék meg a jelet".

Körbeállták a Mestert, az pedig kiszámolta őket, mint a gyerekek egymást, ha "ecc-pecc, kimehetsz"-et vagy "hátra ne nézz, róka jár"-t játszanak. Idegen és fenyegető hangzású szavakkal számolt a Mester egyszer balról jobbra, egyszer jobbról balra. Először Staschko, majd Andrusch esett ki. A két legény szó nélkül kivált a körből, és míg a mester tovább számolt, elmentek. Most Mertenre és Hanzóra került a sor, aztán Lyschko és Petar indult, végül Krabat maradt Tondával. A Mester még egyszer elismételte a sötét szavakat, lassan, ünnepélyesen; aztán egy kézmozdulattal újtukra bocsátotta őket, ő maga pedig hátat fordított.

Tonda intett Krabatnak, hogy kövesse. Ők is szótlánul hagyták el a malmot, hangtalanul indultak a fáskamra felé.

– Várj egy percet!

Tonda két gyapjútakarót hozott ki a kamrából. Az egyiket Krabatnak adta, aztán rátértek a schwarzkollmi útra, elhaladtak a malomtó mellett, majd a szurdok felé vették az irányt.

Mire beértek az erdőbe, leszállt az éj. Krabat igyekezett szorosan Tonda nyomában maradni. Eszébe jutott, hogy egyszer már járt erre, csak akkor az ellenkező irányba ment, egyedül, télen. És ennek alig negyedéve? Hihetetlen!

– Schwarzkollm – szólalt meg Tonda egy idő múlva.

A fatörzsek között átszűrődtek a falu fényei, de ők most jobbra kanyarodtak, a tágas síkság felé. Az ösvény homokos volt és száraz, néhány csenevész fa mellett vezetett a bokrok és törpefenyők közé. Itt kint magasnak és távolinak tűnt a sűrű csillagos ég.

– Hová megyünk? – kérdezte Krabat.

– A Gyilkos-Kereszthez – mondta az öreglegény.

Kis idő múltán tűz visszfényét pillantották meg a pusztában, a láng egy homokgödör aljáról lobogott fel. Vajon ki gyújtotta?

"Pásztorok nem lehetnek, ilyen kora tavasszal – tűnődött Krabat -, akkor már inkább cigányok vagy valami vándor drótostót."

Tonda megállt.

– Megelőztek a Gyilkos-Keresztnél, menjünk Bäumel Halálához.

Ezzel minden magyarázat nélkül megfordult. Az erdőig ugyanott mentek vissza, ahogy jöttek, akkor azonban jobbra fordultak egy Schwarzkollm alatt elkanyarodó ösvényre, amely végül egy

kövesútba torkollott.

– Mindjárt ott vagyunk – vélte Tonda.

Közben feljött a hold, és lámpást tartott föléljük. Így haladtak egészen a következő kanyarig, ahol a fenyők árnyékában embermagasságú fakereszt állt. Erősen megviselte az idő, sem írás, sem dísz nem volt rajta.

– Ez a Bäumel Halála – szólt Tonda. – Sok-sok évvel ezelőtt meghalt itt egy Bäumel nevű ember: azt mondják, favágás közben, de ki tudhatja azt ma már.

– És mi? – kérdezte Krabat. – Mit keresünk mi itt?

– Azért vagyunk itt – magyarázta Tonda –, mert a Mester így akarja. A húsvét éjszakát valamennyiünknek a szabad ég alatt kell tölteni, kettesével, olyan helyen, ahol valaki erőszakos halállal pusztult el.

– És mi lesz ezután? – kíváncsiskodott Krabat.

– Most tüzet gyújtunk – mondta Tonda –, aztán hajnali szürkületig virrasztunk a kereszt alatt, napkeltekor pedig ellátjuk egymást a jellel: egyikünk a másikat.

Szándékosan kis tüzet csináltak, nehogy a schwarzkollmiak észrevegyék. Pokrócukba burkolózva üldögéltek a kereszt alatt, virrasztottak. Tonda néha megkérdezte a fiút, nem fázik-e, vagy megkérte, dobjon az erdőszélen gyűjtött száraz gallyakból a tűzre. Később egyre jobban elcsendesedett; akkor Krabat kezdeményezett beszélgetést.

– Te, Tonda!

– Mi van?

– A Feketeiskolában mindig így csinálják? A Mester felolvasson egy bekezdést a Koraktorból, aztán: Lássuk, mi maradt meg a fejedben...?

– Igen – mondta Tonda.

– El nem tudom képzelni, hogy így is meg lehet tanulni a varázslást.

– Pedig lehet – állította Tonda.

– Nem haragudott meg rám a Mester a múltkori figyelmetlenségemért?

– Nem – mondta Tonda.

– Legközelebb majd összeszedem magam, és figyelek, hogy mindent megjegyezsek. Elhiszed?

– El – mondta Tonda.

Úgy látszott, nem nagyon akaródzik neki Krabattal beszélgetnie. Hátát a keresztnek vetve, egyenesen ült, mozdulatlanul; tekintete a távolba révedt, a falun túl, a holdfényes pusztába. Mostantól fogva egyetlen szót sem szólt. Amikor Krabat csöndesen a nevére szólította, nem válaszolt: egy halott sem hallgatható volna mélyebben, nézhető volna meredtebben.

Tonda viselkedése idővel megrémítette a fiút. Eszébe jutott, hogy hallott már olyan emberekről, akik értenek a "magukból kiszállás" művészetéhez. Ez abból áll, hogy elhagyják testüket, mint pillangó a bábót, ami üres hüvelyként ott marad, míg igazi énjük a maga útját járja, láthatatlanul, titkos utakon, titkos célt követve. Vajon Tonda is "kiszállt magából"? Lehet, hogy itt ül a tűznél, de közben valahol máshol jár?

"Ébren kell maradnom" – határozta el Krabat. Hol a jobb, hol a bal könyökére támaszkodott; gondoskodott arról, hogy a tűz egyenletesen égjen, a gallyakkal babrált: szép, azonos hosszúságúakra tördelte őket, és művészi kupacokat rakott belőlük. Így teltek gyors egymásutánban az órák. A csillagok haladtak a maguk útján, a házak és fák árnyéka a hold vándorlása szerint változtatta helyét és alakját.

Hirtelen úgy látszott, Tondába visszatér az élet. Krabathoz hajolt és körbemutatott.

– A harangok... Hallod?

Nagycsütörtök óta némák voltak a harangok, de most, húsvét éjszakán éjfélkor újból mindenfelé megkondultak. A szomszédos falvak templomaiból Schwarzkollmig zúgott a harangszó: bár csak tompán, mint valami mély bongás, mint egy méhkas hangja, de mégis a legtávolabbi dombhátiq betöltötte a falut, a földeket, a mezőt, a pusztát.

A távoli harangszóval szinte egyidőben csendült fel Schwarzkollmban egy leány hangja, valaki áhítattal énekelt egy régi húsvéti dalt. Krabat ismerte: gyerekkorában ő is énekelt már a templomban, de most úgy tűnt, mintha először hallaná.

Feltámadá

Krisztus újra.

Halleluja!

*Halleluja!**

Hirtelen vagy tíz-tizenöt leányhang csatlakozott az előbbihez; kórusban fejezték be a dalt. Akkor egy másikat kezdett az első hang, így énekeltek felváltva, az az egy és a többiek, zsoldárt zsoldár után.

Krabat még otthonról ismerte ezt a szokást. Húsvét éjszakáján a lányok énekszóval járják a falu utcáját, éjféltől egészen hajnal hasadtáig. Hármásával-négyesével, sűrű sorokban, összefogódzva mennek, és egyikük, Krabat erre is emlékezett, egyikük a Kántorka volt; ő, a legszebb, legtisztább hangú, és első sorban ment, és előénekelte a többieknek, ő egyedül.

A távolban bongtak a harangok, a lányok énekeltek, és Krabat csak ült a tűznél, a fakereszt alatt, még lélegzetet se nagyon mert venni. Csak fülelt a falu felé, mintha megbabonázták volna.

Tonda egy gallyat tolt a parázsba.

– Szerettem egy leányt – mondta. – Worschulának hívták. Már fél éve a seidewinkeli temetőben nyugszik: nem hoztam rá szerencsét. Tudnod kell, hogy közülünk, a malomból valók közül senki sem hoz a lányokra szerencsét. Nem tudom, mi az oka, és ijesztgetni sem akarok, de ha valaha is megszeretsz egy lányt, Krabat, ne vedyék észre rajtad. Ügyelj rá, nehogy a Mester megsejtsse, még Lyschko se, mert mindent beárul neki.

– Tehet arról a Mester vagy Lyschko, hogy a szerelmed meghalt? – kérdezte Krabat.

– Nem tudom – gondolkodott el Tonda –, csak azt tudom, hogy Worschula ma is élne, ha a nevét el nem árulom. De ezt csak akkor tudtam meg, amikor már késő volt. Te, Krabat, viszont már tudod, és még időben tudtad meg: soha, de soha el ne áruld a malomban annak a lánynak a nevét, akit megszeretsz! A világ minden kincséért ki ne ejtsd a szádon. Senki előtt, hallod? Sem ébren, sem álmodban, nehogy szerencsétlenségét zúdíts mindkettőtök fejére!

– Hát efelől aztán nyugodt lehetsz – mondta Krabat. – Engem aztán nem érdekelnek a lányok, és nem hiszem, hogy ez egyhamar megváltozna.

Napkeltekor elhallgattak a harangok, s az énekszó is a faluban. Tonda késével két fadarabkát vágott a keresztől, ezeket a parázsba dugták és megvárták, míg megszenesednek.

– Ugye tudod – kérdezte Tonda –, hogy mi az a boszorkányszög?

– Nem – válaszolta Krabat.

– Figyelj ide!

Tonda ötszögletű alakzatot rajzolt ujjával a homokba öt egyenes vonalból, melyek mindegyike két másikon haladt át úgy, hogy az egész egyetlen vonással meg lehetett húzni.

– Ez a jel – mondta Tonda. – Próbáld meg lerajzolni!

– Nem lehet olyan nehéz – vélte a fiú. – Először így csináltál... aztán így... aztán meg így...

Harmadszorra már hibátlanul rajzolta Krabat a homokba a boszorkányszöget.

- Helyes – dicsérte meg Tonda, közben az egyik fadarabot Krabat kezébe nyomta.
- Most térdelj le a tűz mellé, és a parázs fölött áthajolva, rajzold a homlokomra. Én majd előre mondom, mit kell hozzá mondanod...

Krabat úgy tett, ahogyan az öreglegény parancsolta.

Míg kölcsönösen egymás homlokára írták a boszorkányszöveget, lassan utánamondta:

*Megjelöllek, testvér,
fakereszt szenével,
megjelöllek
a Titkos Testvériség
jelével.*

Aztán bal felől húsvéti csókot váltottak, homokot hintettek a tűzre, szétszórták a maradék galylyákat, és elindultak hazafelé.

Tonda ismét a földeken át vezető, falu széli útra tért, s a hajnali köd fátyolozta erdő irányába indult; ekkor a korai derengésben árnyyszerű alakok körvonalai bontakoztak ki előttük. A falubeli lányok jöttek némán, hosszú sorban, fejükön és vállukon sötét kendő, kezükben agyagkorsó.

- Gyere – súgta Tonda –, a húsvéti vizet hozzák, ne ijesszük meg őket...

Lekuporodtak a legközelebbi fűz árnyékába, és a lányok elvonultak előttük. A húsvéti vizet, a fiú ezt is tudta, húsvét hajnalán, még napkelte előtt kell valamely forrásából némán kimerni és szó nélkül hazavinni. Aki ebben megmosdik, egész évben szép és boldog lesz, legalábbis ezt mondják a lányok. És ezenfelül, a húsvéti vízzel hazafelé menet, ha közben nem nézegetnek szerteszét, a jövődöbelijükkel is találkozhatnak: ezt is mondják a lányok, és ki tudja, nincs-e benne valami igazság.

Footnotes:

* A verseket Rigó Béla fordította

Emlékezz: a Mester én vagyok!

A Mester egy jármot erősített a nyitott ajtó keretébe: vállmagasságban mindkét oldalon erősen odaszögezte. Amikor a legények visszaérkeztek, egyenként kellett alatta átvonulniuk, e szavakkal: "Meghajlok a Titkos Testvériség járma alatt!"

A Mester a folyosón várt rájuk. Mindegyiket pofon vágta jobb felől, és közben ezt kiáltotta:

- Emlékezz: a tanítvány te vagy!

Aztán balról is odaszózott egyet, és hozzáfűzte:

- Emlékezz: a Mester én vagyok!

A legény köteles volt mélyen meghajolni a Mester előtt és megfogadni:

- Mindenben engedelmeskedni fogok neked, Mester, most és mindörökké.

Tondát és Krabatot is így fogadták. A fiú még nem sejtette, hogy ezzel végképp eladja magát a Mesternek, kiszolgáltatja magát testestül-lelkestül; életre-halálra, szőröstül-bőröstül az övé lesz.

Elvegyült a többiek közé, akik a folyosó végén ácsorogtak, mintha csak a reggeli kására vártak volna, mindnek ott volt a jel a homlokán, akárcsak Tondának és neki.

Már csak Petar és Lyschko hiányzott.

De ők is hamarosan megjelentek az ajtóban, és miután átbújtak a járom alatt, megkapták a nyakleveleseket, és letették a fogadalmat, nagy zajjal, zörgéssel megindult a malom.

– Gyerünk! – kiáltott a Mester. – Munkára!

A legények gyorsan kibújtak zekéjükből, futtában gyürköztek neki a munkának, az őrlőműhelybe rohantak, gabonát vonszoltak oda, és már örültek is vad sietséggel, amit csak fokozott a Mester türelmetlen ordítószása és hadonászása. "És még ezt – gondolta Krabat –, még ezt nevezik húsvétvasárnapnak! Éjjel nem alszol, üres a hasad, de robotolj három helyett is!"

Idővel még Tondából is kifogyott a szusz, és verejtékezni kezdett. De mindegyikük izzadt ezen a hajnalon, a homlokukról, halántékukról dőlt a verejték, a nyakukba folyt, le a hátukon, valósággal testükre ragadt ing és nadrág.

Meddig, kérdezte magában Krabat, meddig tart ez?

Ahová csak néz, keserves arcok. Mindenki nyög, liheg, fürdik a verejtékben és gőzölög. És a boszorkányszögek lassan elkenődnek a homlokokon, felolvadnak az izzadtságban, eltűnnek.

Ekkor valami váratlan dolog történt.

Krabat éppen egy zsák búzát vonszol fel lépcsőfokként a dobogóra. Maradék erejét, maradék akarát emésztí fel az erőlködés. Már-már felbukik, összerogy a teher alatt, de hirtelen minden fáradsága eltűnik: el a görcs a lábából, a fájdalom a vállából, már a lélegzés sem esik neheze.

– Tonda! – kiált fel. – Ide süss!

Egyetlen ugrással fenn terem a dobogón, aztán lelódítja a zsákot a válláról, két csücskénél elkapja, és mielőtt még a tartályba ürítené, úgy lóbálja meg a levegőben hangos ujjongással, mintha nem is gabonával, hanem dunnatollal tömték volna degeszre.

A molnárlegények, mintha kicserélték volna őket: nyújtózkodnak, kacagnak, combjukat csapkodják. Még Kito, az öreg savanyújóska sem kivétel.

Krabat újabb zsákért indulna a magtárba.

– Ácsi! – kiáltja az öreglegény. – Megállj, elég lesz mára!

Ezt az adagot még lefuttatják a kövek közt, aztán Tonda megállítja a kereket. – Mára befejeztük!

Csikorgás, még egy utolsót zördül a kerék, aztán leáll, a legények kitisztítják a lisztkeverőket.

– Testvérek! – kiáltja Staschko. – Ünnepeljünk!

Egyszerre bor kerül elő hatalmas kancsókban, Juro nagy tál húsvéti édességet hoz, zsírban sült, aranybarna, édes süteményt: belseje túrót vagy szilvalekvárt rejt.

– Egyetek, testvérek, egyetek, de a borról se feledkezzetek meg!

Esznek-isznak, jól érzik magukat. Aztán Andrusch nótára gyújt, hangosan, jókedvűen. A többiek is legyűrik az utolsó falatokat, majd vörös borral öblítik le. Aztán körbeállnak, összefogódnak, és lábukkal dobbantják az ütemet.

A mónár ült,

a malma várt,

klabuszter-klabuszter,

klabumm!

Egy hetyke fickó

meg arra járt,

klabuszter-klabaszter,
csak arra járt,
klabuszter-klabaszter,
klabumm!

Ezt a "klabuszter-klabaszter"-t együtt fújták, aztán Hanzo kezdte a következő strófát, és így folyt a nótázás tovább, közben körtáncot roptak, hol balra, hol jobbra fordultak, azután be a körbe, ki a körből. Utoljára Krabat került sorra, ahogy az inashoz illik. Behunyta a szemét, és bátran elfújta az utolsó strófát:

De nem vót az buta,
rest legény,
klabuszter-klabaszter,
klabumm!
Nyakon csípte a
mesterét,
klabuszter-klabaszter
mesterét,
klabuszter-klabaszter,
klabumm!

Ekkor abbahagyták a nótázást, és megint nekiültek az ivásnak. Kubo, a máskor oly hallgatag legény, magához húzta Krabatot, és megveregette a vállát.

– Milyen szép hangod van, Krabat, egy kántor veszett el benned.

– Bennem? – álmélkodott Krabat.

És csak most, hogy Kubo szóba hozta, csak most vette észre, mi is történt vele: újra tudott énekelni, bár mélyebb hangon, de szilárdan, biztosan, nem zavarta már az a kínos kaparászás a torkában, ami a múlt télen még annyira gyötörte.

Húsvét hétfőn a legények megkezdték a rendes heti munkát. Visszazökkentek a megszokott kerékvágásba: azzal a különbséggel, hogy Krabatnak nem kellett annyit küszködni többé. Bármit követelt is tőle a Mester, most már könnyűszerrel elvégezte. Úgy tűnt, maga mögött tudhatja azokat az időket, amikor estéről estére holtfáradtan zuhant az ágyba.

Krabat hálásan fogadta ezt a változást. Sejtette, hogyan ment végbe. Amikor legközelebb sikerült négy szemközt maradnia Tondával, meg is említette.

– Igazad van – szölt Tonda. – Amíg a boszorkányszög a homlokunkon van, úgy kell dolgoznunk, mint az igavonó baromnak, mindaddig, mígnem az utolsó legény is leizzadja a jelet. Ettől kezdve aztán minden munka, amit napközben végzünk, egész évben könnyűvé válik.

– És közben? – kérdezte Krabat. – Úgy értem, munka után?

– Akkor nem – válaszolt Tonda. – Akkor rajtad áll, hogyan birkózol meg a feladatoddal. De nyugodj meg, Krabat! Először is, nem fordul elő gyakran, hogy kiugrasztanának az ágyból, másodsor pedig, hát valahogyan azt is ki lehet bírni.

A húsvét éjszakáról és Tonda szerelmi bánatáról nem esett több szó köztük, még célzás sem. De Krabat mégis sejtette, hol járt akkor Tonda, amikor mintegy halottként ült a tűznél, és a távolba

meredt. Krabatnak, valahányszor csak Worschula történetére gondolt, rögtön eszébe jutott a Kántorka, vagy inkább csak a hangja, ahogyan akkor, éjfél körül hallotta Schwarzkollmból. Ettől egy kicsit meghökkent, és nem akart többé rágondolni, de ez nem sikerült.

Hetenként egyszer, pénteken vacsora után a molnárlegények összegyűltek a Fekete Kamra előtt, varjúvá változtak – ebbe Krabat is hamarosan beletanult –, és leereszkedtek a rúdra. A Mester ilyenkor felolvasott egy részletet a Koraktorból, háromszor, elejétől a végéig, aztán a legények felmondták, amit megjegyeztek belőle, mindegy volt, mit és mennyit: a Mester ebben nem kicsinyeskedett.

Krabat azon buzgólkodott, hogy lehetőleg mindent megtanuljon, amit csak tanít a Mester: időjárást alakítani, jégverést csinálni, bűbájjal lenyűgözni, varázsgolyókkal bánni, elsajátítani a láthatatlanná válás és a "magából kiszállás" művészetét, mindazt, ami csak sorra került. Napközben a munkánál, de még éjszaka, elalvás előtt is szüntelenül ismételte a szövegeket és a bűvös igéket, hogy jól megjegyezze.

Mert időközben megértette Krabat: aki járatos a tudományok tudományában, az elnyerte a hatalmat az emberek fölött. És olyan vagy annál is nagyobb hatalmat szerezni, mint amilyen a Mesternek volt: ez lett legfőbb célja, s ezért tanult és tanult és tanult.

A húsvét utáni második héten történt, hogy a molnárlegényeket éjszaka kirángatták az ágyukból. A hálóterem ajtajában ott állt a Mester, kezében gyertyával.

– Munkát hoznak, jön a Komámuram, mozgás, mozgás!

Krabat a nagy izgalomban még a cipőjét sem találta, mezítláb loholt a többiek után, ki a malom elé.

Újhold volt, az éjszaka olyan sötét, hogy a molnárlegények az orruk hegyéig se láttak. A nagy tolongásban valaki Krabat meztelen lábára taposott a facipőjével.

– Hé! – kiáltott fel a fiú. – Nem tudsz vigyázni, te elefánt?

Hirtelen egy kéz fogta be a száját.

– Egy szót se többet! – suttogta Tonda a fülébe.

A fiúnak feltűnt, hogy egyikük sem szólalt meg, mióta kizavarták őket az ágyból. Némák maradtak egész éjszaka: Krabat nemkülönben. Nem volt nehéz kitalálni, miféle munka vár rájuk. Hamarosan megérkezett, lobogó kakastollal a kalapján, az idegen is, zörgő társzekéren. A legények a kocsihoz rohantak, feltépték a fekete ponyvát, és elkezdték a zsákokat behordani a házba, az őrlőműhely leghátsó sarkába, a Holtgarathoz.

Minden pontosan úgy ment, mint négy hete, amikor Krabat még a csúcsíves ablakból figyelte a legényeket, csak most a Mester is fellődült az idegen mellé a bakra. Ma ő pattogtatta az ostort: olyan közel a fejükhöz, hogy a legények behúzták a nyakukat, ha érezték a közelgő ütés szelét.

Krabat már majdnem elfelejtette, milyen nehéz is egy ilyen degeszre tömött zsák, és milyen gyorsan kifogy az emberből a szusz cipekedés közben.

"Emlékezz: te vagy a tanítvány!" Ezek a Mester szavai... de minél többet rágódott rajtuk, annál kevésbé voltak ínyére.

Az ostor pattogott, a legények rohantak, a malomkerék megindult, a Holtgarat csikorgása és vonítása betöltötte az egész házat. Vajon mi van a zsákokban? Krabat futó pillantást vetett a tartályba: a tető alatt himbálódzó lámpa gyér világánál semmit sem ismert fel. Lótrágya volt, amit kiöntött a zsákból vagy fenyőtoboz? éppúgy kövek is lehettek, kerek, mocskos kövek...

A fiúnak nem maradt sok ideje a nézelődésre, már jött Lyschko, lihegve, a következő zsákkal. Könyökével oldalba taszította, ellökte Krabatot.

Michalnak és Mertemnek a kifolyónál volt a helye: ők töltötték az őrleményt a zsákokba, majd bekötötték a zsákok száját. Ugyanúgy ment minden, mint akkor... Első kakasszóra újból megrakták a szekeret, ráhajtották a ponyvát és szorosan lekötötték. Az idegen felkapta az ostort, és elrobogott a kocsival, olyan sebesen, hogy a Mester majd a nyakát szegte, amikor leugrott.

– Gyere – szólta Tonda Krabatnak.

Míg a többiek eltűntek a házban, ők ketten fölmentek a tóhoz, és lezárták a zsilipet. Hallották, ahogy lent megállt a malomkerék, és minden elcsöndesedett, csak a kakas kukorékol s a tyúkok kotkodácsolnak.

– Gyakran jön? – kérdezte Krabat, és fejével abba az irányba intett, amerre a fogat eltűnt a ködben.

– Minden újhoid éjjelén – mondta Tonda.

– Te tudod, hogy ki ő?

– Csak a Mester tudja. Ő Komámuramnak nevezi, de fél tőle.

Lassan ballagtak a harmatos mezőn a malom felé.

– Valamit azért nem értek – szólta Krabat, még mielőtt beléptek volna a házba. – Legutóbb a Mester is dolgozott, amikor itt volt az idegen, de most?

– Akkor – mondta az öreglegény – be kellett ugrania, hogy kilegyen a tucat. De húsvét óta ismét tizenketten vagyunk a Feketeiskolában, most megengedheti magának, hogy az újhoidas éjszakákat ostorpattogatással töltsse.

A kamenzi Ökrös-Blaschke

A Mester időnként párosával vagy kis csoportokban elküldte a molnárlegényeket a környékbeli falvakba, hogy alkalmat adjon nekik a Feketeiskolában megszerzett ismeretek alkalmazására, gyakorlására.

Egy reggel Tonda odament Krabathoz, és így szólt:

– Ma Andruschsal Wittichenauba megyünk, a marhavásárra. Ha velünk akarsz jönni, a Mester megengedi.

– Nagyszerű! – mondta Krabat. – Végre valami más az örökös munka helyett!

Azon az erdei úton indultak el, amely a neudorfi tóparti házaknál torkollik a kocsútba. Szép, meleg júliusi nap volt. A gallyakon szajkók cserregtek, harkálykopácsolás hallatszott, méhek és dongók zöngicséltek a málnabokrokon.

Krabat észrevette, hogy Tondának és Andruschnak úgy ragyog a szeme, mintha csak búcsúba indulnának. Biztos, hogy nemcsak a szép idő miatt. Hiszen Andrusch máskülönben is víg legény, mókára kész, ám hogy Tonda is elégedett képpel fütyörészik, hát az ritkán fordult elő. Néha suhintott egyet a bikacsökkel is.

– Azért gyakorolsz – kérdezte Krabat -, hogy hazafelé jól tudj hajtani?

– Hazafelé?

– Azt hittem, ökröt akartok vásárolni Wittichenauban.

– Épp ellenkezőleg – mondta Tonda.

E pillanatban a fiú mögött marhabögés hangzott fel:

– Muuuu!

Amint megfordult, Andrusch helyén hirtelen pompás ökröt pillantott meg, szép vöröstarkát, fényes szőrűt, aki barátságosan pislogott rá.

– Hé! – lepődött meg Krabat, és szemeit dörzsölgette.

Hirtelen Tonda is eltűnt, helyén öreg vend paraszt állt, gyékénybocskorban, vászonnadrágja bokától felfelé sujtásokkal díszes, kötényét kötél fonja körül, kalapja zsíros, prémszegélye erősen megkopott.

– Hé! – ismételte Krabat, és ekkor hátulról valaki nevetve a vállára csapott.

Amint visszapördült, ismét megpillantotta Andruscht.

– Hol voltál, Andrusch? És hol az ökör, ami ott állt a helyeden?

– Muuuu! – bődült el Andrusch. – És Tonda?

A vend paraszt Krabat szeme láttára változott vissza Tondává.

– Ó, hát *így!* – szólt a fiú.

– Igen – mondta Tonda. – *Így* van ez. Díszelgünk egyet Andruschsal a vásáron.

– Te... el akarod adni?

– A Mester így akarja.

– És... ha levágják?

– Ne aggódj! – nyugtatta meg Tonda. – Ha eladjuk Andruscht, csak a kötőfékét kell visszakérnünk, akkor aztán bármilyen alakból vissza tud változni, amikor csak kedve tartja.

– És ha a kötőféket is odaadjuk?

– Meg ne próbáljátok! – kiáltotta Andrusch. – Egész életemben ökör maradhatnék, és zabálhatnám a füvet meg a szénát. Gondoljatok erre is, és ne tegyetek szerencsétlenné!

Tonda és Krabat "ökre" nagy feltűnést keltett és nagy tetszést aratott a wittichenai vásáron. A kereskedők mindenfelől odacsődültek, körülfogták őket. Még néhány polgár meg parasztember is, aki már ezüstté változtatta disznáját, tehenét, még ők is odatolakodtak. Ilyen kövér marha bizony nem terem minden bokorban, ezt most kell megkaparintani, mielőtt még valaki elviszi az orrod elől!

– Mit kóstál a jószága?

A marhakupeczek közrekapták Tondát, szinte a nyakára másztak. A hoyerswerdai Mészáros-Krause tizenöt guldent kínált Andruschért, a hajlott hátú königsbrücker Leuschner tizenhatot.

Tonda csak csóválgatta a fejét az ajánlatok hallatán.

– Kicsit kevés – mondogatta.

– Még hogy kicsit kevés? Talán megzavarodott kend? Vagy minket tart agyalágyultnak?

Tonda úgy vélte, hogy az uraknak maguknak kell tudniok, ki is a buta.

– Na jó – szólt a hoyerswerdai Krause. – Megadom érte a tizennyolcat.

– Annyit nekem magamnak is megér – dörmögte Tonda. És nem adta a königsbrücker Leuschnernek tizenkilencért és a senftenbergi Neubauer Gusztávnak sem, húszért.

– Hogy sülyednél el ökröstül! – szitkozódott a Mészáros-Krause, Leuschner pedig ököllel csapkodta a tulajdon homlokát, és ezt kiáltozta:

– Majd tán megbolondultam, hogy itten tönkretegyem magam miattad! Huszonkettőt ajánlok, és ez az utolsó szavam!

Már-már úgy tűnt, hogy az alku véget ér. Ekkor, nagyokat fújva, mint egy rozmár, egy hájtömeg furakodott át a báméskodók között.

Békaszerű arca a kis kerek, ravasz szemekkel csak úgy fénylett a verejtéktől. Zöld színű, ezüstgombos frakk feszült rajta, vörös selyemmellényén vastag óralánc fényeskedett, és az övén feltűnő, dagadt pénzeszacskó fityegett. A kamenzi Ökrös-Blaschke valószínűleg a leggazdagabb és a legdörzsöltebb marhakereskedő volt széles e vidéken. Leuschnert és Neubauer Gusztávot egyszerűen félretolta az útjából, és recsegő, erős hangján így kiáltott:

– Az ördögbe is, nem illik a sovány paraszthoz a zsíros ökör! Huszonötöt adok érte.

Tonda megvakarta a füle tövét.

– Kicsit kevés, uram...

– Kicsit kevés?! Na, eredj már!

Blaschke hatalmas ezüst burnótosszelencét vett elő, megkínálta Tondát.

– Akar egy szippantást?

Először az öreg vend szippantott, aztán ő maga is.

– Hapci! Na látja, hogy igazam lesz!

– Egészségére, uram!

Ökrös-Blaschke kifújta az orrát hatalmas kockás zsebkendőjébe.

– Na, legyen huszonhét, a Sátán nevében, de aztán ide velem!

– Kicsit kevés, uram.

Blaschke pulykavörös lett.

– Hé, minek nézel te engem? Adok érte huszonhetet, de egy rézgombbal se többet, másképp ne legyen a nevem kamenzi Ökrös-Blaschke!

– Harminc, uram – szólta Tonda. – Harmincért megkapja.

– Micsoda arcátlanság! – dühöngött Blaschke. – Hát földönfutóvá akarsz tenni? – Forgatta a szemét, tördelte a kezeit. – Hát nincs szíved? Nem veszed észre, hogy teszel tönkre egy szegény kereskedőt? Lágýítsd meg a szíved, öreg, és add az ökröd huszonnyolcért!

Tonda nem engedett.

– Harminc, és kész! Az ökor igazán pompás példány, nem adom áron alul. Ha tudná, milyen nehezen válok meg tőle! Akár a tulajdon fiamtól!

Ökrös-Blaschke belátta, hogy semmire sem megy az öreggel. De az ökor gyönyörű jószág... Miért is koptassa a száját egy ilyen makacs vend vénséggel?!

– Nos hát, add annyiért, az összes pokolbéli nevében! – kiáltotta. – Szerencséd, hogy jó napom van, ujjad köré csavarhattál. Ez az én nagy bajom, ez a jó szívem, meg hogy szánom a szegényeket. Kezet rá, és topp! Áll az alku.

– Topp! – mondta Tonda.

Aztán levette a sapkáját, és Blaschke egyenként beleszámlálta a harminc guldent.

– Számoltad?

– Számoltam.

– Hát akkor ide azzal a vend jószággal!

Ökrös-Blaschke elkapta Andrusch kötőfékjét, és el akarta cibálni onnan, de Tonda a dagadt karjára kapaszkodott.

– Na, mi az? – kérdezte Blaschke.

– Hát – adta Tonda a zavarba esettet. – Csak még egy csekélységet...

– Éspedig?

– Ha Blaschke úr volna olyan jószágos, és itthagyná a kötőféket, nagyon megköszönném...

– A kötőféket?

– Emlékbe. Hiszen tudja, Blaschke úr, milyen nehezen válok meg az ökröcském-től. Adok helyette másikat, Blaschke úr, hogy el bírja vezetni ezt az én szegény kis ökrömet, ami már, sajnos, nem is az enyém...

Tonda leoldozta a kötényére tekert kötelet. Blaschke vállvonogatva hagyta, hogy kicserélje az ökor eredeti kötőfékjével. Aztán a kereskedő elvezette Andruscht, és már az első saroknál somolyogni kezdett, mert leszurkolt ugyan harminc guldent, ami nem csekély összeg, de Drezdában nem lesz

nehéz ezért a díszpéldányért a dupláját megkapni, vagy tudj'isten, talán még többet is.

A tóparti házak mögött, az erdőszélen Tonda és Krabat letelepedett a fűbe, hogy megvárja Andruscht. Még a faluban vettek kenyeret, szalonnát, most ezt falatozták.

– Remekül csináltad! – fordult Krabat Tondához. – Látnod kellett volna magadat, hogy facsarod ki a dagadtból a pénzt: "kicsit kevés, uram, kicsit kevés"... Szerencse, hogy még idejében eszedbe jutott a kötőfék, nekem már teljesen kiment a fejemből.

– Megszokás dolga – válaszolt könnyedén Tonda.

Félretettek egy darab kenyeret és szalonnát Andruschnak, becsavarták Krabat kötényébe, és elhatározták, hogy ejtőznek egy kicsit. Mivel jóllakottak és fáradtak voltak – hiszen sokat gyalogoltak az országúton –, mélyen el is aludtak, egész addig, míg egy "Muuu!" fel nem ébresztette őket. Andrusch állt előttük, ismét emberi alakjában, láthatóan épen-egészségesen.

– Hé, álomszuszékok! – kiáltotta. – Nem tudjátok, hogy vannak olyan emberek, akik elaludták az eszüket? Nincs legalább egy száraz kenyérvégetek?

– Van kenyér, szalonna – mondta Tonda. – Ülj ide közénk, testvér, falatozz. Mi volt Blaschkénál?

– Mi lett volna?! – dörmögte Andrusch. – Gondolhatjátok, hogy nem valami nagy élvezet ilyen melegben ökörként mérföldeket baktatni, port nyelni, főleg, ha nem szoktál hozzá. Mindenesetre, nem mondhatom, hogy megharagudtam Blaschkéra, amikor betért az osslingeni fogadóba, merthogy a fogadós rokona és üzlettársa is Blaschkének. "Na nézd csak! – kiáltja a korcsmáros, amint meglát bennünket. – A kamenzi urambátyám! Hogy vagyunk mindég?" "Csak vagyogatunk – mondja Blaschke. – Csak a szomorúság ne gyötörne ebben a nagy hévségben!" "Azon segítünk egyszeriben – mondja a korcsmáros. – Gyere csak be a belső szobába, az úri asztalhoz! Van a pincében annyi ser, hogy két hét alatt sem tudod benyakalni – még te sem!" "És az ökör? – kérdi a hájas. – Mi lesz a harminc guldenes ökrömmel?" "Arra ne legyen gondod, bekötjük az istállóba, kap vizet, ennivalót, amennyit csak akar!" Persze, ökörnek való ételt gondolt az istenadta...

Andrusch hatalmas darab szalonnát tűzött a bicskájára, és körbeszimatolta, mielőtt bekapta volna.

– Aztán – folytatta – bevitték az istállóba, és a korcsmáros bekiáltotta az istállós lányt. "Hé, Kati, jól lásd el a kamenzi komám ökrét, nehogy csonttá aszalódjék!" "Jól van" – mondta Kati, és nyomban teletömte a jászlat szénával. Na, erre aztán nekem is elegendő lett az ököréletből, és gondolkodás nélkül megszólaltam, persze emberi hangon, emberi nyelven: "Zabáljatok csak magatok szénát, szalmát, nekem meg hozzatok egy szép sültet, gombóccal, salátával és utána egy korsó sört!"

– Te jószágos zöld hetes! – kiáltott fel Krabat. – És aztán?

– Na igen – mondta Andrusch. – Persze azok ott hárman rögtön a fenekükre estek ijedtükben, és úgy ordibáltak segítségért, mintha nyárson forgatnák őket. Akkor búcsúzóul még egyet bödültem, s fecske képében kisuhantam az istállóajtón, csip-csip, és... Hát, ez volt az egész.

– És Blaschke?

– Ördög vigye a kereskedésével együtt! – Andrusch felkapta a kötőféket, és mintegy szavai megerősítésekképpen, vadul csapkodni kezdett vele. – Igencsak örülök, hogy megint itt vagyok a himlőhelyes orrommal együtt!

– Én is örülök – szólt Tonda. – Jól csináltad, és Krabat, azt hiszem, sokat tanult.

– Ó, igen! – kiáltott a fiú. – Most már tudom, milyen mókás is az, ha az ember varázsolni tud!

– Mókás? – komolyodott el az öreglegény. – Lehet, hogy igazad van, néha tényleg mókás.

Katonazene

A szász választófejedelem már évek óta háborúban állt a svédek királyával, mert meg akarta

kaparintani a lengyel koronát; és mivel a háborúzáshoz a pénzen és ágyúkon kívül elsősorban katonák kellene, a verbuválók szorgosan járták a fejdelemséget, nagy dobpergéssel toborozták a legényeket. Sokan önkéntesen csaptak fel katonának, különösen a háború elején, másokat némi "segítséggel" vittek a zászlók alá; hol kötéllel, hol pálinkával. De hát mit meg nem tesz az ember egy dicsőséges hadseregért, különösen, ha minden egyes regrutáért fejpenz is jár...

Egy ilyen toborzóbanda: a drezdai gyalogság hadnagya, egy nagy bajuszú káplár, két őrvezető és egy dobos, aki hangszerét tarisznyaként cipelte a hátán; nos, ez a csapat egy szép kora őszi estén betévedt Koselbruchba is. Már sötétedett, a Mester ellovagolt, tán két-három napra, a molnárlegények a cselédszobában ödöngtek, és úgy tervezték, hogy a nap hátralevő részét lustálkodással töltik. Ekkor kopogtak az ajtón, és amikor Tonda kinézett, ott állt a hadnagy az embereivel; hogy ő bizony őfelsége, a legkegyelmesebb szász választófejedelem tisztje, letévedtek az útról, és úgy döntött, hogy ebben az átkozott malomban ezennel éjszakai szállást foglal, megértve?!

– Igenis, kegyelmes uram. A szénapadláson bármikor tudunk szállást adni.

– Még hogy a szénapadláson? – pörölt a káplár. – Maga nincs a józan eszénél, maga fajankó! A malom legjobb ágyát a kegyelmes úrnak, és – akkutyafáját! – kendet elviszi a bakó, ha az enyém valamivel is rosszabb lesz! Éhesek is vagyunk, tehát egy-kettő, teríteni, mindent ide, ami csak a konyhában van, és bort vagy sert, mindegy, csak sok legyen. Hallotta kend? Mindenből bősséggel, mert különben saját kezűleg hasítom szét! Élőre, mozgás, hogy esne belé kendbe a rossz nyavalya!

Tonda elfűttenyette magát, csak halkán, kurtán, amúgy a foga között, de a legények bent a szobában meghallották. Mire az öreglegény bevezette a toborzókat, már egy lélek sem volt odabent.

– Méltóztassanak csak helyet foglalni vitéz uraim, mindjárt hozom a vacsorát!

És míg a hívatlan vendégek kényelembe helyezték magukat a szobában, meglazították a nyakraalót, kigombolták a lábszárvédőt, kint a konyhában a molnárlegények tanácskozássra dugták össze a fejüket.

– Ezek a copfos majmok! – kiáltott fel Andrusch. – Hát mit képzelnek ezek tulajdonképpen?

És máris készen állt a terve. Minden legény, még Tonda is, nagy üdvívalgással fogadta. Andrusch és Staschko, Michal és Merten segítségével elkészítették az étkeket: három nagy tálát teletöltöttek korpával és fűrészpórral, kásává keverték avas lenolajjal, majd dohánymorzsálékkal fűszerezték. Juro kiszaladt, és az ólból két penészes kenyérral tért vissza. Krabat és Hanzo megtöltött öt söröskancsót az esőhordó poshadt ereszvívével.

Amikor mindennel elkészültek, Tonda bement a katonákhoz, és jelentette, hogy kész a vacsora.

– Ha kegyelmetek megengedik, tálaltatok. – Ujjával csettintett egyet, és mint mindjárt kiderül, ez egy egész különleges csettintés volt.

Első fogásként a három nagy tálát hozatta be az öreglegény.

– Íme, ha megfelel kegyelmeteknek, itt a finom marhahúsos csirkebecsinált leves, emez pacal káposztával, amaz meg fehérbabfőzelék tepertős pirított hagymával...

A hadnagy szimatolta az "ételeket", nehéz volt a választás.

– Nagyon tetszetős, amit kend itt feltálalt. Nézzük először talán azt a levest!

Tonda azzal folytatta, hogy van itt még egy kis sonka meg füstölt hús is, és rámutatott a két penészes kenyérré, amit Juro most hozott egy tálán.

– De a legfontosabb még nincs az asztalon! – kiáltotta a káplár. – A füstölt hús inni kíván, a kolera meg a viszketés essen a kend nyakába!

Tonda intésére sorban bemasírozott Hanzo, Krabat, Petar, Lyschko és Kubo, mindegyik egy-egy esővízzel telt söröskancsóval.

– Mély tisztelettel, kegyelmetek legméltóságosabb egészségére!

A káplár a hadnagy egészségére üritette kancsóját, aztán kettésimította bajszát, és nagyot böffentett.

– Nem rossz ez a kotyvalék, lelkemre, nem rossz vedelnivaló! Magatok csináljátok?

– Úgy hozatjuk – mondta Tonda –, engedelmével, a csurgóereszi sörfőzdéből.

Igen vidámra sikeredett az este. A toborzók tíz helyett ettek-ittak, a molnárlegények pedig titokban dőltek a nevetéstől, hiszen ők látták, mi is ízlik oly nagyszerűen a katona uraknak, akikben viszont a leghalványabb gyanú sem merült fel.

Az esőhordó nagy volt. Tellett a lefolyóvízből, hogy újra és újra megtöltsék belőle a kancsókat. A vendégek arca lassan vörös színt öltött. A dobos, Krabattal egyidős fiú, az ötödik korszó után összecsucsklott, mint a liszteszsák, feje az asztalra koppant, s akkorát szólt, hogy beillett volna üstdob ütésnek is – és azonmód hortyogni kezdett. A többiek szorgosan nyakaltak tovább, ám a tivornyázás kellős közepén a hadnagnak egyszerre csak eszébe jutott a fejpénz, ami minden egyes újonc után jár neki.

– Mit szólnátok – kérdezte, korszóját lóbálva –, ha itthagynátok a mesterségeket, és felcsapnátok katonának? Egy molnárlegény az senki és semmi, az csak egy rakás gané. De a katona...

– A katona – vágott szavába a káplár, és olyant csapott öklével az asztalra, hogy a dobos ordítva riadt fel álmából –, a katona jól él, biztos a zsoldja és vidámak a bajtársai. De még milyen jól él! A polgárok, különösen a lánykák és a fiatal özvegyek szemében ő már csak a valaki! Ott aztán csak az a férfi, aki angyalbőrt visel, mentéjén csillogó gombokkal, térdnél is magasabb lábszárvédővel!

– És a háború? – érdeklődött Tonda.

– A háború?! – kiáltott fel a hadnagy. – A háború a legszebb dolog, amit a katona csak álmodhat. Ha helyén van a szíve és a szerencséje sem hagyja el, mindig gazdag zsákmányra tehet szert, nagy lesz a dicsősége. Kitüntetést kaphat, hősi tetteiért káplár, őrmester is lehet belőle...

– Sőt egypáran – tódította a káplár – közönséges bakából egyetlen háború alatt tisztek, de még generálisok is lettek! Rágjanak meg és köpjenek ki, ha nem igaz az utolsó szőg!

– Ne is szabódjatok! – kiáltott a hadnagy. – Legyetek jó fiúk, gyertek velünk a hadseregbe! Felfogadlak benneteket, mindőtöket, kezet rá!

– Kezet rá! – Az öreglegény a hadnagy felkínált jobbjaiba csapott.

Michal, Merten és a többiek is így cselekedtek.

A hadnagy csak úgy sugárzott. A káplár, aki már nem állt egész biztosan a lábán, ingadozva körbebotorkált, és megmozgatta a legények metszőfogait.

– Nézzük csak, akkutyafáját, nem lötyögnek-e? Mert ugye, az köztudomású, hogy a katonának erős fogakra van szüksége, különben nem tudja leharapni a töltényvéget a harc hevében, és nem tud a legkegyelmesebb választófejedelem ellenségeire lövöldözni úgy, ahogy ezt megtanulta, és ahogy a zászló becsülete megköveteli!

De nem volt semmi baj. Csupán Andruschnál bizonytalanodott el a káplár. Ujjával előlrőlhátulról nyomott egyet a fogain: és ekkor megtörtént a baj.

– Azt a nemjóját! – A káplárnak két metszőfog maradt a kezében. – Mit képzelsz kend, tetűfickó! Ezekkel a vénasszonyfogakkal akar kend katonáskodni? Tisztuljon innen, kend... kend fognyomorék, mert még elfeledkezem az illemről!

Andrusch nyugodt maradt és barátságos.

– Engedelmével – mondta –, ezek az én fogaim, szeretném visszakapni őket.

– Kitűzheti kend a kalapjára – acsargott a káplár.

– A kalapomra? – hitetlenkedett Andrusch, mintha rosszul hallott volna. – Csak nem oda?! – Visszavette a fogait, rájuk köpött, és visszanyomta őket a régi helyükre. – Na, most szilárdabbak, mint ezelőtt. Méltóztatna az úr bizonyosságot szerezni?

A legények vigyorogtak, a káplárnak meg mérgében kidagadtak az erek a homlokán. A hadnagy,

akinek csak a fejpénz járt az eszében, és nem szerette volna Andruscht elszalasztani, egyre sürgette:

– Na, hát húzza már kend!

A káplár, bár vonakodva, de engedelmeskedett a parancsnak, és rácsimpaszkodott Andrusch fogaira. De milyen különös: bármily erősen ráztarángatta is, a fogak egy jottányit sem engedtek, még akkor sem, amikor a káplár a pipanyelével akarta kiverni.

– Itt valami nincs rendjén! – lihegett. – Itt valami bűzlik! De nekem aztán mindegy. Nem én döntöm el, hogy lehet-e katona ez a himlőhelyes orrú vagy sem. Ez a kegyelmed dolga...

A hadnagy vakargatta a füle tövét. Ő is sokat ivott, neki is arabusul hangzott a dolog.

– Aludjunk rá egyet – így vélekedett. – Elvonulás előtt még egyszer előállítjuk a fickót! – Aztán nyugovóra óhajtott térni.

– Nagyon bölcsen teszik – bólogatott Tonda. – Kegyelmednek a Mester szobájában ágyasztattam, a káplár úrnak pedig a vendégszobában. De mi legyen az őrzető urakkal és a dobos úrral?

– Eb-ebből cs-csak ne csináljon k-kend gondot! – motyogta a káplár. – A-a-azok csak húzódnak a sz-szénába, a-az még mindig tu-tu-túl jó nekik!

Másnap reggel a hadnagy egy takarmányrúpás ládában ébredt a ház mögött; a káplár meg egyenesen a disznóvályúban tért magához. Iszonyú szitkozódásba, átkozódásba tört ki. A molnárlegények lóhalálában rohantak oda, mind a tizenketten, és nyakra-főre bizonygatták ártatlanságukat. Micsoda, hiszen ők illendőképpen megágyasztak az uraknak tegnap este. Hogy talán holdkórosak lennének? Úgy néz ki a dolog, de holmi sörmámorra is gyanakodhatnak... Még szerencse, hogy az urak, míg a malomban kóvályogtak, nem verték kékre-zöldre magukat a gerendákban, arról nem is beszélve, hogy rosszabbul is járhattak volna! De hát a tapasztalat is mutatja, hogy a gyerekeknek, bolondoknak és részeg embereknek külön őrangyaluk van...

– Pofát befogni! – recsegte a káplár. – Eltűnni, indulásra felkészülni! Az a himlőhelyes orrú pedig mutassa a fogait!

Mivel Andrusch foga megállta a próbát, a hadnagynak nem okozott lelkiismeret-furdalást, hogy őt is alkalmasnak minősítse.

Reggeli után a toborzók az újoncokkal együtt elvonultak. Kamenz felé vették az irányt, ahol a seregszemlét tartották: az élen a hadnagy, utána a dobos, őt követték a molnárlegények szép sorban, katonásan, aztán a két őrzető; a sort a káplár zárta be. A legények remek hangulatban voltak, kísérik annál gyászosabban vonszolták magukat. Minél tovább meneteltek, annál sápadtabbak, zöldebbek lettek, annál sűrűbben tűnedeztek el az útszéli bokrokban. Krabat, aki Staschkóval az utolsó sorban masírozott, hallotta, amint az egyik őrzető odaszól a társának:

– Istenemre, bajtárs, úgy érzem magam, mintha öt kiló csirizt zabáltam volna, olyan nehéz a gyomrom!

Krabat cinkosan összenevetett Staschkóval: "Így jár az – gondolta magában –, aki a faforgácsot metélt tésztának nézi, a penészes kenyeret füstölt húsnak, a dohánymorzsát meg majorannának!"

Délután a hadnagy még egy pihenőt engedélyezett egy fenyvesnél.

– Még negyed mérföld, és Kamenzbe érünk – mondta. – Akinek kell, most menjen sükségre, mert ez az utolsó alkalom. Káplár!

– Parancs!

– Szedd rendbe a fickókat, és ügyelj, nehogy kilógjanak a sorból, ha beérünk a városba, és tartsák ám a lépést, akkurátusan, dobszóra!

Rövid pihenő után a csapat ismét útnak indult, immár dobpergéssel és trombitaszóval.

Trombitaszóval?!

Andrusch tölcseért formált a jobb kezéből, szájára tette, és úgy fújta teli tüdőből a svéd gránátosok

indulóját, hogy a legjobb kürtös a legkitűnőbb hangszeren sem tudta volna jobban. Tetszett ez a molnárlegényeknek. Ők is harsányan zenélni kezdtek: Tonda, Staschko és Krabat harsonázott, Michal, Merten és Hanzo a szárnykürtöt fújta, a többiek kisebb-nagyobb trombitákat választottak, Juro bombardonozott. Bár valamennyien csak a markukat fújták, úgy hangzott, mintha az egész svéd királyi katonazenekar ott menetelne.

– Abbahagyni! – ordított volna a hadnagy.

– Abbahagyni, tetvesek, abbahagyni! – üvöltött volna a káplár, de egy szót sem bírtak kinyögni, sőt kampós botjaikat sem vághatták közük, bármennyire is szerették volna. Helyükön kellett maradniuk és menetelni a sorban, egyiknek elöl, a másoknak hátul, se káromlás, se ima, semmi nem segített.

Nagy trombita- és harsonaszóval érkeztek be Kamenz városába, a szembejövő polgárok és katonák kitörő öröme. Gyerekek szaladtak utánuk nagy hurrázással, ablakok nyíltak, a kamenzi leányzók csókot dobáltak nekik.

Csengő zenebonával kerülgették Tondáék és a verbuváló tisztek a városháza terét, melyet hamarosan ellepett a bámész népség, mígnem a gyűlölt svéd katonazenére felriadt maga a nemes Felső- és Alsókárosi Christian Leberecht Fürchtegott, legkegyelmesebb őfelsége, a szász választófejedelem Drezdai Gyalogezredének őbesteré, ez a hosszú háborúk alatt kissé megpocakosodott öreg harcos is.

Három törzstiszt és néhány segédtsiszt kíséretében jelent meg a piactéren. A szeme elé táruló bolondos színjáték láttán, épp válogatott káromkodások zuhatagával akart könnyíteni felháborodásán, ám egyszerre elállt a szava.

Mert Andrusch, amint észrevette az őbester érkezését, társaival együtt rázendített a svéd lovasság ünnepi indulójára, és ettől az öreg, amint az előre várható volt, úgy is mint a szász választófejedelem derék gyalogos katonája, dühében a fehér izzásig hevült. Ráadásul ehhez a zenéhez az ügetés inkább illett, mint a menetelés, a molnárlegények tehát a toborzó testülettel együtt ügetni kezdtek, ami fölöttébb bohókás látványt nyújtott, de nem az őbesternek.

Néma dühvel, levegő után kapkodva, mint a hálóba került potyka, nézte nemes Felső- és Alsókárosi, hogyan játszik "gyí te, paci"-t egy tucat újonc a kamenzi piactéren, ráadásul egy ellenséges lovassági indulóra. De az ördögbe is, mi üthetett az újoncokat kísérő hadnagyba, hogy kardját mint egy pálcaparipát a lába közé kapva, a díszes társaság élén ugrándozik! A szász választófejedelem tisztjének e fölöttébb méltóságon aluli magatartása mellett már szinte eltörpült az, hogy emberei sem józanodtak ki, és káplárostul-dobosostul ott fickándoztak a menetben.

– Csapat, állj! – vezényelt Tonda, amikor az induló végéhez értek.

Akkor a molnárlegények felsorakoztak az őbester előtt, sapkájukat meglengetve köszöntötték, és a szemébe vigyorogtak.

Nemes Felső- és Alsókárosi hozzájuk lépett, és úgy kezdett ordítani, mint tíz káplár együttvéve:

– Ki az ördög okádott az agyatokba, ti átkozott tetvesek, hogy fényes nappal, mindenki szeme láttára ilyen majomparádét merészeltek rendezni! Kik vagytok, ti csürhe népség, hogy van pofátok így szemközt röhögni engem! De én mondom nektek, én, őbesterének a dicsőséges ármádiának, mely harminchét csatában és százötvenkilenc csetepatéban aratott győzelmet, én mondom nektek: elszántam magam, hogy mindenféle bolondságot gyökerestül kiirtok belőletek! Bakó kezére adlak benneteket, nyársra húzatlak...

– Elég! – vágta el Tonda az őbester szavát. – Azt hiszem, megtarthatja magának a bakót is meg a nyársat is. Mi tizenketten ugyanis, akik itt állunk kegyelmed előtt, amúgy sem vagyunk katonának valók. Az ilyen ügyefogyottaknak – mutatott a káplárra – vagy az ilyen csavargóknak – és a hadnagyra mutatott – biztosan nagyon tetszik a hadsereg mindaddig, míg agyon nem lövik őket. De minket, engem meg a barátaimat, más fából faragtak: füttyülünk az egész cécóra meg a legkegyelmesebb választófejedelemre is. Ha akarja, megmondhatja neki!

Aztán a molnárlegények varjúvá változtak és felrebbentek a levegőbe. Sorban, nagy káromgással körberöpülték a városháza terét, és búcsúzóul bepiszkították az őbester úr kalapját és vállát, ami nem vált éppen dicsőségre.

Emlékül

Október második felében újra melegebbre fordult az idő, akárcsak nyárutón. A legények kihasználták a szép időt, elindultak néhány fuvar tőzegért. Juro befogta az ökröket, Staschko és Krabat megrakta a szekeret deszkákkal, pallókkal, s két taligát is vittek. Aztán Tonda is felszállt és elindultak.

A tőzegfejtő Koselbruch felső végén volt, a Fekete-vízen túl. Krabat a nyár legforróbb napjaiban már dolgozott itt néhány társával. Még gyakorlatlan volt a tőzegfejtő vas és kés használatában, ezért Michalnak és Mertennek segített: a fekete, zsírosan fénylő tőzegtéglákat talicskázták fel a gödörből és rakták halomba.

Sütött a nap, az útszéli pocsolyákban visszatükröződtek a nyírfák. A láp tetején már megsárgult a fű; a hanga rég elvirágzott. A cserjéken, mint vércseppek, itt-ott bogyók vöröslöttek. Néhol, a gallyak között egy-egy pók kései hálója feszült, ezüstösen csillogva.

Krabat a régi időkre gondolt, Eutrichben töltött gyermekkorára: ilyentájt mindig rózsét és fenyőtobozt gyűjtögettek az erdőn. És néha még októberben is találtak gombát: tölcsérgombát, rizikét, galambicát. Vajon van-e most is gomba? Elég meleg van hozzá...

A tőzegfejtő tetejére érve, Juro megállította az ökröket.

– Rakodjunk le, megérkeztünk!

A legények átfektették a pallókat a Fekete-víz egy keskenyebb szakaszán, és alaposan lerögzítették. Aztán deszkát deszka mellé téve, afféle pályát szerkesztettek, amit Staschko még tuskókkal is megtámogatott, nehogy felbillenjen vagy elsüllyedjen a mocsaras helyeken. De a stégtől messzebbre esett a lelőhely, mint gondolták. Juro már ajánlkozott is, hogy visszamegy és hoz néhány pallót, de Stachko úgy vélte, ez nem szükséges. Letört egy nyírfagallyat, aztán végiglépdelt a pályán, és közben egy varázsige ütemére megcsapkodta a deszkákat. Erre a palló nőni kezdett, és egészen addig nyújtózott, míg el nem érte a lelőhelyet.

Krabatot teljesen lenyűgözte a varázslat.

– Mondjátok – kiáltott fel –, miért dolgozunk mi egyáltalán, ha egyszer mindent elővarázsolhatunk, amit különben a két kezünk munkájával kell előteremtenünk?

– Az biztos – válaszolta Tonda. – De gondold csak el, mennyire beleunnál az ilyen életbe! Semmi munka, hát azt sem lehetne ám sokáig bírni, meg aztán előbb vagy utóbb amúgy is ebek harmincadjára kerülsz.

A tőzegfejtő mellett állt egy kis bódé: abban voltak a tavaly összerakott tőzegtéglák. A legények talicskaszám hordták a szekérhez, ahol Juro átrakta a szállítmányt. Amikor a szekér megtelt, Juro felmászott a bakra, s elkiáltotta magát:

– Gyííí! – És az ökrök lassú imbolygással megindultak a malom felé.

Tonda, Staschko és Krabat, míg Juro visszatért, a kunyhóba cipelték a nyárról itt maradt tőzeget, és gondosan kupacokba rakták. Nem volt sietős a dolguk, hát Krabatnak támadt egy ötlete. Megkérdezte az öreglegényt és Staschkót, elengednék-e egy kis időre.

– Hová?

– Gombászni. De csak füttyentsetek, akkor rögtön visszajövök.

– Ha azt hiszed, találasz...

Tonda beleegyezett és Staschko is.

– Remélhetőleg – kiáltott utána Tonda – van nálad hosszú kés!

– Ha volna késem, biztosan nálam lenne! – válaszolta Krabat.

– Addig megkapod az enyémet – mondta Tonda. – Tessék, de el ne veszítsd! – Megmutatta a fiúnak, hogyan ugrik ki a penge a nyélből, egyetlen nyomásra. Kipattant és fekete volt, mintha Tonda égő gyertya fölött kormozta volna be. – Most jössz te! – adta át a bicskát a fiúnak. – Hadd látom, boldogulsz-e vele!

Amikor Krabat kicsattintotta, a penge fényes volt, folttalan.

– Valami baj van? – kérdezte Staschko.

– Se-semmi – válaszolt Krabat. Talán csak a szeme káprázott.

– No, akkor gyerünk, gyerünk – sürgette Tonda. – Mert még megszimatozzák a gomba urak a veszélyt, és elszelelnek.

Négy napot töltöttek a tőzegen a legények, Krabat négyszer ment gombászni. De mindössze néhány érdesnyelű tinórut talált, amolyan matuzsálemeket, amelyek már barnák voltak és szívósak.

– Ügyet se vess rá – vigasztalta Staschko. – Ilyenkor már nem követelheted a természettől, hogy adjon valamit. Persze, ha segítettél volna egy keveset...

Elmondott egy varázsigét, miközben karját széttárva kétszer megpördült maga körül, ekkor a tőzegtől hirtelen vagy hetven gomba sarjadt ki. Úgy bújtak elő a földből, akár a vakondok, kalap kalap mellett a boszorkánykörben: vargánya, vöröstinóru, érdesnyelű tinóru, kékhátú galambgomba, egyik frissebb, ropogósabb, mint a másik.

– Ó! – ámult Krabat. – Taníts meg erre a varázslatra, Staschko!

Előrántotta a bicskát, és rá akarta vetni magát a gombákra. De azok, még mielőtt hozzájuk érhetett volna, összezsugorodtak és visszahúzódtak a talajba, mintha madzagon húzták volna őket.

– Állj! – kiáltott a fiú. – Álljatok meg!

De ekkorra már az összes gomba eltűnt és elő sem bújt többé.

– Rá se ránts! – vigasztalta Staschko. – Az ilyen varázsolt gomba keserű, mint az epe. Csak a gyomrod rontanád el vele. Tavaly nem sok híja volt, hogy kinyúljak tőle.

A negyedik este Staschko Juróval együtt ült a bakra, hogy hazafuvarozzák az utolsó rakomány tőzeget, Tonda és Krabat viszont gyalog indult a malom felé, egy rövidebb úton, a lápon át. A zombékok, pocsolyák fölött már köd gomolygott. A fiú boldog volt, amikor kiértek a szilárd útra, a Puszta Mező közelébe.

Innentől már egymás mellett mentek. A molnárlegények egyébként messze elkerülték ezt a vidéket, Krabat nem tudta, miért.

Aztán eszébe jutott álma a menekülésről. Nem erről a helyről és Tondáról álmodott? Mintha ide temették volna az öreglegényt.

De Tonda hál'istennek élt, itt ballagott az oldalán.

– Szeretnék neked adni valamit, Krabat. – És az öreglegény elővette rugós kését. – Emlékező.

– Hát elhagysz bennünket? – kérdezte a fiú.

– Lehet – mondta Tonda.

– És a Mester? Nem hiszem, hogy csak úgy elengedne.

– Vannak dolgok, amiket nem hisz az ember, mégis megtörténnek – mondta Tonda. – Mit tehetsz ellene?

– Ó, ne beszélj így! – kiáltott Krabat. – Legalább az én kedvemért maradj! Nem tudnám a malmot elképzelni nélküled.

– Vannak dolgok az életben – ismételte Tonda –, amiket az ember el sem tud képzelni, Krabat. De

mégis megtörténnek, és bele kell törődni.

A Puszta Mező egy négyszögletű terület volt, alig nagyobb egy szérűskertnél, peremén elcsenevészedett törpefenyőkkel. A fiú egy sor hosszúkás, sima dombot vett észre az alkonyi fényben: mint egy elhagyott temető sírjai, hangával benőtt, gondozatlan halmok, kereszt és sírkő nélkül. Vajon ki nyugszik alattuk?

Tonda megállt.

– Fogadd el – nyújtotta Krabatnak a kést. A fiú megértette, hogy most nincs helye a habozásnak. – Ennek a késnek – mondta Tonda – az a különleges tulajdonsága, hogy ha veszély, komoly veszély fenyegeti a gazdáját, akkor a kipattintott penge elszíneződik.

– Akkor... megfeketedik? – kérdezte Krabat.

– Igen – bólintott Tonda. – Mintha csak gyertyával kormoztad volna be.

Pap és kereszt nélkül

A derűs ősze hamar megjött a tél. A mindenszentek utáni második napon leesett a hó, és ez már meg is maradt. Krabat megint lapátolhatott, hogy szabaddá tegye a malom bejáratát. A "Komámuram" mégis a behavazott mezőn át érkezett meg a következő újhold éjszakáján, de sem nyomot nem hagyott, sem el nem akadt a szekere a mély hóban.

A fiút nem nagyon zavarta a tél, főleg mert a sok hó ellenére sem volt hideg. Mégis úgy tűnt, a többieknek nyomasztotta a kedélyét: hétről hétre mogorvábbak lettek, és ahogy az év utolsó hete közeledett, úgy váltak egyre megközelíthetlenebbekké. Sértődékenyek voltak, mint holmi kisasszonykák, és olyan könnyen haragra gerjedtek, mint a pulykakakas. A legkisebb dolog miatt is egymásnak ugrottak, még Andrusch sem volt kivétel.

Krabat erről akkor bizonyosodhatott meg, amikor egyszer – csak mert kedve kerekedett hozzá – leütötte hógolyóval Andrusch fejéről a sapkát. Erre a legény úgy nekiesett, hogy ha Tonda idejében szét nem választja őket, csúnyán összeveri a fiút.

– Hát nincs igazam?! – ordított szitkozódva Andrusch. – Még bajusza sem pelyhedzik a semmiházinak, és már szemtelenkedik. Na megállj csak, legközelebb úgy megtépázlak, hogy az eget is nagybögőnek nézed!

A többiekkel ellentétben Tonda változatlanul higgadt és barátságos maradt, bár Krabat úgy látta, akárhogy titkolja is, egy kicsit szomorúbb, mint máskor.

"Talán a szerelme után búsul" – vélte Krabat, és akaratlanul is eszébe jutott a Kántorka. Már nagyon régóta nem gondolt rá, s úgy találta, jobb lesz, ha kiveri a fejéből. De hogyan is tudta volna elfelejteni?

Eljött a karácsony, de a molnárlegényeknek ez is ugyanolyan nap volt, mint a többi. Szinte bénán, nyomott kedéllyel indultak dolgukra. Krabat fel akarta vidítani őket, behozott hát néhány fenyőgallyat, és feldíszítette az asztalt. A legények, amint az ebédnél megpillantották a díszet, éktelen haragra gerjedtek.

– Mi ez a kacat? – kiáltott Staschko. – Viszitek ki azonnal ezt a limlomot?!

– El ezzel a szeméttel! – kiabált akkor már mindenki.

– Ki vele! – Michal és Merten is káromkodott.

– Aki behozta ezt a mocskot – követelte Kito –, az tüntesse is el azonnal.

– Méghozzá gyorsan! – tette hozzá Hanzo. – Különben kiverem a fogait!

Krabat megpróbálta lecsillapítani őket, magyarázkodni akart, de Petar nem engedte, hogy akár csak megmukkanjon.

– Ki vele! – fogta be a fiú száját. – Vagy bottal kergesselek?

Krabat engedelmeskedett, de megnyugodni nem tudott. A manóba is, mi rosszat tett? Vagy

nagyobb jelentőséget tulajdonít az esetnek, mint kellene? Hisz az utóbbi időben mindennaposá vált a veszekedés a malomban, és csupa semmiségen kaptak össze. Azonkívül – és erről sem volt szabad megfélemlenie – ő még csak inas volt, s az inasnak bizony időnként le kell nyelnie a békát. Csak az volt furcsa, hogy eddig még semmi ilyesmit nem tapasztalt. Csak most tél óta gyűlt meg mindenkinek a baja övele. Vajon a hátralevő két inasévében ez már mindig így lesz?

Krabat egyszer megkérdezte Tondát, mi történt a legényekkel.

– Mondd, mi ütött ezekbe?

– Félnek – jelentette ki Tonda, és elnézett a feje fölé.

– Mitől? – kíváncsiskodott tovább Krabat.

– Ezt nem mondhatom meg – válaszolta az öreglegény. – De idejében megtudod.

– És te? – kérdezte Krabat. – Te nem félsz?

– Jobban, mint gondolod – felelte Tonda, és megvonta a vállát.

Szilveszter este korábban tértek nyugovóra, mint máskor. A Mester egész napra eltűnt. Talán bezárkózott a Fekete Kamrába – ahogy azt gyakran megtette –, talán szánkóra ült és elment valahová. Senkinek sem hiányzott, senki sem emlegette.

A legények vacsora után szótlanul kuporodtak le szalmazsákjaikra.

– Jó éjt! – mondta Krabat, mint minden este, mert ez is az inas kötelessége volt.

De ma mintha még ez is rosszul esett volna a legényeknek.

– Fogd be a szád! – sziszegte Petar, Lyschko pedig hozzávágott egy facipőt.

– Hé! – ugrott fel az ágyáról Krabat. – Csak finoman! Már jó éjt sem szabad kívánni?

Már repült is a másik cipő, és a vállát súrolta, a harmadikat Tonda fogta fel.

– Hagyjátok békén a fiút! – parancsolta. – Ez az éjszaka is csak elmúlik!

Aztán Krabathoz fordult.

– Feküdj le, gyerek, és maradj csöndben.

Krabat engedelmeskedett. Hagyta, hogy Tonda betakargassa, és homlokára tegye a kezét.

– Aludj csak, Krabat, és érkezz meg szerencsésen az új esztendőbe!

Krabat rendszerint addig aludt, míg reggelente a többiek föl nem keltették. De ma éjjel még éjfél előtt felébredt. Csodálkozott, hogy ég a lámpa, és hogy mindenki, amennyire csak meg tudta ítélni, ébren volt.

A legények csendben feküdtek ágyaikon, és mintha csak vártak volna valamire. Még lélegzetet venni, moccanni is alig mertek.

A házban mély csend honolt, mint egy kriptában, a fiúnak hirtelen úgy tűnt, mintha megsüketült volna. De nem süketült meg, hiszen egyszerre csak meghallotta a kiáltást, aztán a zajt a folyosón, majd azt, hogy a legények felnyögnek: félig iszonyodva, félig megkönnyebbülve.

Szerencsétlenség történt?

Ki sikoltott ily iszonyatos halálfélelemmel?

Krabat nem sokat tétovázott. Egyetlen lendülettel talpon termett. A padlásajtóhoz rohant, hogy felszakítsa, és leszaladjon a lépcsőn megnézni, mi történt. Az ajtót kívülről bezárták. Nem engedett, bárhogyan is rázta, fessegette.

Akkor valaki a vállára tette a kezét, és mondott valamit. Juro volt, a buta Juro, Krabat felismerte a hangját.

– Gyere – szólt Juro. – Feküdj vissza a szalmazsákodra.

– De az a sikoltás – lihegte Krabat. – Az az előbbi kiáltás!

– Azt hiszed – kérdezte Juro –, mi talán nem hallottuk? – És visszavezette Krabatot az ágyához.

A molnárlegények az ágyukon kuporogtak. Halálos csendben, tágra nyílt szemmel meredtek Krabatra. De nem, nem is órá! Elnéztek mellette, az öreglegény fekhelyére.

– Tonda... nincs itt? – hebegte Krabat.

– Nincs – mondta Juro. – Láthatod: üres a helye. Feküdj le és próbálj aludni. És nehogy bömbölni kezdj itt, hallod? Sírással semmin sem változtathatsz.

Újév hajnalán megtalálták Tondát. Arccal a föld felé, a padláslépcső alján hevert. A molnárlegényeken nem látszott meglepődés; egyedül Krabat nem bírta felfogni, hogy Tonda meghalt. Zokogva borult rá, nevéen szölongatta és könyörgött:

– Szólalj meg, Tonda, szólalj már meg!

Megragadta a halott kezét. Tegnap elalvás előtt még érezhette ezt a kezet a homlokán. Most merev volt és hideg. És idegennek tűnt, nagyon idegennek.

– Állj fel – mondta Michal. – Nem hagyhatjuk itt.

Unokatestvérével, Mertennel bevitték a halottat a cselédszobába, és kinyújtóztatták egy deszkán.

– Hogy halt meg? – kérdezte a fiú.

Michal csak nagy nehezen adott választ.

– Kitorpte... – mondta vontatottan – kitorpte a nyakát.

– Akkor biztosan megcsúszott... a lépcsőn... a sötétben.

– Lehet – vonta meg a vállát Michal.

Lezárta a halott szemét, nyaka alá szalmacsutakat tett, amit Juro hozott.

Tonda arca fakó volt. "Mint a viasz" – gondolta Krabat. Nem bírt könnyek nélkül ránézni. Andrusch és Staschko bevitte őt a hálóterembe.

– Maradjunk itt – mondták –, lent csak útban volnánk.

Krabat, az ágy szélén gubbasztva, megkérdezte, mit csinálnak most Tondával.

– Hát, amit ilyenkor szoktak – felelte Andrusch. – Juro rendbe teszi – nem először csinál ilyesmit –, aztán majd eltemetjük.

– Mikor?

– Úgy gondolom, délután.

– A Mester nélkül?

– Annak itt semmi keresnivalója! – mondta Staschko nyersen.

Délután fenyőfa koporsóban vitték ki Tondát a malomból, ki a szurdokba, a Pusztá Mezőre. A sír már meg volt ásva. Falait zúzvara borította, a kilapátolt rögöket hó fődte. Sebesen, minden körülményeskedés nélkül eltemették a halottat. Pap és kereszt nélkül, gyertya és siratóénekek nélkül. A legények egy pillanatig sem időztek a sírnál, csak ameddig feltétlenül szükséges volt.

Egyedül Krabat maradt ott.

Ei akart mondani Tondáért egy miatyánkot, de elfelejtette az imát: akárhányszor fogott is bele, nem állt össze a fejében. Vendül sem sikerült, németül meg végképpen nem.

Malomrend és céhszokás szerint

A Mester a következő napokban sem jelent meg, távollétében a malom sem őrlött. A

molnárlegények fekhelyeiken heverésztek, vagy a kályhánál melegedtek. Alig ettek valamit, szólni is alig szóltak, Tonda haláláról pedig kiváltképp hallgattak. Mintha sohasem élt volna a koselbruchi malomban egy Tonda nevű öreglegény.

Valamikori fekhelye végén szépen összehajtogatva ott heverték a ruhái: nadrág, ing, köpeny, öv, kötény és legfőképp a sapka. Juro hozta fel újév estéjén a holmit, amin aztán a legények igyekeztek átnézni.

Krabat szomorú volt, elhagyottnak, nyomorultnak érezte magát. Hogy Tondának meg kellett halnia, és ez nem volt véletlen, minél többet gondolkodott ezen, annál világosabbá vált a számára. Kell itt lennie valami titoknak, amit a legények elhallgatnak előtte, amiről ő nem tudhat. Vajon mi ez a rejtély? Miért nem avatta be őt is Tonda?

Kérdések és kérdések tolongtak a fiúban. Legalább valami dolga lett volna! Ebbe a lödörgésbe végképp belebetegedett.

Ezekben a napokban egyedül Juro dolgozott annyit, mint máskor. Fűtött, főzött, gondoskodott arról, hogy az étel időben az asztalra kerüljön, bár most ennek a nagy részét érintetlenül vihette vissza a konyhára.

A negyedik napon történt, hogy megszólította Krabatot a folyosón:

– Segítenél nekem, Krabat? Fát kéne aprítani.

– Rendben – mondta Krabat, és követte Jurót a konyhába.

A tűzhely mellett egy halom gyújtósna való gyantás fa hevert, felaprításra várva. Juro a szekrényhez lépett, hogy elővegyen egy kést, de a fiú azt mondta, van neki saját bicskája.

– Annál jobb! Nos, akkor rajta, de vigyázz, meg ne vágd magad!

Krabat nekiállt. Úgy érezte, mintha Tonda késéből eleven erő áradna. Elgondolkozva méregette a tenyerén. Újév éjjele óta először szedte össze a bátorságát, először érezte magát újra biztonságban.

Juro észrevétlenül mögéje állt, és a válla fölött nézegette a kést.

– Ez aztán a bicska! – dicsérte. – Ezzel bizvást mutakozhatsz akárhol...

– Emlék – mondta a fiú.

– Talán valami kislánytól?

– Nem – rázta a fejét Krabat. – Egy baráttól, egy olyan baráttól, amilyen nem lesz több a világon.

– Biztos vagy benne? – kérdezte Juro.

– Ebben – felelte Krabat – egyszer s mindenkorra biztos vagyok.

A Tonda temetését követő reggel a molnárlegények megegyeztek, hogy ezentúl Hanzo lesz öreglegény. Ebbe ő is beleegyezett.

A Mester vízkereszt előestéjéig nem mutatkozott. A legények már lefeküdtek, és Krabat éppen el akarta oltani a lámpát, amikor kinyílt a padlásajtó. A Mester állt a küszöbön, arca olyan sápadt volt, mint a meszelt fal. Körülpillantott. Úgy látszott, észre sem vette, hogy Tonda hiányzik.

– Dologra! – parancsolta. Aztán hátat fordított, és azon az éjszakán nem látták többé.

A molnárlegények megélnkültek. Felugráltak, ledobták a takarókat, sietve felkapkodták ruhájukat.

– Gyerünk – sürgette őket Hanzo. – A Mesternek hamar elfogy a türelme, hiszen ismeritek!

Petar és Staschko a malomtóhoz rohant, és kinyitották a zsilipet. A többiek az őrlőműhelybe siettek, feltöltötték a garatokat, és megindították a kereket. Amint a megszokott zörgés, nyögés, dörömbölés megkezdődött, a legények szíve is megkönnyebbült.

"Újra öröl!" – gondolta magában Krabat. – "Az idő megy tovább..."

Éjfélre elkészültek a munkával. Amikor beléptek a hálóterembe, látták, hogy Tonda helyén valaki

fekszik: cingár kis legényke, vézna vállú, lángvörös üstökű. Körbefogták az alvót, és felébresztették, éppúgy, ahogyan annak idején, egy éve Krabatot. És éppúgy, ahogy akkor Krabat, most a vörös hajú rémült meg a "kísértetek" láttán.

– Ne félj! – mondta Michal. – Mi vagyunk itt a molnárlegények, tőlünk aztán igazán nem kell félned. Hogy hívnak?

– Witkónak. És téged?

– Michal vagyok. Ez pedig Hanzo, az öreglegény. Ez itt Merten, az unokabátyám, ez Juro...

Reggel, amikor Witko reggelizni jött, Tonda ruháját viselte. Úgy állt rajta, mintha ráöntötték volna. Ő aztán nemigen törte a fejét, azt sem kérdezte, kié volt ezelőtt az öltözék. Jó volt ez így, legalábbis Krabatnak sokkalta elviselhetőbb.

Este, mikor az új inas már halálra fáradt és lefeküdt, a Mester magához hívatta kamrájába a legényeket, köztük Krabatot is. Fekete köpenyébe burkolózva ült a karosszékében: előtte az asztalon két szál gyertya égett, köztük egy szekerce hevert, és a Mester háromszögletű kalapja, ami szintén fekete volt.

– Iderendelvek benneteket, a malomrend szerint – szólalt meg, amikor a legények összegyűltek a szobában. – Ha van köztetek inas, lépjen elő!

Krabatnak hirtelen nem is jutott eszébe, hogy róla van szó. Petar oldalba bökte, erre aztán észre tért, és kilépett a sorból.

– A nevedet!

– Krabatnak hívnak.

– Ki vállal kezességet?

– Én – mondta Hanzo, Krabat oldalára lépve. – Kezeskedem e fiúért és a nevéért.

– Egy, az semmi – kifogásolta a Mester.

– Ez így van – szólta Michal, miközben Krabat másik oldalára állt. – De kettő, az már egy pár, egy pár pedig épp elég a kezességre. Ezért én is kezeskedem e fiúért és a nevéért.

Ekkor a Mester és a Krabat oldalán álló két legény között gyorsan pergő párbeszéd bontakozott ki, melynek kötött szabályai és fordulatai voltak. A Mester feltette a kérdést, hol és hogyan tanulta ki Krabat a molnárságot, azok pedig biztosították, hogy a fiú kellőképp megtanulta az összes mesterségbeli fogást és fortélyt.

– Kezességet vállaltok-e ezért?

– Ezért kezességet vállalunk – mondta Michal és Hanzo egyszerre.

– Nos tehát, akkor ezt a Krabat molnárinast a malomrend és céhszokás szerint felszabadítjuk!

Felszabadítjuk? Krabat azt hitte, rosszul hall. Lejárt volna a tanulóidő, már most, az első évben?

A Mester felemelkedett, fejébe nyomta a háromszögletű kalapot. Aztán megragadta a szekercét. Miközben az élével megérintette Krabat fejét és vállait, ezt kiáltotta:

– A céh nevében, Krabat! Én mint tanítód és mestered eme egybegyűlt molnárlegények színe előtt ezennel felszabadítlak eddigi inasságod alól! Mától fogva egyenrangú legény vagy a legények között, és a malomrend szerint segédet megillető bánásmódban lesz részed.

Evvel Krabat kezébe nyomta a szekercét – övbe tűzve ez a felszabadult legények jelvénye volt –, aztán elengedte őket.

Krabat megilletődött és összezavarodott, erre igazán nem számított. Utolsóként hagyta el a szobát, és behúzta maga mögött az ajtót. Itt a legények hirtelen egy zsákot dobtak a fejére, elkapták kezét-lábát.

– Gyerünk, vigyük az őrlőműhelybe! – kiáltotta Andrusch.

Krabat megpróbált kiszabadulni, rúgkapált, de hiába. Nevetve, zajongva cipelték a legények az őrlőműhelybe, rádobták a lisztesszuszekra, és alaposan gyúrogatni kezdték.

– Inas volt – kiáltotta Andrusch –, tegyük a kövek közé, testvérek, egy molnárlegénynek makulátlannak kell lennie, egy szem pelyva se maradjon benne!

Úgy meggyömöszölték, mint a tésztát, ide-oda görgették a szuszéken, hogy csak úgy kóválygott bele, ökölrel dömöckölték, valaki pedig teljes erővel a fejét kezdte püfölni, míg Hanzo közbe nem lépett:

– Hagyd abba, Lyschko! Csak fel akarjuk avatni, arról nem volt szó, hogy agyon is verjük!

Amikor végre elengedték, Krabatnak valóban úgy tetszett, mintha malomkövek között őrlődött volna. Petar lehúzta a zsákot a fejéről, Staschko pedig egy marék lisztet csorgatott rá.

– Megöröültük! – jelentette be Andrusch. – Köszönöm, testvérek! Most aztán helyre molnárlegény lett belőle, szintiszta búzából való, nem kell szégyenkezni miatta!

– Fel vele! – kiáltott Petar és Staschko, akik Andrusch mellett a fő hangadók voltak. – Fel a magasba!

És Krabatot ismét megragadták kezénél-lábánál fogva, feldobták, elkapták, háromszor egymás után. Aztán Jurót a pincébe szalajtották borért. Krabatnak mindenkivel koccintania kellett.

– Egészségedre, testvér, élj boldogan!

– Egészségedre, testvér!

Aztán a többiek tovább iszogattak, Krabat pedig leült egy zsákkupacra. Nem csoda, hogy zúgott a feje azok után, amit ma este átélt. Később Michal odatelepedett melléje.

– Úgy látom, nem értesz itt bizonyos dolgokat.

– Nem bizony – mondta Krabat. – Hogyan szabadíthatott fel a Mester? Vége a tanulódómnak?

– A koselbruch malomban az első esztendő háromnak számít – magyarázta Michal. – Ha nem vitted volna észre, Krabat, a megérkezésed óta idősebb lettél, pontosan három évvel.

– De hát ez lehetetlen.

– Nem – állította Michal. – Ebben a malomban sok minden lehetséges, ezt időközben magad is észrevehetted.

Enyhe tél

Az időjárás egész télen olyan maradt, amilyenek indult: sok hó, enyhe idő. A zsilipeknél, a gátnál és a malomárokban kevés gondot okozott a jég. Hamar le lehetett piszkálni, és gyakran előfordult, hogy egy hétig sem fagyott be. Annál sűrűbben havazott, az új inas legnagyobb bánatára, aki alig bírta a sok hólapátolást.

Ha Krabat elnézte ezt a Witkót, olyan vékony, taknyos kölyök, amilyen ő volt, eszébe jutott, hogy tényleg lehet valami igazság abban, amit Michal mondott a három évről, amennyivel ő itt idősebb lett. Ezt azonban már rég észrevehette volna magától is: elárulta a hangja, a teste, az ereje, és az, hogy tél eleje óta arcán és állán megjelentek az első pelyhek is, nem feltűnően ugyan, de ha végigsimította arcát, bizony érezhette.

Nagyon sokat gondolt ez idő tájt Tondára, minden órá emlékeztette, és fájt, hogy még a sírjához sem mehet ki. Már kétszer megpróbálta, de elakadt a magas hóban, alig néhány száz lépés után. Mégis kitartott, harmadszor is meg akarta kísérelni, de ekkor álmot látott.

Tavas van, a hó elolvadt, maradékát a szél felszárította. Krabat a szurdokban megy; nappal van, de éjszaka is. A hold világol, viszont a nap is süt.

Nemsokára eléri a Puszta Mezőt, most egy alak közeledik feléje a ködön át. Mégsem: az alak távolodik. Úgy véli, Tonda az.

– Tonda! – kiáltja. – Állj meg! Én vagyok az, Krabat!

Úgy látja, mintha az alak egy pillanatig habozna. Aztán, ahogy Krabat megindult, ő is folyta ja útját.

– Állj meg, Tonda!

Krabat rohanni kezd. Úgy szedi a lábát, ahogy csak bírja. A távolság csökken.

– Tonda! – kiáltja.

Már csak pár lépés van köztük, ekkor azonban árok állja el útját. Az árok széles és mély, nem hidalja át palló, deszka sincs a közelben, amin átmehetne. A túloldalon, háttal, ott áll Tonda.

– Miért menekülsz előlem, Tonda?

– Nem menekülök. Tudnod kell, hogy én a túlsó parton vagyok. Maradj te is a tieden.

– Legalább fordulj felém!

– Nem tehetem, Krabat, nem szabad. De hallom, amit mondasz, és válaszolok három kérdéssedre. Kérdezz tehát, amit kérdezni akarsz.

Hogy mit akar kérdezni? Ezen igazán nem kell sokat gondolkodni.

– Ki okozta, Tonda, a halálodat?

– Leginkább én magam.

– És még ki?

– Megtudod, Krabat, ha nyitva tartod a szemedet. Nos, halljuk az utolsó kérdést.

Krabat észbe kap. Még annyi mindent akart kérdezni...

– Nagyon egyedül vagyok... – panaszoja. – Mióta te nem vagy, nincs barátom. Mit tanácsolsz, kiben bízam meg?

Tonda nem néz rá, még most sem:

– Menj haza, Krabat – mondja –, és a legelső emberben bízzál meg, a legelsőben, aki a neveden szólít: benne nyugodtan megbízhatasz. És még valamit, mielőtt elmegyek, még egy utolsót! Nem fontos, hogy kigyere. Én tudom, hogy gondolsz rám, és ez fontosabb.

Tonda lassan búcsút int. Aztán szétoszlik a ködben, és anélkül hogy fejét egyszer is hátrafordítaná, eltűnik.

– Tonda! – kiált utána Krabat. – Ne menj el, Tonda! Ne hagyj itt!

Teli torokból, lelke mélyéről szakad fel a kiáltás, de hirtelen azt hallja, hogy valaki a nevéen szólítja:

– Krabat! Krabat, ébredj!

Az ágyánál Michal és Juro állt. Föléje hajoltak. Krabat nem tudta, hogy még álmodik-e, vagy már felébredt.

– Ki szólított? – kérdezte.

– Mi – mondta Juro. – Hallottad volna csak magadat, hogy üvöltöztél álmodban!

– Én? – kérdezte Krabat.

– Siralmas volt. – Michal megfogta a kezét. – Lázás vagy?

– Nem, csupán... – bizonytalanodott el Krabat – csupán álmodtam...

Aztán gyorsan megkérdezte:

– Melyiktek szólított először a nevemen? Mondjátok meg, nagyon fontos!

Michal és Juro kénytelenek voltak beismerni, hogy erre bizony egyikük sem figyelt.

– De legközelebb – mondta Juro –, legközelebb majd kiszámoljuk a gombjainkon, melyikünk

ébresszen, akkor aztán nem lehetnek kétségeink.

Krabat biztosra vette, hogy Michal szólította először. Juro, semmi kétség, rendes fickó, derék legény és tetőtől talpig csupa jóindulat, de hát bugyuta. Tonda csakis Michalra gondolhatott, amikor álmában beszélgettek. Ettől fogva Krabat mindig hozzá fordult, ha valami kérdése, gondja volt.

Michalban nem kellett csalódnia, szívesen válaszolt minden kérdésére. Csak egyszer utasította el, amikor Krabat Tondára fordította a szót.

– A halottak halottak – mondta Michal –, és locsogással nem támaszthatjuk fel őket.

Michal sok mindenben hasonlított Tondára. Krabat sejtette, hogy titokban segít az új inasgyerekeknek, néha látta őket beszélgetni, ugyanúgy, ahogyan Tonda támogatta őt az elmúlt télen.

Juro is kivette részét az újonc istápolásából, a maga módján. Állandóan evésre buzdította:

– Egyél, gyerekecském, egyél csak, hogy nagy és erős legyél, és hús nőjön a csontjaidra!

Gyertyaszentelő utáni héten a legények megkezdték az erdei munkát.

Hatan – köztük Krabat – cipelték a malomba a tavaly kidöntött, odakint tárolt rönköket. A magas hóban nehezen ment a munka. Csak az út szabaddá tételéhez egy hétre volt szükségük, pedig Michal és Merten is jól nekigyürkőzött.

Andrusch viszont nem törte össze magát az ilyenfajta munkában. Éppen csak annyit dolgozott, hogy meg ne fázzon.

Aki munka közben fázik – szokta mondogatni –, az számár, de aki megizzad: az emeletes barom.

Ezeken a februári napokon déltájra úgy kimelegedett az idő, hogy a legényeknek átázott a csizmájuk az erdőn. Ezért aztán esténként, amikor hazatértek, vastagon kenték a zsírt a csizmáikra, aztán hüvelykujjukkal alaposan be is dörzsölték a bőrbe, hogy puha maradjon, különben éjszaka, míg a kályha fölé akasztották, kőkeménnyé száradt volna.

Ezt a fáradságos munkát mindenki maga végezte, Lyschko kivételével, aki ragaszkodott Witkóhoz. Megkövetelte, hogy a fiú pucolja ki az ő csizmáját is. Amikor Michal észrevette, mindenki előtt felelősségre vonta. Lyschko egy csöppet sem jött zavarba.

– Mi ebben a különös? – kérdezte könnyedén.

– A csizma nedves volt, az inas meg arra való, hogy dolgozzon.

– De nem helyetted – mondta Michal.

– Ó, hát mit akarsz? – felelt Lyschko. – Már megint olyasmibe ütöd az orrod, amihez semmi közöd. Talán te vagy itt az öreglegény?

– Nem – ismerte be Michal. – De azt hiszem, Hanzo nem veszi rossz néven, ha szólok, hogy ezután magad zsírozd a csizmádat, Lyschko. Különben még megtörténhet, hogy meggyűlik a bajod, és akkor nem mondhatod, hogy senki sem figyelmeztetett.

Ám akinek hamarosan meggyűlt a baja, az nem Lyschko volt.

Amikor a következő pénteken varjú alakjában összegyűltek a Fekete Kamrában, a Mester kijelentette, hogy fülébe jutottak olyan hírek, miszerint egyikük titokban segíti az új inast, és tiltott módon megkönnyíti a munkáját: ez pedig büntetést érdemel. Aztán Michalhoz fordult.

– Hogy jut eszedbe, hogy segíts a fiúnak? Válaszolj!

– Mert sajnálom, Mester. A munka, amit rábízol, túl nehéz neki.

– Úgy véled?

– Igen – mondta Michal.

– Akkor most jól figyelj! – A molnár felugrott, és a Korakorra támaszkodva messze előrehajolt. – Hogy kit mivel bízok meg, ahhoz teneked semmi közöd! Talán elfelejtetted, hogy én vagyok a

Mester? Amit elrendelek, azt elrendelem, és pofa be! Most olyan leckét kapsz, hogy életed végéig megemlegeted! Kifelé! – Mindenkit kizavart, egyedül maradt Michallal, és bezárkózott.

A legények álmatlanul forgolódtak a fekhelyükön. Fél éjszakán át hallgatták az iszonyú csikorgást és zörgést, ami az egész házban visszhangzott, aztán Michal is feltámolygott a padláslépcsőn, sápadtan, összetörten.

– Mit csinált veled? – kérdezte Merten.

Michal elcsigázva legyintett.

– Kérlek, hagyjatok most!

A legények sejtették, ki árulta be Michalt a Mesternek. Másnap tanácskozást tartottak a lisztkamrában, és elhatározták, hogy visszafizetik Lyschkónak.

– Ma éjjel – mondta Andrusch – kirángatjuk az ágyából, és kicserezzük az irháját!

– Mindenki hozzon füttykőst! – kiáltotta Merten.

– Utána pedig – morogta Hanzo –, utána kopaszra nyírjuk, és bekenjük a képét csizmazsírral, aztán kormot rá!

Michal a sarokban ült és hallgatott.

– Mondj már te is valamit! – kiáltott Staschko. – Végtére is te vagy az, akinek a Mester elhúzta a nótáját!

– Jó – szólta Michal –, akkor mondok valamit. – Várt, míg elcsendesedtek, aztán folytatta nyugodt hangon, ahogyan a helyében Tonda beszélt volna. – Az, amit Lyschko tett, aljas dolog volt. De amit ti tervezgetek, az sem különb. Dühös ember nem méricskéli a szavait, ez rendben van. Most már azonban kifújtátok a haragotokat, tehát elég legyen. Ne kelljen szégyenkezniem miattatok!

Vivát Augustus!

A molnárlegények végül nem verték meg Lyschkót, de az elkövetkező hetekben kiközösítették maguk közül. Senki sem szólt hozzá, senki sem válaszolt, ha kérdezett valamit. A kását és a levest Juro külön táliban hozta ki neki, merthogy "senkitől sem várhatod el, hogy egy táliból egyen egy csirkefogóval". Krabat ezt teljesen helyénvalónak találta. Aki befeketíti a pajtását a Mester előtt, az rászolgál a megvetésre.

Újholdkor, amikor megérkezett a "Komámuram" az örölnivalóval, ismét dolgoznia kellett a molnárnak is. Úgy buzgólkodott, mintha csak meg akarná mutatni a legényeknek, mi is az a munka. Vagy talán a "Komámuram"-mal függött össze a dolog?

A Mester különben sokat volt úton a tél végén, néha lóháton, néha szánkón ment el. A legények nem sokat törődtek vele, miféle üzleteket is köt erre-arra. Amihez nem volt köztük, arról nem kellett tudniuk, és amiről nem tudtak, az nem is okozhatott nekik fejfájást.

A hó közben már elolvadt, zuhogott az eső, és a legények örültek, hogy a zord időben a meleg szobában ülhetnek. Egyik este, József-nap táján a Mester hipp-hopp a kocsit követelte, méghozzá gyorsan, mert sietős a dolga! Krabat segített Petarnak a barnákat befogni, aztán gyeplőszárra fogta a nyergest, és "gyíííá!", kivezette a fogatot az előtérre, míg Petar berohant a malomba, hogy jelentse a Mesternek, a kocsi útra kész. Krabat lópokrócot terített a fejére az eső miatt, s a Mester számára is előkészített néhány takarót, mert a kocsi nyitott, könnyű jármű volt.

Már csörtetett is kifelé a Mester, Petar viharlámpással világított neki. Bő köpönyeget viselt és a fekete, háromszögletű kalapját. Csizmáján sarkantyú pengett, köpenye alól kard villant elő.

"Megbolondult! – gondolta magában Krabat, míg a Mester elhelyezkedett a bakon. – Miért kell éppen ebben az ocsmány időben útnak indulni?"

A Mester beburkolózott a takarókba, és futólag megkérdezte:

– Nem akarsz velem jönni?

– Én?

– Csak mert tudni akarod, miért indulok útnak.

Krabatban a kíváncsiság legyőzte az eső utálatát, és egy ugrással a Mester mellett termett.

– Na, lássuk, tudsz-e hajtani? – A Mester a kezébe nyomta a gyeplőt és az ostort. – De egy óra múlva Drezdában legyünk!

– Drezdában? Egy óra alatt? – Biztosan rosszul hallott.

– Gyerünk, indulj már!

Tovagördültek a rázós erdei úton. Sötét volt, mint egy kályhacsőben.

– Gyorsabban! – sürgette a Mester. – Nem tudsz gyorsabban hajtani?

– Felborulunk, Mester...

– Ostobaság! Ide vele!

Ettől kezdve a molnár maga hajtott. De hogyan! A szélnél is sebesebben, ki az erdőből, egyenesen a kamenzi országútra. Krabat az ülésbe kapaszkodott, talpát erősen a lábtartóhoz szorította. Eső vágott az arcába, a szél majd lesodorta az ülésről.

Köd ereszkedett le. Belenyargaltak. Vastagon, sűrűn gomolygott körülöttük. De nem sokáig, mert kisvártatva kibukkant belőle a fejük – aztán egyre lejjebb ért: már csak mellig, derékig, míg végül csak a lovak csüdjéig.

Az eső elállt, előlopakodott a hold, a talajt ezüstfehér ködfátyol borította, mintha hótakaró volna. Mezőkön száguldanak? Sem a patkók csattogását, sem a kocsikerekek zörgését nem hallotta. Egy ideje a rázkódás is megszűnt. Krabat úgy érezte, mintha szőnyegen gördülnének tova, havon vagy dunnákon. A lovak remekül húztak, lágyan rugózott a kocsi. Évezet volt száguldani a hold alatt a széles mezőn.

Hirtelen rándulás, csak úgy recsegett az összes ereszték. Fatönk? Szikladarab? Mitévők lesznek, ha eltört a tengely vagy a kerék?...

– Megnézem, hol a hiba... – Krabat már a felhágón áll, ekkor elkapja a Mester, és visszarántja.

– Maradj ülve!

Lemutat, a köd felszakad. Krabat nem hisz a szemének. Alant tetőtárajok, temető: keresztek, sírdombok árnyékát vetíti ki a holdfény.

– A kamenzi templomtornyon akadtunk fel – mondja a Mester. – Vigyázz, le ne ess a bakról!

Megrántja a gyeplőt, csattint az ostorral.

– Gyía, előre! – Egy második rántás, és a kocsi kiszabadult. További útjuk már zavartalan volt a levegőben, a fehéren, holdfényesen csillogó felhők között.

"És én – gondolta Krabat -, én buta, még ködnek hittem..."

Fél tízet ütött az óra a drezdai templom tornyán, amikor a Mester és Krabat megérkezett. Nagy csikorgással ereszkedett le a kocsi a kastély köves udvarára. Istállófiú rohant elő, és megragadta a gyeplőt.

– Mint rendesen, uram?

– Ostoba kérdés!

A Mester pénzt hajított neki. Aztán leugrott a kocsiról, és felszólította Krabatot, hogy kövesse. Felsiettek a lépcsőn az előtérbe. Felérve, hatalmas szál tiszt állta el útjukat, széles selyem vállszalaggal, mellvértjén csillogott a hold.

– Jelszó?

A Mester nem válaszolt, csak félretolta. A tiszt a kardjához kapott, ki akarta rántani, de nem tudta.

A Mester egyetlen ujjcsettintéssel lenyűgözte: mereven, mozdulatlanul állt ott a hosszú fickó, tágra nyílt szemmel, jobbra a kardmarkolaton.

– Gyere! – kiáltott a Mester. – Ez biztosan új ember!

Siettek tovább a márványlépcsőn, a folyosókon, termeken át, a tükörfalak mentén és a súlyos, aranymintás függönyökkel takart, hatalmas ablakszárnyak előtt. Az ajtónállók és lakájok, akikkel útközben találkoztak, már ismerték a Mestert. Senki sem állta útjukat, senki sem tartóztatta fel őket kérdezősködéssel. Némán félrehúzódtak, és meghajolva várták meg, míg elhaladtak előttük. Krabat, mióta a kastélyba értek, azt hitte, álmodik. Teljesen elkápráztatta a főúri fényűzés, pompa, elviselhetetlenül piszkosnak érezte magát a molnárkötényében.

"Vajon kinevetnek-e a lakájok? – gondolta magában. – Fintorognak-e az ajtónállók a hátam mögött?"

Érezte, hogy elbizonytalanodik, s botladozni kezdett. Ez meg micsoda... hiszen egy kardban botlott el a lába... de kinek a kardjába, az ördögbe is! A tükörbe pillantott és visszahőkölt: amit látott, meghaladta az értelmét. Ezüstgombos, fekete apródköpeny pompázott rajta, magas bőrcsizma, és való igaz! kardszív és egy igazi gyíkleső! És tényleg háromszögű kalap van a fején? És mikor került a fejére a fehérre rizsporozott, copfos paróka?

– Mester! – akarta kiáltani. – Mi ez?

De nem volt ideje, mert hirtelen betértek egy gyertyáktól fénylő előszobába, ahol már több uraság álldogált, kapitányok, óbesterek, köztük néhány, kitüntetést viselő udvaronc.

Egy kamarás a Mesterhez lépett.

– Végre megérkezett kegyelmed, a fejedelem már nagyon várta! – Krabatra mutatva megkérdezte: – Nem egyedül jött kegyelmed?

– Az apródom – mondta a Mester. – Majd itt megvár.

A kamarás odaintett egy kapitányt.

– Foglalkozzon kegyelmed a fiatalúrral!

A kapitány karjánál fogva behúzta Krabatot egy ablakmélyedésben álló asztalkához.

– Bort vagy csokoládét, kedvesem?

Krabat egy pohár vörös bor mellett döntött. Míg a kapitánnyal koccintgatott, a Mester eltűnt a választófejedelem lakosztályában.

– Reméljük – mondta a kapitány –, sikerül neki!

– Micsoda? – kérdezte Krabat.

– Ezt, uracskám, kegyelmednek kellene a legjobban tudni! Hát nem azon fáradozik a kegyelmed gazdája már hosszú hetek óta, hogy meggyőzze őfelségét arról, hogy tanácsadói, akik meg akarják kötni Svédországgal a békét, buta szamarak, és el kell zavarni őket a fekete fenébe?

– De, persze – hagyta rá Krabat gyorsan, bár minderről fogalma sem volt. Az óbester és kapitány urak, akik köréjük gyülekeztek, nevettek, és koccintásra emelték a poharaikat.

– A svéd háborúra! – kiáltották. – Arra, hogy a választófejedelem folytassa a háborút! Győzelem vagy vereség, mindegy, csak háború legyen!

Éjfél körül tért vissza a Mester. A választófejedelem kikísérte őt a várószoba küszöbéig.

– Köszönöm kegyelmednek – mondta. – Kegyelmed tudja, hogy tanácsa drága és értékes számunkra, és bár eltartott egy ideig, míg érveit és indokait elfogadhattuk, most meghozatott a döntés: a háború folytatódik!

A várószobai urak kardjukat csörtették, kalapokat lengettek.

– Vivát Augustus! – kiáltották. – Dicsőség, tisztelet a választófejedelemnek! Halál a svédekre!

A szász választófejedelem súlyos, húsos, tyúk formájú ember, válla, akár egy kovácsé, öklét akármelyik matróz megirigyelhette volna – egy kézmozdulattal köszönte meg az uraknak az ujjongást. Aztán a Mesterhez fordult, és még néhány szót váltott vele, ami a várószoba zajában elveszett, de amit nem is szánt idegen füleknek, és végül elbocsátotta őket.

Az udvar és a hadsereg emberei ott maradtak, Krabat pedig a Mesterrel kifelé tartott. Ugyanazon az úton távoztak, amelyiken jöttek: az ablakos és tükrös falak mellett, a termeken, folyosókon át, le a márványlépcsőn a bejáráshoz, aztán az udvari lépcsőn, ahol még mindig ott állt a szálfatermetű tiszt, tágra meredt szemmel, jobbjára a kardmarkolatot, mereven, mozdulatlanul, akár egy ólomkatona.

– Oldd fel, Krabat! – mondta a Mester. Krabatnak ez csak egy ujjcsettintésébe került, ahogyan a Feketeiskolán tanulta.

– El kegyelmeddel! – parancsolta. – Jobbraaaaa át!

A tiszt kivonta kardját, és tisztelgett a fényes pengével. Aztán, ahogy parancsolták, jobbraátot csinált és elmasírozott.

A kastélyudvaron már készen állt a kocsi. Az istállószolga jelentette, hogy a parancs szerint ellátta a lovakat.

– Ajánlom is! – mondta a Mester.

Aztán beszálltak, és Krabat csak most vette észre, hogy ismét a régi ruháiban van. Jó is volt ez így, mert mit kezdett volna a malomban háromszögletű kalpaggal, apródmentével, szablyával? Átgördültek az Elba kőhídján. Amint kijutottak a városból, és elérték a folyó túloldalán emelkedő kaptatót, a Mester a mezőre fordította a lovakat. Ekkor ismét a levegőbe emelkedtek, és ott folytatták útjukat.

A hold már meglehetősen alacsonyan nyugaton járt, s hamarosan le is ment az égbolt peremén. Krabat gondolataiba merült. Lepillantott a falvakra és a kis városokra, a földekre és erdőkre, tavakra és vízmosásokra, a mocsaras, homokgödrös pusztára, mindarra, ami fölött csak átrepültek.

– Milyen békés vidék, sötét, csendes.

– Mi jár a fejedben? – érdeklődött a Mester.

– Azon gondolkodom – felelt Krabat –, hogy milyen messze juthat az ember a mágiával. Olyan tudomány ez, amivel még hercegek, királyok fölött is hatalmat nyerhetünk.

Egy húsvéti gyertyafényében

Ebben az évben későre, április második felére esett a húsvét. Nagypéntek estéjén Witkót is felvették a Feketeiskolába. Krabat még életében nem látott ilyen vézna, borzas varjút, sőt még egy vöröses árnyalatot is felfedezni vélt a tollzatán, de lehet, hogy csak képzelte.

Nagyszombaton "előlegbe" aludtak a legények. Késő délután hívta őket Juro a roskadásig terített asztalhoz.

– Egyetek csak, amennyi belétek fér – figyelmeztette őket Hanzo. – Tudjátok, ezzel jó darabig ki kell húzni.

Lyschkót csak most engedték újra a közös tálhoz, húsvét éjszakájának beállta előtt minden haragot, amit a molnárlegények egymás ellen tápláltak, el kellett temetni: ez volt a szabály.

Sötétedéskor kiküldte őket a Mester, hogy hozzák el a jelet. Minden ugyanúgy játszódott le, mint az elmúlt évben. Ismét kiszámolta őket a Mester: Krabat most Juróval került egy párba.

– Hová? – kérdezte Juro, amikor elhozták a pokrócokat.

– Bäumel Halálához, ha neked is jó.

– Nekem jó – mondta Juro –, csak az utat megtaláld. Rám éjszaka nemigen számíthatsz, örülök, ha kitalálok a házból az istállóig, anélkül hogy eltévednék.

– Majd én megyek elől – ígérte Krabat. – Te csak arra ügyelj, hogy le ne maradj.

Az úton, amelyen végig kellett haladniuk, Krabat is csak egyszer járt; akkor, Tondával. A szurdokon átjutni még igazán nem volt nehéz. Csak kint, az erdőszélen zavarodhatott össze, amikor a Schwarzkollm mellett vezető utat keresgélte.

"Legrosszabb esetben – gondolta Krabat – átvágunk a földeken."

De nem volt semmi hiba. A sötétség ellenére is könnyedén megtalálták az ösvényt, mintha csak az kanyarodott volna eléjük. Átmentek a földeken – a falu fényei mindig bal kéz felől látszottak –, aztán elérték a kocsit a falu túlvégén, és azon mentek tovább a következő elágazásig.

– Valahol itt kell lennie – mondta Krabat.

Fától fáig tapogatózva haladtak az erdőszélen. Krabat boldog volt, amikor a kereszt szögletes törzse végre a kezébe akadt.

– Ide hozzám, Juro!

Juro sietve botorkált oda.

– Hogy csináltad ezt, Krabat? Ezt csinálja utánad valaki, ha tudja!

Acélt, kovát keresett a zsebében, azzal meggyújtott egy marék rőzsét. A tüzezske fényénél összeszedtek némi fakérget, száraz ágat.

– A tüzet rám bízhatod – mondta Juro. – Tűzzel és fával tudok bálni, addig még elér az eszem.

Krabat beburkolódzott a pokrócba, és leült a kereszt alá. Úgy ült ott, mint akkor egy éve Tonda: felhúzott térdel, hátát a keresztnek támasztva.

Juro történeteket mesélt, hogy valamivel agyonüsse az időt. Krabat hébe-hóba odavetett egy "igen"-t, egy "ó"-t, vagy egy "na nézd csak"-ot, de csupán találomra, anélkül hogy odafigyelt volna. De Jurónak nem is kellett több biztatás. Buzgón folyt belőle a szó, hol erről, hol arról mesélt, ami épp eszébe jutott. Egyáltalán nem törődött vele, figyel-e Krabat vagy sem.

Krabat Tondára gondolt, és ugyanakkor a Kántorka is eszébe jutott. Eszébe jutott, pedig nem is akart rágondolni. És már előre örült az éjfélnak, amikor meghallja a hangját a faluból.

És ha nem hallja meg? És ha idén más lány énekel? Azt vette észre, hogy nem tudja felidézni a Kántorka hangját. Kitörlődött az emlékezetéből, kioltódott, elmosódott. Vagy csak úgy tűnt volna? Ez bizony fáj neki, és ez a fájdalom, amit érzett, valami különös, számára új érzés volt: mintha olyan helyen sebeztek volna meg, amelynek létezéséről eddig sejtelve sem volt.

Megpróbált szabadulni az érzéstől, azt mondta magában: "Hiszen sohasem törődtem a lányokkal, és ehhez akarom tartani magam a jövőben is. Mi hasznom származna belőle? Egy nap még úgy járnék, mint Tonda. Aztán itt ülnék, a szívem nehéz volna a bánattól, és éjszakánként, ha pillantásom a holdfényes pusztára esne, néha kiszállnék magamból és felkeresném azt a helyet, ahol a pázsit alatt nyugszik az, akire a szerencsétlenséget hoztam..."

Krabat időközben megtanulta a "magából kiszállás" művészetét. Ez azon ritka varázslatok közé tartozott, amitől a Mester óva intette a legényeket, mert könnyen megeshet, hogy aki elhagyja a testét, nem talál vissza. Jól agyukba véste a Mester, hogy az ember csak napnyugta után szállhat ki magából, és csak napkelte előtt térhet vissza. Aki hosszabban elidőzött és elkésett, annak számára nem volt visszaút. Teste nem fogadta vissza, s halottként temették el, míg neki magának örökké kóborolnia kellett élet és halál között, nyughatatlanul. Képtelenül arra, hogy beszéddel vagy valamiképp jelt adjon létezéséről, és ennek az állapotnak épp ebben rejlett különösen kínzó volta: hiszen még a legnyamvadtabb csoszogó kísértet is legalább zöröggetett, csörömpölhetett a fazekak közt, vagy akár hasábfákat csapkodhatott a falhoz. "Nem – gondolta Krabat -, őrizkedem ettől, nem szállok ki magamból, bármi csábítana is rá."

Juro közben elcsendesedett, a tűz mellett kuporgott, alig mozdult. Ha néha, nagy ritkán nem tol egy-egy ágat beljebb a parázsba, és nem kotor bele valami kéreggel, Krabat még azt hihette

volna, hogy elnyomta az álom.

Így érkezett el az éjféli.

Megint megkondultak a távoli, húsvéti harangok, és ismét rázendített Schwarzkollmban a leányhang, az a hang, amire Krabat várt, amit ismert, amire oly hiába próbált visszaemlékezni. Most azonban, amint meghallotta, hihetetlennek érezte, hogy valaha is megfeledkezhetett róla.

Feltámadá

Krisztus újra.

Halleluja!

Halleluja!

Krabat feszült figyelemmel hallgatta a falubeli lányok énekét, ahogyan az az egy és a többiek felváltva énekelnek. Amikor a kórus szólt, ő már megint csak arra várt, hogy az az egy hang felcsendüljön.

"Vajon milyen a haja a Kántorkának? – találgatta. – Talán barna, fekete vagy búzaszín?"

Mindenáron meg szeretné tudni. Látni akarja a lányt, akinek a hangját hallja, vágyódik utána.

"És ha kiszállnék magamból? – gondolja. – Csak néhány pillanatra, csak addig, míg az arcába nézek..."

Már mondja is a varázsigt, már érzi, hogy feloldódik a testétől, kilélegzi magát a sötét éjszakába. Visszapillant a tűzre: Juróra, aki úgy gubbaszt, mint aki minden pillanatban elbóbiskolhat, önmagára, ahogy egyenes derékkal támaszkodik a keresztnek, és se nem holt, se nem eleven. Most minden, ami Krabat életét jelenti, kívülre került. Szabad, könnyű, súlytalan, és nagyon éber, minden érzéke élesebb, mint valaha. Még tétovázik, magára hagyja-e a testét. Még egy utolsó kötést kell megoldania: neheze esik, mert tudja, hogy a válás örökre szólhat. De mégiscsak elfordítja a fejét arról a fickóról, aki a tűz mellett ül, és az ő nevét viseli, és a faluban terem.

Senki sem láthatja, senki sem hallhatja Krabatot. De ő maga olyan élesen lát és hall, hogy elcsodálkozik rajta.

A leánycsapat lámpásokkal, húsvéti gyertyákkal fel-alá vonul a faluban, tetőtől talpig fekete úrvacsorai ruhában, csak egyetlen homlokpánt fehérlik középen elválasztott, szorosan hátrafésült hajukon.

Krabat azt teszi, amit látható alakjában is tenne: a falusi legények közé vegyül, akik az utca kétoldalán összeverődve, tréfálkozva, csipkelődve nézik a lányokat.

– Nem tudtok hangosabban énekelni? Alig hallani a hangotokat!

– Vigyázzatok a lámpással, meg ne égessétek az orrotokat!

– Gyertek ide, hadd melegítsünk meg benneteket, egészen kékre fagytatok már!

A lányok nem vesznek tudomást a csúfolódó legényekről. Ez az ő éjszakájuk, egyedül az övék. Nyugodtan folytatják útjukat, énekelve, fel és alá az utcán.

Később betérnek az egyik parasztházba melegedni. A legények utánuk tódulnak, de a gazda visszaparancsolja őket. Akkor az ablakhoz szaladnak, onnan leskelődnek befelé. A lányok körbeállják a kemencét, a gazdasszony húsvéti kaláccsal, forró tejjel kínálja őket. A legények többet nem láthatnak, mert a gazda ismét kijön, de most már furkósbót van a kezében.

– Sicc! – kiáltja, mintha csak zajongó kandúrokat üzne. – Takarodjatok, különben megnézhetitek, mit kaptok!

A legények feleselve elhúzódnak az ablaktól, Krabat is, pedig neki nem kellene. A szomszédban várják meg, míg a lányok elhagyják a házat, és továbbmennek.

Krabat most már tudja, hogy a Kántorka haja világos, ő maga karcsú, magas növésű, járása,

fejtartása büszke.

Tulajdonképpen már vissza is térhetne Juróhoz a tűz mellé, és vissza is kellene térnie. De eddig úgy esett, hogy csak a távolból figyelgette a Kántorkát, az utca széléről, most már a szemébe akar nézni. Krabat egyévéálik a Kántorka kezében égő gyertya lángjával. Most közel került hozzá, olyan közel, ahogy eddig még egyetlen leányhoz sem. A homlokpánt és a haj keretében nagyon szép, fiatal arcot lát. A nagy szelíd szemek épp órá pillantanak a gyertyafényben, de nem látják őt. Vagy talán mégis?

Tudja, hogy legfőbb ideje visszatérni a tűzhöz. De a leány szeme – ez a pillák koszorúzta, világos szem – megbabonázta: nem tud szabadulni. Már csak a távolból hallja a Kántorka hangját, ez azonban nem is olyan fontos, mióta a szemébe nézhetett.

Krabat tudván tudja, hogy közel a virradat: mégsem bír szabadulni. Tudja, hogy eljátszotta az életét, ha nem tér vissza kellő időben; tudja, és nem bír szabadulni. Egészen addig, míg egy hirtelen, éles fájdalom belé nem hasít: úgy éget, mint a tűz, és egykettőre messze röpíti.

Krabat az erdőszélen, Juro mellett tért magához. Keze fejét egy parázsszem égette. Gyorsan lerázta.

– Ó, Krabat! – kiáltotta Juro. – Igazán nem akartam! Olyan furcsának láttalak, olyan másnak, mint egyébként. Ezzel a hasábbal az arcodba világítottam. Ki tudhatta, hogy a kezedre esik a parázs... Mutasd, nagyon fáj?

– Nem olyan veszélyes – nyugtatta meg Krabat.

Az égés nem izgatta. De azt sem mutathatta Juro előtt, milyen hálás neki ezért az ügyetlenségért. Biztos, hogy enélkül most nem üthetne itt. Egészen biztos. A keze fejét égető fájdalomnak köszönhetette, hogy villámgyorsan visszatért a testébe, egyetlen pillanattal sem később, mint kellett.

– Pirkad – szólt Krabat. – Hasítsunk szilánkot.

Lehasították a szilánkokat, és megszenesítették a parázson.

Megjelöllek, testvér,

fakereszt szenével,

megjelöllek

a Titkos Testvériség

jelével.

Hazafelé, a malomba vezető úton ismét találkoztak a korsóvivő lányokkal. Krabat egy pillanatig gondolkodott, megszólítsa-e a Kántorkát. De aztán csöndben maradt, mert Juro is ott volt, és mert nem akarta megijeszteni a lányt.

Történetek Pumputtról

Megint az ajtókeretre szögelt járom várta őket, és a pofonok és az eskü, hogy mindenben engedelmesskednek a Mesternek. Krabat csak félig figyelt oda. Követte őt a Kántorka szeme pillantása, pedig nem is reá nézett, csak egy húsvéti gyertyára.

"Legközelebb látható alakban lépek eléje – határozta el. – Tudnia kell, hogy én vagyok az, akit néz."

Befutottak a későn jövők is, a víz beömlött az árokba, a kerék megindult. A Mester az őrlőműhelybe, dologra hajtotta a tizenkét legényt.

Krabat úgy végezte a dolgát, mintha nem is ő emelgetné a zsákokat, nem ő öntené a garatba a szemet – egy csomó mellé is pergett –, és nem őrlő kezdene lassanként csorogni az izzadság. A

Mester szavai mintegy falon át érkeztek el hozzá, fikarcnyit sem törődött velük. Néhányszor véletlenül össze is ütközött a többiekkel, mert a gondolatai messze jártak. Egyszer megcsúszott a legelső lépcsőfokon, és alaposan lehorzsolta a térdét, de alig érezte, csak helyrerántotta a lecsúszással fenyegetett zsákot, és ment tovább.

Úgy dolgozott, mint az állat. Egyáltalán nem érdekelte, hogy a lába elnehezedik, hogy gyötrődnie és kínlódnia kell az átkozott mérőzsákokkal, hogy csak úgy dől róla a verejték, ha megrázza magát. Ami ezen a reggelen a malomban történt, az arra a Krabatra tartozott, aki az éjszakát a fakereszt alatt töltötte, a másikat, aki Schwarzkollmban járt, mindez hidegen hagyta; az a fiú idegen volt itt, nem is értette az egészet.

Most Witko volt az, aki elsőként ujjongott fel, és ezzel jelt adott az általános örvendezésre.

Krabat csodálkozva megtorpant, aztán markába köpött, és fel akarta kapni a következő zsákot. De Juro oldalba vágta.

– Krabat, abbahagyni!

Jókora ütés volt, éppen azt a helyet találta el, a bal vállgödörben, ahol a legérzékenyebb. Krabatnak kis időre még a lélegzete is elállt, aztán – és ekkor már ismét egy volt a két Krabat – így szólt fojtott, csukladozó hangon:

– Hé, Juro, hát... hát én úgy... úgy csaplak hókon, hogy... te, te... bolondszél!

Nevettek, ették a zsíros, aranysárga húsvéti kalácsot, ittak, később tánkra perdültek.

Nyehe-rehi-nyék!

Forog a kerék!

Vén mónár fejébe

korpakeverék.

Így érte meg épp

május elejét,

egy ifiasszonyra

Vetette szemét.

A' vót ám a szép,

de forog a kerék,

a fejibe korpa

se' marad elég!

Táncoltak, énekeltek, és Witko is úgy nekieresztette nyikorgó, éles hangját, mintha mindenkit a föld alá akart volna dalolni.

Később Staschko Andruschhoz fordult, és megkérdezte, nem volna-e kedve valamit mesélni: talán egy-két történetet Pumphuttról.

– Na, jól van – adta be a derekát Andrusch. – De akkor bort ide! – Hosszan meghúzta a kancsót, mielőtt belefogott a mesébe. – Nos hát – kezdte –, Pumphutt egy szép napon beállított a schleifei molnárhoz, aki igencsak zsupori ember volt, biztosan hallottatok róla, hét faluban híres volt a kapzsiságáról.

Hirtelen eszébe jutott a mesélőnek, hogy Witko talán nem is tudja, kicsoda légyen ez a Pumphutt... Witko tényleg nem tudta, és amint kiderült, Krabat sem.

– Akkor ezt előbb még elmesélem. – És Andrusch megígérte a többieknek, hogy rövidre fogja a

mondókáját. – Pumphutt tehát – folytatta – vend molnárlegény, akárcsak mi; azt hiszem, Spohla környékéről származik. Vékony, magas fickó, a korát senki sem tudná biztossággal megmondani. De ha találkoznátok vele, olyan negyven év körülnek vélnétek, öregebbnek nem. A bal fülcimpájában apró aranykarika van, olyan vékonyka, hogy csak akkor venni észre, ha a nap rásüt. Annál nagyobb a széles karimájú, hegyes kalapja, erről kapta a nevét is. Pumphutt annyit tesz, mint: "Karimás kalapos". Innen lehet felismerni – de nem mindig ám, ahogy azt mindjárt meg is halljátok... Értitek?

Krabat és Witko bólintott.

– Azt még tudnotok kell Pumphuttról, hogy varázsló is, talán a legnagyobb, aki valaha is élt a Lausitz környékén. Ez pedig nagy szó! Mi, akik itt ülünk, összesen nem tudunk annyit, de még félannyit sem, mint amennyi a Pumphutt kisujjában van. Mégis egyszerű molnárlegény maradt egész életére. Biztosan nem volt kedve mesternek állni másutt; bírónak, hivatalnoknak vagy udvaroncnak meg főleg nem. Ami csak akar, az lehetett volna, de nem akart. Hogy miért nem? Hát azért, mert így szabad legény maradt, és az is marad mindig. Nyaranként malomról malomra jár, kedve szerint, senki sem dirigál neki, sem ő nem parancsol. Jó ez így neki, és az ördögbe is, ha választhatnék, bizony én is ezt tenném!

A molnárlegények egyetértettek Andruschsal. Nekik is ínyükre lett volna a Pumphutt-féle élet; magad urának lenni, senki füttyére nem táncolni, kiváltképp ma érezték ezt így, amikor megújították a Mesternek tett esküt, hogy újabb egy évig a malomban maradnak.

– De most már gyerünk azzal a történettel! – kiáltotta Hanzo.

– Igazad van, testvér, épp elég volt a bevezetőből! Adjátok csak ide még egyszer azt a kupát, aztán figyeljetelek...

– Egyszer tehát – kezdett a beszédbe újból Andrusch – Pumphutt a schleifei főmolnárhoz állított be, aki, mint már mondtam, párját ritkítóan zsugori ember volt. Kenyérről a zsírt, levesből a sót is sajnálta. Ezért aztán állandóan gondban volt a legényei miatt, hiszen ilyen helyen senki sem akart megmaradni. Tudjátok: sok munkát rossz ételek mellett nem lehet kibírni.

Megérkezik tehát Pumphutt a malom elé, és kérdi, van-e munka.

– Munka, az van – mondja a molnár, aki voltaképp fölismerhette volna, ki is áll előtte a hegyes kalapban, fülében az aranykarikával. De épp itt van a kutya elásva: akinek Pumphutttal gyúlik meg a baja, mindig későn veszi észre, hogy már rég észre kellett volna vennie... hát a schleifei molnár sem vett észre semmit, és Pumphutt el is szegődött hozzá három hétre segídnek.

A malomban volt még két legény és egy inas, mindhárom vékony, mint a cérnaszál, s a sok vízivástól dagadt a lábuk. Mert víz, az van elég a felsőmalomban, ez az egyetlen, amit nem sajnál tőlük a molnár. Kenyeret alig kapnak, kását még kevesebbet, húst, szalonnát egyáltalán nem, csak hébe-hóba egy darab sajtot vagy füstölt heringet.

A szegény ördögök dolgozgatnak, jól-rosszul, ahogy bírják, adósa a molnárnak mindegyikük, ezért aztán meg sem szökhettek.

Pumphutt meg csak figyel egy ideig. Hallgatja, hogy az inas esténként olyan éhes, hogy csak hosszas sírdogálás után bír elszenderedni. Látja, hogy a két legényen, amikor reggelente a kútnál mosakszanak, szinte átsüt a nap, olyan véznák.

Egyik délben aztán – éppen nagy zaj volt a kamrában, hisz a kerék tovább forgott, mert ebéd előtt feltöltöttek még egy adag hajdinát a garatra, hogy közben darává őrlődjön –, egyik délben, mondom, jön a molnár. Nézi, ahogy ott kanalazzák a híg levest, amit csalánból meg labodából főztek, öt-hat köménymag is úszkált benne, na jó, lehetett hét is. Eljött az a pillanat, amikor Pumphutt mőresre taníthatja a molnárt.

– Hé, mester uram – kiáltja és rámutat a tálra – két hétig néztem, mit etetsz az embereiddel! Nem gondolod, hogy kissé soványka koszt ez? Kóstolj csak bele! – És odatart eléje egy kanállal.

A molnár tetteti magát, mintha a nagy zajtól nem értené a szót. Fülére mutogat, fejét rázogatja, és vigyorog hozzá.

De hamarosan lefagy ám a vigyor az arcáról! Pumphutt, aki nemcsak a kenyérpusztításhoz ért, tenyerével az asztalra csap, abban a pillanatban kopp, a malom megáll, mégpedig egy csapásra, nem ám nehézkesen, hanem a kerék egyetlen nyikordulása nélkül. Csupán a víz zubog a malomárókban, és csapkodja a keréklapátokat: a zsilip körül semmi hiba nem lehet.

Biztosan a felvonóműben akadt el valami, csak nehogy a fogaskerék legyen, vagy a tengely! A molnár, amint felocsúdik első ijedségéből, hadonászni kezd.

– Gyerünk! – kiáltja. – Gyorsan! Fiú, te a zsilipet erősítsd meg, mi meg szaladjunk, keressük meg a hibát! De gyerünk, gyerünk már!

– Csak ne olyan hevesen – mondja Pumphutt, és most ő vigyorog.

– Micsoda? – kérdi a mester.

– Merthogy én állítottam meg a malmot.

– Teee-e?

– Én vagyok Pumphutt!

És egy napsugár, mintha csak megrendelte volna, bekukkant a kamra ablakán, és az a bizonyos fülbevaló megcsillan abban a bizonyos fülcimpában.

– Te Pumphutt vagy?

A molnár minden porcikája remegett, mintha kocsonyává vált volna. Hiszen nagyon jól tudja, hogyan bánik el Pumphutt a legényeiket kínzó, gazember molnárokkal. "Te jóságos ég! – gondolja magában. – Hogy is nem vettem észre rögtön, amikor elszegődtettem! Hát egész idő alatt vak voltam?"

Pumphutt papírért, tintaért szalasztja. Aztán diktálja, mi jár mostantól fogva a molnárlegényeknek.

– Naponta jó fél font kenyér. Reggelire zsíros kása búzadarából vagy kölesből, de lehet borsófőzelék is, tejes habarással, vasárnaponként és ünnepnapon cukrozva. Ebédre hetente kétszer annyi hús és zöldségfőzelék, hogy mindenki jóllakjon, más napokon borsópüré vagy sólet, esetleg gombóc vagy más tápláló étel, kellőképp fűszerezve, jókora adaggal...

És a molnár körmöl szorgalmasan, az egész papirost teleírja. Pumphutt pontosan meghatározza azt is, mivel tartozik a jövőben a legényeknek.

– Most még írd alá a nevedet – mondja, amikor a lista elkészül. – Aztán esküdj meg, hogy betartod!

A molnár tudja, nincs kiút. Tehát aláír és megesküszik.

Akkor Pumphutt feloldja a bűvöletet. Puff! Odaüt az asztalra, és a malom újra jár. A listát odaadja az egyik legénynek megőrzésre, aztán így szól a molnárhoz, aki a nagy zaj ellenére is kiválóan megérti.

– Aztán nehogy hiba történjék, mester uram: amit esküdtél, az eskü volt ám! Órizkedj a megszegésétől, ha továbbmegyek is, mert különben... – Hopp! És már megint állt a malom, megállt, hogy egyet se nyekkent tovább, és a molnár hátán a hideg veríték csurgott végig a rémülettől. – Különben – folytatta Pumphutt – akkor aztán bezárhatod a boltot, mert többé senki sem indítja el ezt a romhalmazt! Ezt jól jegyezd meg! – Ezzel feloldozta a malmot, és ment a maga útján.

Azóta, úgy beszélnek, a schleifei molnárlegényeknek aranyéletük van. Megkapják, ami kijár nekik, nem éheznek, és a lábuk sem dagad fel többé.

Tetszett a fiúknak Andrusch meséje Pumphuttról.

– Még! – követelődöztek. – Mesélj még róla! Igyál egy kortyot, aztán folytasd!

Andrusch felemelte a kancsót, megolajozta a gégéjét, és mesélte tovább a Pumphuttról szóló történeteket; hogyan leckéztette meg a bautzeni, sokrani, rumburgi, schluckenauai mestereket, az ottani molnárlegények nagy nevetségére és hasznára.

Krabatnak saját Mesterükre kellett gondolnia, eszébe jutott a drezdai utazás a

választófejedelemhez, és elmélázott azon, vajon milyen eredménnyel csapna össze ez a Pumphutt az ő Mesterükkel, ha véletlenül egymásba botolnának. Melyikük győzne egy ilyen viadalon?

Lóvásár

Húsvét után megvizsgálták a malom összes fa alkatrészét. A Mester Staschkót bízta meg, aki mindnyájuk között a legügyesebb volt, segítségül Krabatot és Kitót jelölte ki. A lisztkamrától a tetőig mindent alaposan szemügyre vettek, ami csak fából készült. Ahol valami hibát találtak, akár egy oszlop összerogyással fenyegetett, akár egy illesztésnél kicsúszott az ék, vagy a rejtett padló deszkájába szű esett, azt ők hárman helyrehozták: kicserélték vagy megjavították, aládúcolták, gerendákkal megtámogatták. A malomárok zsaluzatán is akadt kitoldanivaló, a gátat is újra kellett ácsolni, sőt már egy új malomkerék is elkelt volna.

Staschko és segédei majdnem mindent meg tudtak oldani a szekercéjükkel, ahogyan ez illik is az olyan molnárlegényekhez, akik adnak magukra. Fűrészhez csak akkor folyamodtak, ha végképp megszorultak, de akkor is csak vonakodva, fanyalognva.

Krabat boldog volt, hogy sok dolga akadt, ami megakadályozta, hogy "más dolgokon", azaz a Kántorkán járassa a gondolatait. Mégis gyakran eszébe jutott, és néha már attól félt, a többiek is észreveszik rajta. Lyschko már pedzett valamit: egy napon megkérdezte, mi baja van.

– Nekem? – kérdezte Krabat. – Hogyhogy?

– Mert mostanában alig figyelsz, ha szólnak hozzád. Ismertem egy legényt, aki egy leány miatt szomorkodott, az volt ilyesformán.

– Én pedig – válaszolt Krabat olyan nyugodtan és elfogulatlanul, ahogyan csak bírt – ismertem egy legényt, aki azt hitte, hallja, ahogy nő a fű, pedig csak a szalma zörgött az esze helyén.

A Feketeiskolában Krabat nagyon szorgalmas volt, hamarosan le hagyta legtöbb társát. Már csak Hanzótól és Mertentől maradt el a titkos tudományokban, és mindenekelett Michaltól, aki az év eleje óta mestertanítványnak számított, és messze túlszárnyalta a többi legényt.

A molnárnak tetszett Krabat buzgalma, gyakran megdicsérte és ösztökélte a továbbhaladásra.

– Már látom – mondta egyik májusi pénteken, tanítás után –, hogy sokra viszed még a titkos tudományokban. Bizony, ritka jó képességekkel vagy megáldva. Gondolod, hogy másképp velem jöhettél volna a választófejedelemhez?

Krabatnak feszítette a mellét, hogy a Mester elégedett vele. Csak az a baj, hogy nincs több alkalmunk varázslótudományának gyakorlására!

– Azon könnyen segíthetünk – mondta a Mester, mintha csak olvasott volna a gondolataiban. – Holnap elmegy Juróval Wittichenauba, a vásárra, és ötven guldenért eladod mint hollószőrű lovat. Csak aztán nehogy valami bajt keverjen az az ostoba fickó!

Másnap Krabat Juróval együtt elindult Wittichenauba. A kamenzi Ökrös-Blaschke esete járt a fejében, és füttyörészett. Vidám dolog lesz ez a lóvásár. Annál inkább elkomorodott, amikor észrevette, hogy Juro egyre jobban lógatja az orrát.

– Mi bajod?

– Hogyhogy?

– Hát, csak úgy lépdelsz itt, mint akit akasztani visznek.

– Az meglehet – mondta Juro, és két ujjával kifújta az orrát. – Krabat, én ezt nem tudom megcsinálni. Még sohasem változtam lóvá.

– Nem olyan nehéz az, Juro, majd segítek.

– De mit használ az nekem? – Juro szomorúan megállt. – Átváltoztatunk engem lóvá, rendben. Ötven guldenért el is adsz, és ezzel vége a mesének. De csak neked, Krabat! Nekem nem! És

miért nem? Egészen egyszerű: hát hogy bújok én ki a lóbőrből, a segítséged nélkül? Már-már azt gondolom, ezt az egészet azért sütötte ki a Mester, hogy megszabaduljon tőlem.

– Eh! – legyintett Krabat. – Mit össze nem hordasz!

– De, de – bizonykodott Juro. – Nem tudom megcsinálni, túlságosan ostoba vagyok hozzá.

És csak állt ott, fülét-farkát eleresztve: maga volt a megtestesült búbánat...

– És... ha szerepet cserélnénk? – javasolta Krabat. – A Mesternek úgylis csak a pénz a fontos, ha azt megkapja, rá se ránt, hogy ki kit adott el.

Juro boldog volt.

– Ó, testvér, hogy ezt megteszed értem!

– Hagyd csak – mondta Krabat. – De ígérd meg, hogy egy szót sem szólsz senki emberfiának, az a másik dolog már nem lesz nehéz.

Fütyörészve ballagtak az úton, míg meg nem pillantották a wittichenai háztetőket. Akkor letértek az útról, be egy mezei csűr mögé.

– Ez jó lesz – jelentette ki Krabat. – Itt senki sem láthatja, amint fekete lóvá változom. De tudod: ötven guldenen alul senkinek se adj. És mielőtt kiadnál a kezedből, vedd le a kötőféket, különben életem végéig gebéskedhetek, annál pedig jobbat is tudok!

– Ne félj – mondta Juro –, jól az eszembe véstem! Mert ha ostoba vagyok is, annyira azért mégsem!

– Helyes – hagyta rá Krabat –, ebben maradunk.

Varázsigt mormolt, és abban a szempillantásban pompásan felnyergelt, felszerszámozott fekete paripává változott.

– Azannyát! – kiáltott Juro. – Hiszen belőled táltos paripa lett!

A wittichenai vásáron a lókupeczek szemeszája elállt a csodamén láttán, rohanvást csődültek köréje.

– Mibe kerül?

– Ötven tallér.

Csak rövid időbe telt, és máris akadt egy bautzeni lócsiszár, aki kezét-lábát törte, csak már kifizethesse az árat. De amikor Juro már "topp"-ot akart kiáltani, jelezvén, hogy áll az alku, egy idegen avatkozott a vásárba. Lengyel sipka volt a fején, vörös, ezüstpaszományos lovaglóméte feszült rajta: talán valami nyugalmazott óbester vagy más efféle méltóság lehetett.

– Itten épp az történik – magyarázta Jurónak rekedt hangján –, hogy kend belemegy egy rossz boltba. Ez a ló ötven guldennél jóval többet ér, és megadom érte a százat is!

A bautzeni kereskedő dühöngött. Miért kellett ennek a kótyagosnak éppen most idetévedni? És kicsoda egyáltalán? Az idegent, aki nemesembernek látszott, bár nem az volt, senki sem ismerte, Krabaton kívül. Ő azonnal felismerte a bal szemét fedő flastromról és a hangjáról. Fújtatott, táncolt. Csak figyelmeztethetné Jurót! De Juro semmit sem vett észre a Krabat nyugtalanságából. Csakis a száz guldenre gondolt.

– Mit tétovázik kend? – sürgette az idegen. Elővett egy erszényt, odahajította a legénynek. Juro mélyen meghajolt.

– Ezerszer köszönöm, uram!

A következő pillanatban az idegen megragadta a kantárszárát. Kitépte a meghökkent Juro kezéből, egy ugrás, és máris Krabat hátán termett. Olyan erővel vágta sarkantyúját Krabat vékonyába, hogy az nyihogva felágaskodott.

– Ne menjen még, uram! – kiabált Juro. – A kötőfék! A kötőféket itt kell hagynia!

– Eszem ágában sincs! – Az idegen nevetésben tört ki, most már Juro is ráismert. A Mester a lovaglóstorral nekiesett Krabatnak. – Előre! – És Juróra ügyet sem vetve, toványargalt.

Szegény Krabat! A Mester keresztül-kasul űzte a pusztán, árkon-bokron, csaliton és vizesárkokon, túskeösvényen és mocsáron át.

– Majd megtanítlak, hogyan kell szót fogadni!

Ha Krabat kissé ellankadt, a Mester azonnal végighúzott rajta az ostorral. Úgy megsarkantyúzta, hogy a legény tüzes szögeket érzett a húsában. Megpróbálta lerázni a Mestert, ficánkolt, rángatta a kantárt, ágaskodott.

– Ficánkolj csak! – kiáltott a Mester. – Engem le nem dobsz!

Ostorral, sarkantyúval gyötörte Krabatot. Az utolsó lázadási kísérlet is kudarcba fulladt. Ekkor Krabat feladta a harcot, és engedelmeskedett. Szügyéről patakzott a verejték, a szája is habzott. Egész teste gőzölgött, minden ina remegett. Vér csurgott a vékonyából, érezte, ahogy melegen végigfolyik a combja belső oldalán.

– Jól van! – A Mester összeszedte a ló-Krabatot, aztán lassú ügetést parancsolt. Utána jobb galoppot, bal galoppot, ismét könnyű vágatát visszafelé, egy darabig lépést, aztán állj.

– Hát ezt remélem, hogy megemlegeted! – A molnár leugrott a lóról, eloldozta a kötőféket. – És most változz vissza emberré!

Krabat visszaváltozott, de a kék foltok, zúzódások, sebek és ostornymok megmaradtak.

– Vedd ezt úgy, mint engedetlenséged büntetését! Ha megbízlak valamivel, akkor azt tedd, amit parancsoltam, és ne változtass rajta! Legközelebb nem úszod meg élve, ezt véssd jól az eszedbe. – A Mester, ez nem volt kétséges, halálos komolyan beszélt. – És még egyet! – Most egy kicsit megemelte a hangját. – Senki sem akadályoz meg abban, hogy bosszút állj Jurón, nesze!

Ezzel Krabat kezébe nyomta a lovaglóostort. Aztán megfordult és elindult, majd néhány lépés után a levegőbe emelkedett sebesen tovasuhanó héjamadárként.

Krabat kínlódva sántikált hazafelé. Szinte minden lépés után meg kellett állnia. A lábát mintha ólomsúly húzta volna, minden porcikája különkülön fáj, minden izma sajgott. Amikor elérte a wittichenau utat, lerogyott az első fa árnyékába, hogy pihenjen egy keveset. Vajon mit szólna most a Kántorka, ha látná?

Kis idő múlva Juro tűnt fel az úton, lassan bandukolva, lehorgasztott fejjel, mint akinek rossz a lelkiismerete.

– Hé, Juro!

Az ostoba legény majd halálra rémült Krabat kiáltásától.

– Te vagy az, Krabat?

– Igen – mondta Krabat –, én vagyok az.

Juro egy lépést visszahátrált. Egyik kezét az arca elé emelte, a másikkal a lovaglóostorra mutatott.

– Most megversz, ugye?

– Azt kéne – bólogatott Krabat. – Legalábbis a Mester számít rá.

– Akkor gyorsan – mondta Juro. – Rászolgáltam, az igaz, és hát legyünk túl rajta, mielőbb.

Krabat kifújta haját a homlokából.

– És úgy gondolod, attól gyorsabban meggyógyulnának a sebeim?

– De a Mester!

– Nem parancsolt az nekem semmit – mondta Krabat –, éppen csak tanácsot adott. Gyere, Juro, ülj ide mellém a fűbe!

– Ha úgy gondolod – rebegte Juro.

Egyik zsebéből előhúzott egy fadarabot vagy valami hasonlót, aztán nagy kört vont köréjük; a körre három keresztet és egy boszorkányszöveget is rajzolt.

– Mit csinálsz? – érdeklődött Krabat.

– Ó, semmit – tért ki a válasz elől Juro –, ez csak amolyan szűnyogriasztó... Tudod, nem szeretem, ha a fülembe zsinatolnak. Mutasd csak a hátadat! – És feltúrta Krabat ingéi. – Ó jaj, téged aztán jól elintézték a Mester!

A foga között fütyörészve a zsebeiben kotorászott.

– Van itt valahol egy gyógyír, amit mindig magammal hordok, a receptje még a nagyanyámtól való, bekenhetlek vele?

– Ha használ valamit... – hagyta rá Krabat, Juro pedig biztosította, hogy "ártani semmiképp sem árt".

Óvatosan kente be Krabat hátát a gyógyírral. Kellemesen hűvös volt, és szinte pillanatok alatt megszüntette a fájdalmaikat. Krabat úgy érezte, mintha új bőre nőtt volna.

– Hogy micsoda szerek vannak! – kiáltott meglepődve.

– A nagyanyám – büszkélkedett Juro – nagyon okos asszony volt. Egyáltalán, mi nagyon okos család vagyunk, engem kivéve. Krabat, ha én elképzelem, hogy az én butaságom miatt az egész életedet végiggebéskedhetted volna... – Megrázkódott, forgatta a szeméit.

– Hagyd már abba – kérte Krabat. – Látod, hogy szerencsénk volt.

Nagy egyetértésben ballagtak hazafelé. Már majdnem átértek a szurdokon, a malom elé, amikor Juro sántikálni kezdett.

– Krabat, neked is bicegned kell!

– De hát miért?

– Mert a Mesternek nem szabad tudnia a balzsamról. Egyáltalán senkinek sem szabad tudni róla.

– És te? – kérdezte Krabat. – Miért sántítasz?

– Mert alaposan elvertél, ezt el ne feledd!

Bor és víz

Június végén hozzákezdtek az új malomkerék megépítéséhez. Krabat segédkezett Staschkónak a régi kerék felmérésében. Az újnak minden méretében pontosan meg kellett egyezni a régivel, mivel az új kereket a régi tengelyre akarták ráhúzni. A lóistálló mögött, a csűr és a kamra között volt az ácsok munkahelye. Napjaik azzal teltek, hogy minden szükséges holmit előkészítettek: a fokokat, a küllőket, a kerékkoszorú alkatrészeit, a gyámfákat és a lapátokat, úgy, ahogyan Staschko felvázolta és elrendelte.

– Mindennek hajszállra egyezni kell! – kötötte a segédei lelkére. – Nehogy aztán csúful járjunk a beemeléskor!

Estéknként már sokáig világos volt, a molnárlegények sokszor ücsörögtek a szép időben kint a malom előtt. Andrusch a dorombján játszott. Krabat azon elmélkedett, milyen jó volna egyszer Schwarzkollmba menni. Talán ott üldögél a Kántorka a kapuban, s ha Krabat arra kószálna, talán még intene is, viszonzva az ő köszönését... Vagy talán most is a többi leánnyal énekelget. Estefelé, ha Schwarzkollm felől fúj a szél, szinte hallotta is az énekszót. Persze ez nem valószínű ilyen messziről, az erdőn át...

Legalább eszébe jutott volna valami okos, elfogadható ürügy, amivel elmehet, amivel még Lyschko gyanúját sem kelti föl! De meglehet, egy szép napon majd magától adódik egy ilyen alkalom, anélkül hogy a gyanút magára terelné, és evvel a Kántorkát is veszélybe sodorná.

Igazából alig tudott valamit a lányról. Azt igen, milyen a külseje, s azt is, hogyan jár, miként tartja a

fejét, és milyen a hangja. Ezt mintha mindig is tudta volna. Abban is biztos volt, hogy a Kántorkát – akárcsak Tondát – immár semmi sem törölheti ki az emlékezetéből.

A nevét azonban nem ismerte. Néha eltöprengett, hogyan is hívhatják, s ilyenkor örömet szerzett neki a találgatás: Milenka... Raduska... Dusenka talán illene hozzá. "De jó – gondolta magában Krabat -, hogy nem tudom, mi is az igazi neve! Mert ha nem ismerem, akkor el sem árulhatom, sem ébren, sem álmomban, amint azt Tonda a lelkemre kötötte akkor – mintha ezer éve lett volna –, amikor a tűznél üldögtünk azon a húsvéti éjszakán, ő meg én."

Még mindig nem járt Tonda sírjánál. Egyszer, amikor már pitymallatkor felébredt, kilopódzott a malomból, és kiszaladt a szurdokba. Még minden fűszál, minden ágacska harmatos volt. Krabat mentében sötét nyomot hagyott a fűvön.

Napkeltekor már a Puszta Mező alsó végénél járt, annak a helynek a közelében, ahol Tondával annak idején, a tőzeggyűjtéskor szilárd talajra lettek. Krabat útközben az egyik zsombék mellől leszakított néhány szál kakukkfüvet, hogy Tonda sírjára tegye. Akkor meglátta a lapos, hosszúkás sírdombokat a korai napfényben: az egyik éppolyan volt, mint a másik, ismertetőjel és különbség nélkül.

A bal szélre temették Tondát vagy a jobbra? A halmok különböző távolságban feküdtek egymástól, az is lehet, hogy Tonda sírja valahol középtájon van.

Krabat tanácstalan volt. Emlékezetében semmi támpontot nem talált. Akkor, amikor Tondát temették, minden fehér volt: hólepte, sík vidék.

"Ez lehetetlen" – gondolta Krabat. Lassan végiglépdelt a halmok között, és mindegyikre egy-egy szál virágot tett. Végül a kezében maradt még egy, ujjai között forgatta, és így szólt félhangosan:

– Annak, akit legközelebb eltemetünk itt kint...

Aztán elengedte, és csak most, azon rövid idő alatt, míg a virág a földre ért, eszmélt rá, hogy mit is mondott. Megrémült, de a szó már elszállt, és a virág is ott hevert: a sor felső végén, a jobb felőli utolsó sír és az erdő széle között.

Odahaza, a malomban úgy látszott, senki sem vette észre, merre járt; titokban viszont egyvalaki mégis megfigyelte: Michal. Este, négy szemközt elővette Krabatot.

– A halottak halottak – nézett rá mélyen Michal. – Ezt már mondtam neked, de most még egyszer mondom. Aki a koselbruchi malomban meghal, azt elfelejtik, mintha sohasem élt volna: csak így élhetnek tovább a többiek. Márpedig tovább kell élni. Ígérd meg, hogy engedelmessz!

– Megígérem. – Krabat bólintott, pedig tudta, hogy amit most megígért, azt nem tudja meg nem is akarja megtartani.

Az új malomkerék megépítése mindent összevéve jó három hétig tartott. Az összeillesztéshez egyetlen szöveget sem használtak fel, a részeket csapokkal erősítették egymáshoz. Később majd, ha vizet kap a kerék, a csapok megdagadnak: ez minden ragasztónál erősebben tart. Staschko még egyszer utoljára meggyőződött a méretek pontosságáról és arról, hogy minden a helyén van, aztán jelentette a Mesternek: elkészült a kerék.

A Mester a következő szerdát jelölte ki a beemelésre. A szokás ilyenkor azt kívánta volna, hogy követeket küldjön az összes környékbeli molnárhoz, és legényeikkel együtt meghívja őket az ünnepségre. De a koselbruchi molnár nem adott sokat ezekre a hagyományokra, azt mondta:

– Mit keresne itt az a szedett-vedett népség? Magunk is beemeljük azt a kereket.

Staschkónak, Krabatnak és Kitónak még elég gondja volt szerdáig. Állványzatot építettek a régi kerék és a csatorna fölé; kötelekről, csörlőkről és csigasorról gondoskodtak, s előkészítették a támfákat, görgőket, emelőket és egyéb szerszámfákat.

Kedd este gallyakkal fűzték körbe a legények az új kerék küllőit, végül Staschko még fel is virágozta. Büszke volt a művére, és ezt a többiek előtt sem titkolta.

A szerda jól indult. Juro hájas tésztát tálalt fel reggelire.

– Merthogy úgy gondolom, ha a hasatokat jól megrakjátok, a markotok is erősebb lesz. Hát csak egyetek, de azért el ne pilledjetez tőle!

Reggeli után kimentek az udvarra, a Mester már várta őket. Staschko utasításai szerint két oldalról emelőket dugtak a kerék alá, hármat a kerékagy innenső, hármat a túlsó felére.

– Kész? – csattant Staschko hangja.

– Kész! – kiáltották vissza a legények és a molnár.

– Akkor hát, szerencse fel! Emeljétek! Hóóórukk!

A malomárok partjára vonszolták a kereket, s ott letették az állványzat mellé a fűbe.

– Lassan! – vezényelt Staschko. – Óvatosan, nehogy szétcsússzanak az eresztékek!

Michal és Merten felmászta az állványokra, a malomtengelyt a csigák és kötelek segítségével kiakasztották a keresztgerendára. Most már botokkal, gerendákkal lehúzhatták a legények a tengely innenső végéről a régi kereket, kiemelték a vájatból és arrébb cipelték.

Ezután felemelték az új kereket, s a vájathoz közelítve függőlegesen addig emelték, míg a kerékagy a tengellyel egy magasságba nem került. Már csak a gyűrűt kellett a tengelyre tolni. Staschkóról izgatottságában szinte patakzott a verejték. Andruschsal együtt leszállt a csatornába, onnan osztogatta parancsait:

– Bal oldalt ráhagyni... Most jobbra egy tenyérnyit lejjebb... Vigyázz, nehogy elferdítsd!

Eddig még minden rendben ment, most azonban Andrusch váratlanul összezsápta a kezét, és egy cifrát káromkodott.

– Oda nézz! – kiáltott Staschkónak. – Micsoda kontármunkát végeztetek! – A kerékagy nyílására mutatott. – Ezen legjobb esetben is csak egy söprűnyelet dughatsz át, de malomtengelyt, azt soha!

Staschkónak a réműlettől lángba borult az arca. De hiszen ő pontosan megmért mindent, és a kerékagy nyílása mégis kicsire sikerült! Olyan kicsire, hogy még Juro is észrevehette, pusztá szemmel.

– De hát ezt... ezt nem tudom... megmagyarázni... – dadogta Staschko.

– Nem? – kérdezte Andrusch.

– Nem! – nyögte Staschko.

– De én igen! – vigyorgott Andrusch.

A többiek már rég észrevették, hogy csak a bolondját járta Staschkóval. Csettintett egyet az ujjával, és máris minden rendbe jött: a lyuk a megfelelő nagyságúra tágult, és amikor ráemelték a tengelyre, hajszálpontosan illeszkedett.

Staschko nem vette rossz néven Andrusch tréfáját: boldog volt, hogy a nehezen túlestek. Ami még hátravolt, az már gyerekjáték. A tengelyt visszaigazították a rendes helyére, eltávolították a köteleket, aztán szorosra ékelték a kereket a tengelyen. Még néhány koppintás, néhány ügyes mozdulat, és készen voltak.

A molnár éppúgy kivette a részét a munkából, mint a többiek. Most felmászott az állványra, és Juróval bort hozatott. A csatorna fölé állva meglengette a korsót, meghúzta a legények egészségére, s a maradékot a megkoszorúzott kerékre zuhintotta.

– Előbb bort, aztán vizet! – kiáltotta. – Engedjétek rá!

Hanzo megnyitotta a zsilipet, s az új malomkerék, a legények ujjongása közepette, forogni kezdett.

A jól végzett munka után a legények kihurcolták a nagy asztalt, és a hosszú lócákat a cselédszobából a malomudvarra; Lyschko meg Witko segítségével kicipelte a Mester karosszékét, és az asztalfőre állította. Azután megfürödtek a malomtóban, kicsípték magukat, ropogós inget, tiszta kötényt vettek, Juro pedig befejezte az előkészületeket a lakomához. Az ünnepélyes alkalomra pecsenyét szolgált fel, borral.

Késő estig lakmározta a szabad ég alatt. A Mester beszédes kedvében volt. Dicsérte Staschkót

és segédeit a munkájukért, s még Juróhoz is volt jó szava: hogy a sült kitűnő, a bor pedig valóságos nedű. Énekelt, mókázott a legényekkel, s ivott velük derekasan.

– Vigan! – kiáltotta. – Csak vigan, fiúk! A sárga irigység fogja el az embert, ha rátok néz, nem is tudjátok, milyen jó dolgok van!

– Nekünk? – kapott a fejéhez Andrusch. – Halljátok ezt, testvérek, a Mester irigyel bennünket!

– Mert fiatalok vagytok.

A Mester elkomorodott, de csak egy pillanatra, aztán mesélni kezdett molnárlegény koráról, amikor annyi idős lehetett, mint most Krabat.

– Tudnotok kell, hogy valamikor volt egy jó barátom, Jirkónak hívták; Együtt inaskodtunk a cammerai malomban, s később aztán együtt indultunk vándorútra is. Keresztül-kasul bejártuk az egész Lausitzot, Sziléziát, még Bohémiába is eljutottunk. Ha malomra akadtunk, mindjárt azt kérdeztük, van-e két legénynek munka, mert külön-külön el nem szegődtünk volna, én meg Jirko. Csak együtt éreztük jól magunkat. Jirko mindig kitalált valamit, amin nevethettünk. De dolgozni is tudott, akár három helyett is. És hogy futottak utánunk a lányok! El sem tudjátok képzelni!

A Mester hamar belejött a mesélésbe. Néha abbahagyta, és meghúzta a kancsót, aztán újra felvette a történet fonalát: hogyan tévedtek be együtt egy feketeiskolába, hogyan tanulták ki hét év alatt a varázslást, és a tanulói idő letelte után hogyan vették újból nyakukba az országot.

– Egyszer – folytatta a Mester – épp egy Coswig környéki malomban szolgáltunk, mikor egy szép napon arra járt vadásztársaságával a választófejedelem, és ott pihent meg, a malomtő partján, a fák árnyékában.

Mi, molnárlegények, Jirko meg én is, a bokrok mögül leskelődtünk, hogyan lakomáznak az urak. Két szolga abroszt terített a fűre, aköré kuporodott a választófejedelem és fényes kísérete. Ezüstpányéból ették, amit a szolgák feltálaltak: szarvasgombás fűrjpástétomot, vadásztalat háromféle borral, utóételnek pedig édességet. Külön málhás lovakon, óriási kosarakban hozták a sok ételt-italt.

Mikor a választófejedelem, akkoriban még fiatal ember, befejezte az étkezést, jóllakottságának és elégedettségének jeléül hatalmasat böfönt. A pompás evéstől aztán megjött a kedve, s azt mondta, olyan erősnek érzi magát, mint tizenkét ökör. Ahogy felállt és meglátott bennünket, legényeket ott a bokrok mögött ácsingózni és bámészkodni, odakiáltott, hogy hozzunk egy lópatkót, de tüstént, mert még szétfeszíti az a rettenetes nagy erő!

Arról már mi is hallottunk, hogy képes egy patkóvasat csak úgy, pusztá kézzel kettétörni. Gondolhattuk, mire kell neki a patkó, és Jirko már szaladt is az istállóba, hogy kerítsen egyet.

– Parancsoljon, legkegyelmesebb felséges uram!

A választófejedelem megragadta a patkó két végét. Ezt látva a vadászlegények, akik a kutyákkal és lovakkal kissé arrébb táboroztak, felugráltak, szájukhoz emelték a kürtöket, és abban a minutában, ahogy a választófejedelem kettétörte a vasat, teli tüdőből, dagadt képpel már fújták is a diadalt. A választófejedelem meg a nagy zenebona közepette felmutatta a két patkódarabot. Majd megkérdezte a tisztelt társaság tagjait, képes volna-e valamelyikük megismételni a mutatványt.

Persze senki sem merészelt jelentkezni, csak a mi Jirkónk nem fért a bőrébe. Odalépett a választófejedelem elé, és azt mondta:

– Engedelmevel, én még valami jobbat is tudok: mégpedig újból egyet csinálni ebből a két félből.

– Azt ugyan bármelyik kovácsmester is megteszi – intette le a választófejedelem.

– Igen ám, fújtatóval és kovácstűzzel – hetvenkedett Jirko –, de nem ám a pusztá kezével!

Meg sem várta, mit felel a választófejedelem, egyszerűen kivette a kezéből a patkódarabokat, összenyomta a törött felületeket, miközben egy varázsigét mormolt.

– Méltóztassék! – mutatta.

A választófejedelem kitépte a patkót a kezéből, nézegette innen-onnan: hát a vas valóban úgy összeforrt, mintha csak új lett volna.

– Éh, badarság! – morogta a választófejedelem. – Kend nem tesz lóvá bennünket, ki hiszi el, hogy ez valóban tart is!

Másodszor is szét akarta törni a patkót, azt gondolva, hogy már tényleg nem lehet nehéz. Igen ám, de nem számolt a Jirko legénnyel! Tépte, rángatta a vasat, hogy már ujnyi vastagon dagadoztak az erek a nyakán. Csurgott a homlokáról a verejték, a szeme kidülledt. Előbb pulykavörös lett az arca, aztán ibolyaszínű, végül sötétkék. A nagy erőfeszítéstől pedig úgy elfehéredett az ajka, mintha krétával rajzolták volna. Aztán hirtelen a földre ejtette a patkót. Most már sárga volt a dühtől.

– A lovamat! – kiáltotta. – Indulás!

De alig bírt felmászni a nyeregbe, úgy elgyengültek a méltóságos lábai. És azt a malmot, ott Coswig mellett, azóta is nagy ívben kerüli.

A Mester ivott és mesélt: legénykoráról és Jirkóról, de leginkább Jirkóról. Michalban már nem fért a kíváncsiság, s megkérdezte, mi lett hát ebből a Jirkóból. Akkor már későre járt, sűrűn csillagos volt az ég, a hold épp akkor bukkant elő az istálló teteje mögül.

– Jirkóból? – fogta két kézre a Mester a kancsót. – Jirkót, azt megöltem.

A fiúk felpattantak ültükből.

– Igen – ismételte a Mester. – Megöltem őt, és egy napon majd azt is elmesélem, hogyan is történt. De most szomjas vagyok, bort ide, bort!

A Mester ezután már nem mesélt többet. Merevrészegre itta magát, addig vedelt, míg el nem terült a karosszékekben.

A legényeket megborzongatta a látvány. Nem voltak képesek bevinni őt a házba, kint hagyták hát, míg reggel magához nem tért, és be nem osont a szobájába.

Kakasviadal

Időnként vándorló molnárlegények érkeztek a koselbruchi malomba, és ahogyan azt a hagyomány megengedte, elemózsiát és éjjeli szállást kértek a molnártól. A Mestertől viszont semmit, de annyit sem kaptak. Őt ugyan szintén kötötte volna a céhbeli szokásjog – egynapi ételmezt és szállást adni a vándorlegényeknek –, ő azonban nem törődött ezzel, és gúnyos szavak kíséretében sorra kidobta őket. Semmi köze a naplopó tekergőkhöz – így támadt rájuk –, az ilyen csőcselék számára nem terem kenyér az asztalra, sem kása a fazékba. Ha el nem kotródna a fenébe, hát Schwarzkollmíg üzeti őket a kutyákkal.

Ennyi általában elég is volt, hogy megszabaduljanak a hivatlan vendégektől. Ha valamelyik akadékoskodott, a molnár értette a módját, hogy a fickó egyszerre egész vonító kutyafalkát érezzen a lába körül, s aztán vándorbotjával hadakozva, ordítva szaladjon világgá.

– Nincs itt szükség sem szimatolókra, sem haszontalan kenyérpusztítókra – jelentette ki a Mester.

Nyár derekán történt, meleg, fülledt napon. A szurdok fölött párafoszlanysok úszkáltak, a levegő tele volt nedvességgel, alig lehetett lélegzetet venni. A malomárok fölött nehéz szag terjengett: a hínár és rothadó iszap bűze. Vihar készülődött.

Ebéd után Krabat a malomtó partjára, a fűzbokrok árnyékába telepedett le. Hanyatt feküdt, kezét összekulcsolta a tarkóján, s egy fűszálat rágcsált. Bágyadt volt és álmos, szinte leragadt a szeme.

Már épp elbóbiskolt, mikor meghallotta, hogy valaki harsány füttyörészéssel közeledik. Ahogy felpillantott, vándor molnárlegény állt előtte.

Az idegen magas, vékony, idősebb fickó volt, cigányosan barna arcbőrrel; fején magas, szokatlan formájú csúcsos kalapot viselt, bal fülcimpájában pedig vékony aranykarikát. Különben ugyanúgy öltözködött, mint a többi vándorló molnárlegény: bő vászonnadrág, övében szekerce, bal válláról úti cókómkja zsinóron lóg le batyuba kötve.

– Üdv, testvér! – kiáltja.

– Üdv! – ásított Krabat. – Honnan, hová?

– Amarról emerre – mondta az idegen. – Vezess a molnárodhoz!

– Az ott van a mesterszobában – válaszolta Krabat félvállról. – A folyosóról mindjárt az első ajtó balra; el sem tévesztheted.

Az ismeretlen gunyoros mosollyal mérte végig Krabatot.

– Tedd, amit mondtam, testvér, és vezess hozzá!

Krabat érezte, az idegenből hatalmas erő árad, kényszeríti, hogy felálljon, és mutassa az utat, ahogy kívánta.

A molnár tényleg a mesterszobában ült, az asztal felső végén. Kedvetlenül pillantott fel, amikor Krabat bevezette az idegen legényt, de az nem zavartatta magát.

– Erőt, egészséget! – kiáltott, megbillentve kalapját. – Üdvözöllek téged, Mester, és a céhbeli szokásjog értelmében úti elemőzsiát és éjjeli szállást kérek.

A Mester belekezdett szokásos mondókájába, de az idegen ügyet sem vetett rá.

– A kutyákat – mondta – akár ne is említsd. Tudom, hogy nincsenek. Megengeded, igaz? – És minden teketória nélkül helyet foglalt az asztal alsó végén.

Krabat nem értette a fejre állt világot. Hogy tűrheti ezt a Mester? Fel kellett volna ugrania, elzavarni ezt az idegent, esetleg kiverni a malomból. Miért nem tette?

A két férfi szótlanul ült az asztal két végén, farkasszemet néztek, tekintetük tele volt gonosz indulattal, mintha bármelyik pillanatban kést akarnának rántani és egymás torkának esni.

Kint megdördült az ég: még csak távoli, alig észrevehető, halk morgással.

Akkor belépett a kamrába Hanzo, majd Michal és Merten. Egyik molnárlegény jött a másik után, míg csak valamennyien együtt nem voltak. Ahogy később elmesélték, valami olyasféle érzés fogta el őket, hogy meg kell nézniük, mi van a Mesterrel, egyszerre, mintegy akaratlanul indultak oda...

A vihar közeledett, az ablakok megzörrentek egy-egy erősebb szellőkéstől. Villámlott. Az idegen száját csücsörítve kiköpött az asztalra. Azon a helyen, ahová köpött, egy vörös egér termett.

– Most, molnár, köpj ellene valamit, ha tudsz!

A Mester fekete egeret köpött: félszemű volt, mint ő maga. Az egerek fürge lábakkal keringtek egymás körül: mindegyik a másik farkát akarta elkapni, a piros a feketéét, a fekete a pirosét. A fekete már-már harapásra tátotta a pófáját, amikor az idegen legény csettintett. Ott, ahol eddig a vörös egér kuporgott, most egy vörös macska húzódkodott össze, ugrásra készen. Pillanat alatt kandúrrá változott a fekete egér is: feketévé, félszeművé.

Fújva, morogva, fenyegetően kimeresztett karmokkal estek egymásnak. Pofozkodás, harapás, karmolás! A vörös kandúr a fekete fél szemét vette célba. Hatalmas vernyogással rohant rá. Nem sok híja volt, hogy kikaparja a fél szemét.

Most a Mester csettintett az ujjával. A fekete kandúr hirtelen fekete harci kakassá változott. Szárnyát csattogtatva, csőrével és sarkantyújával vagdalkozva, őrvongva lendült támadásba, hogy a vörös kandúr megrettenve hátrált. De nem sokáig, mert a molnárlegény máris csettintett. Két kakas állt most az asztalon, egy fekete és egy vörös, megdagadt tarajjal, felborzolt tollakkal.

Kint tombolt a vihar, a molnárlegények nem is figyeltek rá. A kakasok közt vad harc lángolt föl. Hirtelen felrebbentek, és egymásnak csapódtak. Mindkét oldalon csak úgy zuhogtak a csőrvágások és sarkantyúcsapások, a madarak szárnyaikkal védekeztek, rikoztak, kurrogtak, lobogott a tolluk.

Végül a vörös kakas fellendült a fekete hátára. Tollazatába kapaszkodott, vak dühvel tépázta, csapkodta a csőrével ellenfelét – mígnem a fekete menekülni kényszerült. A vörös a fél malmon keresztülhajsolta, végül kiúzta a szurdokba.

Egy utolsó, hatalmas villámlás, aztán dörgés, mintha százezer dob perdült volna meg. Majd csönd,

csak az eső verte tovább az ablakot.

– A párviadalt elvesztetted, molnár – szólalt meg az idegen legény. – Most aztán egy-kettő, éhes vagyok, adj ennem, de a borról se feledkezz meg!

A Mester mézsfehér arccal emelkedett fel karosszékéből. Saját kezűleg hordta fel az idegen vándorlegénynek a kenyeret, sonkát, füstölt húst, sajtot, uborkát és ecetes hagymát. Aztán egy kancsó vörös bort is hozott a pincéből.

– Ez savanyú – mondta az idegen, ahogy belekóstolt. – Abból a kis hordóból hozzá, ami hátul áll a jobb sarokban! Különleges alkalmakra tartogatod, hát ez eléggé különleges!

A Mester fogcsikorgatva engedelmeskedett a parancsnak. Elveszítette a párviadalt, most coki volt neki.

Az idegen a legnagyobb lelkinyugalommal fogyasztotta el az étkeket. A Mester és a legények nézték, mintha földbe gyökerezett volna a lábuk, nem mozdulhattak, és a tekintetüket se bírták elfordítani róla. A vándor végre eltolta a tányért, száját a kabátujjába törölte, és így szólt:

– Ó, ez aztán igazán jólesett, és kiadós is volt!... Egészségekre, testvérek! – A kupát a legényekre emelte és ivott.

– De te – tanácsolta a Mesternek – a jövőben alaposabban nézd meg, kinek akarod kiadni az útját, én mondom ezt, Pumphutt!

Aztán felállt, magához vette szekercéjét, batyuját, és kilépett a malomból. Krabat és a legények utánatódultak, magára hagyva a Mestert.

A zivatar már elállt, a napsütésben gőzölgött a szurdok. A levegő friss volt, mint a forrásvíz.

Pumphutt csak ment, nem nézett vissza. A nedves mezőn át az erdő felé ballagott. Füttyörészett. Arany fülbevalója meg-megcsillant a napfényben.

– Nem megmondtam? – kérdezte Andrusch. – Akinek Pumphuttal akad dolga, mindig későn veszi észre, hogy már előbb észre kellett volna vennie...

A Mester három napra és három éjszakára bezárkózott a Fekete Kamrába. A molnárlegények lábujjhegyen jártak a házban. Ott voltak, amikor Pumphutt legyőzte a Mestert a varázsviadalon, számolhattak azzal, hogy nehéz idők következnek...

A negyedik este aztán lecsapott a mennykő. A Mester vacsora alatt jelent meg a cselédszobában, s a tányér mellől parancsolta el a tizenkét legényt.

– Dologra!

Bort ivott, ezt messziről érezni lehetett rajta. Arca beesett, borostás, hullasápadt volt.

– Még mindig nem vagytok az őrlőműhelyben? Megmozgassalak benneteket? Gyerünk, indítsátok meg a malmot, öntsetek be búzát! Minden járaton örülünk, és jaj lesz annak, aki rest!

Egész éjjel hajszolta a legényeket. Kegyetlenül ösztökélte őket mind nagyobb sietségre. Ordibálva, hadonászva űzte őket, átkozódott, büntetéssel fenyegetőzött, alig térhettek észre. Álló éjszaka robotoltak, még egy szusszanásnyi szünetet sem kaptak.

Mire hajnalodott, úgy elfáradtak, majd összeestek. Mintha furkósbottal verték volna őket egész éjjel, egy sem akadt, aki ne kapkodott volna levegő után. Akkor a Mester aludni küldte őket.

Csak a péntekről szombatra virradó éjjel nem kellett dolgozniuk, mert az a feketeiskolai oktatás ideje volt. De a fiúk olyan elkínzottak voltak, hogy varjú alakban is csak szédelegtek az álmoságtól, sőt némelyik el is aludt a rúdon.

A Mester rá sem hederített. Mit és mennyit jegyeznek meg, az ő dolguk. De amikor Witko álmában lehuppant a rúdról, nem állhatta meg, hogy ne szidja. A legények közül Witko szenvedett a legkeservesebben, mert még fejlődésben volt. Neki ártott a legtöbbet az éjszakai munka. Michal és Merten próbált ugyan segíteni neki, ahol lehetett, Hanzo, Krabat meg Staschko is könnyített a dolgán, de a Mester mindenütt a sarkukban volt, és jóformán semmi nem kerülte el éber fél szemét.

Pumphuttról soha többé nem beszéltek. De a legények tudták, hogy a Mester azért bünteti őket, mert tanúi voltak az ő legyőzetésének.

Így ment ez hat hétig, szeptember újholdjának éjjeléig. Jött a kakastollas, mint mindig, a legények rohantak a dolguk után, a Mester a bakra kapaszkodott, és onnan csattogtatta az ostort. A molnárlegények szótlanul szaladoztak a kocsitól az őrlőműhelyig, beöntötték a zsákok tartalmát a Holtgarat torkába, és futottak vissza a szekérhez.

Minden úgy ment, ahogy az máskor az újhold éjszakáján szokott, egészen addig, míg Witko éjfél után két órával már nem bírta tovább. Hátán az egyik zsákkal támolyogni kezdett, aztán összeesett, félúton az őrlőműhely és a szekér között. Lihegve, arccal előrebukva hevert a fűben. Michal a hátára fordította, feltépte az ingét.

– Hé! – a Mester felpattant ültéből. – Mi az ott?

– Még kérdezed? – Michal felegyenesedett, megtörve az újholdéjszakákon kötelező hallgatást. – Hat hétig, éjszakáról éjszakára hajszoztál bennünket, hogyan bírhatná ez a fiú?

– Kuss! – ordította a Mester.

Michal felé sújtott az ostorral; a szíj a legény nyakára tekeredett.

– Hagyd!

Krabat először hallotta megszólalni az idegent. A hang olyan volt, mint az izzó szén és a reccsenő fagy egyszerre. Úgy érezte, hogy végigfut a hátán a hideg, de közben mintha lobogó tűz forrósága csapta volna meg. A kakastollas egy kézmozdulattal Michal értésére adta, hogy vigye arrébb Witkót, aztán elvette a Mestertől az ostort, és letaszította a kocsiról.

A fiú helyett, akit Michal lefektetett, az éjszaka hátralevő részében a Mesternek kellett dolgoznia a legényekkel, amire korábban csak újév és húsvét között kényszerült. Végül is ez komoly elégtételt jelentett a legényeknek.

A sor végén

A következő naptól fogva aztán nyugtuk volt a legényeknek. Csak a Michal nyakán végigfutó csík emlékeztetett arra, hogy a Mester hetekig gyötörte őket éjszakáról éjszakára. Mostanában megint napközben dolgozhattak, ami nem esett nehezükre, este pedig letették a munkát. Ilyenkor aztán azzal foglalkozhattak, amivel csak akartak: játszhattak a dorombon, történeteket mesélhettek, kanalat farigcsálhattak. Minden úgy volt, mint azelőtt. Kezükön a hólyagok felszívódtak, mellükön és hátukon gyorsan behegedtek a sebek. Ha péntekenként a molnár felolvasott a Koraktorból, megint szorgalmasan, eredményesen tanultak, a visszakérdezéskor legtöbbször csak Juro sült bele végképp, de hát ez is a régi nóta volt.

Mihály-nap után történt, hogy a Mester Hoyerswerdába küldte Petart és Krabatot, egy hordó sóért és mindenféle konyhai eszközért. A molnár sohasem engedte el a legényeit egyedül. Ha kint a világban kellett valamit elintézni, kettesével bocsátotta útnak őket, bizonyára megvolt rá az oka.

Hajnali szürkületben indultak el a szekérrel és a két pejköval. A koselbruchi szurdokra köd telepedett. Az erdőt elhagyván, a köd szétoszlott, a nap is felkelt. Meglátták Schwarzcollmot.

Krabat erősen reménykedett, hogy találkozhat a Kántorkával. Ugyancsak forgatta a fejét, amikor beértek a faluba, de hiába. Nem látta a vödröket cipelő, fecserésző leányok között, sem az alsó, sem a felső kútnál. És másutt sem pillantotta meg ezen a reggelen.

Krabat nagyon szomorú volt, úgy szerette volna viszontlátni a leányt, oly messze volt már az a húsvét éjszaka.

"Vajon délután, ha visszafelé jövünk, szerencsém lesz-e?" – mélyázott magában. Talán jobb volna, ha feladná a reményt, akkor csalódnia sem kellene.

Ám délután Hoyerswerda felől jövet, ahonnan a sok kacatot meg a hordócska sót hozták, mégiscsak teljesült a kívánsága. Ott állt a Kántorka az alsó kúttól nem messze, szakajtóval kezében egy sereg baromfi között: éppen a tyúkokat etette.

– Pi-pi-pi-pi!

Krabat első pillantásra ráismert. Odabólintott, ahogy a kocsi elzötyögött előtte, de csak úgy futólag, hiszen Petarnak nem volt szabad észrevennie. A Kántorka visszabólintott, barátságosan, ahogy idegeneknek illik, látszott azonban rajta, hogy a tyúkokkal, akiket etetnie kell, százszor jobban törődik.

A baromfinép között volt egy gyönyörű, vöröstarka kakas, aki gőgösen csipegette a magot a leány lába körül: úgy irigyelte most Krabat ezt a kakast, hogy ha lehetséges lett volna, hát azon nyomban cserél vele.

Hosszan elhúzódott az ősz, barátságtalan idő volt, hűvös és szürke, sok köddel, esővel. A legények azt a kevés, félig-meddig száraz napot arra használták, hogy befuvarozták télire a tőzeget. Máskor a malomban foglalatoskodtak, a kamrában vagy a csűrben, az istállóban vagy a hombárban. Örült, aki olyan elfoglaltságot talált, hogy nem kellett kimennie a locspocsba.

Witko tavasz óta nagyot nőtt, de továbbra is cingár maradt.

– Téglát kéne a fejére tenni – vélte Andrusch –, mert még az égig nő!

Staschko pedig azt javasolta tömjék meg, mint a Márton-napi ludat, "hogy szalonna nőjön a bordájára és hús a hátsó felére, ne maradjon ilyen madárijesztő-forma".

Újabbán már Witko állán és orra alatt is pelyhedzett a legénytoll: természetesen rókavörösen. Witko nem sokat törődött vele: Krabat annál többet. Witkón figyelhette meg, milyen is az, ha valaki a malomban egy év alatt hármát öregszik.

Az első hó elég későn, András-nap éjszakáján hullott le. A koselbruchi malom legényeit ismét elfogta a nyugtalanság, megint szófukarokká és harapósakká váltak. A legcsekélyebb ok miatt is egymásnak ugrottak, és hétről hétre ritkább volt az olyan nap, amikor ne rontott volna legalább egyikük ökölrel a többiekre.

Krabat emlékezett arra a beszélgetésre, amit egy éve Tondával folytatott: vajon most is azért bújít a rettegés a fiúkba, mert valamelyikükre a halál vár? Hogy ez nem jutott előbb az eszébe! Hiszen járt már a Pusztá Mezőn, látta a sírhalmok sorát, hét vagy nyolc, tán több is volt, nem számolta. Most már megértette a fiúk rettegését, sőt maga is szorongani kezdett. Ebben az évben, talán Witko kivételével, bármelyikük sorra kerülhetett. De ki? És miért? Krabat egyik társát sem merte megkérdezni, még Michalt sem.

Egyre sűrűbben vette elő Tonda kését, felkattintotta, nézte a pengét. De az fényes volt és az is maradt. Tehát őt egyelőre nem fenyegeti veszély, de ez már akár holnapra megváltozhat.

A faskamrában egy koporsó hevert. Krabat véletlenül fedezte fel, amikor a szenteste előtt fáért ment. A koporsót kocsiponyvával takarták le. Krabat észre sem vette volna, ha arra haladtában belé nem üti a sípcsonjtját.

Ki csinálta a koporsót? Mióta lehet itt, és vajon mire vár? Krabatot már nemcsak napközben nyugtalanította ez a kérdés, hanem még álmában is elkísérte.

Krabat koporsót talál a faskamrában: fenyőfából készült, és kocsiponyvával takarták le. Óvatosan kinyitja és belenéz: a koporsó üres. Elhatározza, hogy szétveri. Elviselhetetlennek érzi, hogy csak hever itt és vár valakire ez a koporsó. Baltával esik neki. Szétszedi a deszkákat, felhasogatja, amilyen apróra csak lehet. Aztán széltében is felvagdossa, majd kosárba akarja rakni és bevinni Juróhoz a konyhára.

De amint szétnéz egy kosár után, a koporsó – csatt! – összeáll: újból ép és egész. Akkor Krabat ismét nekiesik, aprófát csinál belőle. De alig készül el, megint – csatt! – összeáll a koporsó. Most már dűhtől tajtékozna, harmadszor is nekimegy. Egészen parányi gyújtásra hasogatja, csak úgy röpködnek a szilánkok. De mit használ? Csatt! – és már megint ép a koporsó. Egyetlen repedés sem látszik rajta, és várja azt, aki beléfeküdni rendeltetett.

Krabatot iszonyat keríti hatalmába, kirohan a szurdokba. Sűrűn zuhog a hó, alig lát tőle. Nem is

tudja, merre fut. Fél, hogy üldözni fogja a koporsó. Egy idő múltán megáll, és hátrafelé fülel. Nem hallja a fatalpak koppanását, a kongó hangokat, amire számított... Pár lépéssel előtte azonban csikorgás, kaparászás, mintha valaki fagyott homokban ásna. Krabat a zaj irányába fordul. Elindul, és a Pusztá Mezőre ér. A hózuhogásban egy alakot pillant meg, aki kapával és ásóval gödröt ás, a halmok sorának végén, az erdőszélhez közel, ott, ahová nyáron az a megmaradt szál virág hullott.

Krabatnak ismerősnek tűnik az alak. Tudja, hogy az egyik molnárlegény ás ott, de hogy melyikük, azt a hóviharban nem tudja kivenni.

Hé! – akarja kiáltani. – Ki vagy? – A hangja azonban elakad, egyetlen szó sem hagyja el száját. És lépni sem tud. Mintha odacövekelték volna. Talpa a talajhoz fagyott, nem képes felemelni. – A mindenit! – káromkodik. – Hát megbénultam? Meg kell tennem azt a pár lépést... meg kell... kell...

Verítékben fürdik, utolsó erejét is megfeszíti. A lába nem engedelmeskedik. Hiába erőlködik; a talpa nem szabadul el a talajról. A hó meg egyre hull, csak hull... és lassan belepi őt is...

Krabat csuromvizesen ébredt. Ledobta magáról takaróját és gőzölgő ingét. A padlásablakhoz lépett és kinézett.

Elérkezett karácsony napja. Szenteste havazott; és a hóban most Krabat egy friss lábnyomot vett észre, mely a szurdok felé vezetett.

Amikor mosakodni indult a kúthoz, Michal jött vele szemben, kezében ásóval és kapával. Görnyedten vonszolta magát, arca beesett volt. Amikor Krabat meg akarta szólítani, csak legyintett. Szavak nélkül is megértették egymást.

Azóta mintha kicserélték volna Michalt. Elzárkózott Krabattól és a többiektől, még Mertentől is. Mintha fal emelkedne köztük, mintha már messze járna.

Így érkezett el a szilveszter napja. A Mester reggel óta nem mutatkozott. Aztán eljött az este, s a legények aludni tértek.

Krabat megfogadta ugyan, hogy nem alszik el, de a többiekkel együtt őt is csak elnyomta az álom. Éjfélkor aztán felébredt, és hallgatózni kezdett. A házban, lent tompa zörgés – egy sikoly –, aztán csend. Merten, a széles vállú medve, felzokogott, akár egy gyermek. Krabat a fejére húzta a takarót, a szalmazsákba vájta ujjait, és azt kívánta, bár halott lehetne.

Újév reggelén megtalálták Michalt. A lisztkamra padlóján hevert; a mérleg gerendája zuhant le a mennyezetről, az zúzta halálra. Egy deszkán nyújtóztatták ki, és a cselédszobába vitték, hogy búcsút vegyenek tőle.

Juro adta meg neki a végtisztességet, levetkőztette, megmosta és belefektette a fenyőfa koporsóba, feje alá szalmacsutakot tett. Délután a legények kivitték a Pusztá Mezőre. Leeresztették a sírgödörbe a sor felső végén, az erdő széléhez közel. Sietve temették be a gödröt, egy pillanattal sem időztek tovább a sírnál, mint az szükséges volt. E gyedül Merten maradt ott.

A szerecsen király

A Mester a temetést követő napokban sem került elő, s ez idő alatt állt a malom. A molnárlegények heverésztek, vagy a meleg kemence körül ücsörögtek. Hogy volt valaha a malomban egy Michal nevű legény? Még Merten sem beszélt róla, naphosszat szótlanul üldögélt. Egyetlenegyszer, újév éjszakáján, amikor Juro felhozta és az elárvult fekhely végébe rakta a halott ruháit, csak akkor rezzent föl fásultságából. Beszaladt a csűrbe, és másnap reggelig ott kuksolt a szalmában. Azóta teljesen közönyösen viselkedik, se nem lát, se nem hall, nem szól senkihez, nem csinál semmit, csak ül némán.

Krabat gondolatai ez idő tájt egyetlen kínzó kérdés körül forogtak. Tonda és Michal, nem véletlen, hogy mindketten meghaltak, és mindketten épp szilveszter éjjelén. Micsoda szörnyű játék folyik itt, és ki határozza meg a játékszabályokat?

A molnár egészen vízkeresztig távol maradt. Witko éppen el akarta oltani a lámpát, amikor nyílt a padlásajtó. A molnár jelent meg a küszöbön, mézfehér arccal. Körbepillantott. Úgy látszott, nem vette észre Michal eltűntét.

– Munkára! – parancsolta, aztán megint eltűnt egész éjszakára.

A legények gyorsan összekapták magukat, Petar és Staschko rohant a zsiliphez. A többiek az őrlőműhelybe botorkáltak, felöntötték a garatokat, és megindították a malmot. Zúgva, dörögve indultak meg a kerekek. A legények szíve megkönnyebbült.

"És újra őrl... – gondolta Krabat –, az élet megy tovább..."

Éjfélre elvégezték a munkát. Amikor felértek a padlásra, látták, hogy Michal egykori fekhelyén alszik valaki: tizennégy év körüli fiú volt, korához képes feltűnően apró termetű. A kis fickó arca fekete volt, de a fülei vörösen lángoltak. A legények kíváncsian álltak körül, és Krabat, aki a lámpát tartotta, rávilágított. A kölyök felriadt, és igencsak megrémült, amint észrevette a tizenegy kísértetet az ágya körül. Krabatnak úgy rémlett: ismeri. De honnan?

– Tőlünk nem kell tartanod – szólította meg. – Mi vagyunk itt a molnárlegények. Hogy hívnak?

– Loboschnak. És téged?

– Krabatnak. És ez itt...

A fekete képű gyerek a szavába vágott:

– Krabat? Ismerem egy Krabatot...

– De?

– De az fiatalabb volt.

Most már Krabatnak is felvillant egy emlék.

– Hiszen akkor te vagy a maukendorfi kicsi Lobosch! – örvendezett. – És azért vagy fekete, mert te voltál a szerecsen király!

– Igen – mondta Lobosch öntudattal. – De ma utoljára. Mert mostantól fogva már én is molnárinas vagyok itt a malomban. – Nagyon büszkén hangoztatta ezt, a legények meg hozzágondolták a magukét.

Másnap reggelinél Lobosch már Michal ruháit viselte. Megpróbálta lesúrolni arcáról a kemencekormot, de ez nem sikerült tökéletesen: a szeme sarka és az orra környéke szerecsenszínű maradt.

– Oda se neki! – vélte Andrusch. – Fél nap a lisztkamrában, és nyoma sem marad.

A kicsinek csak úgy kopogott a szeme az éhségtől, úgy vetette magát a kására, mint az éhes farkas. Krabat, Andrusch és Staschko evett egy tálból vele; csak nézték, micsoda étvágya van.

– Ha dolgozni is úgy tudsz, mint enni – szólt Staschko -, akkor holnaptól akár nyugdíjba is mehetünk.

Lobosch kérdő pillantást vetett rá.

– Nem volna szabad ennyit ennem?

– Egyél csak! – mondta Krabat. – Szükséged lesz még az erődre! Aki itt éhezik, az csak magát okolhatja!

Lobosch letette a kanalat, és félrehajtott fejjel, összehúzott szemmel vizsgálgatta Krabatot.

– A bátyja lehetnél.

– Kinek a bátyja?

– Na, hát annak a másik Krabatnak! Tudod, ismerem egy ilyen nevű fiút.

– Akkor éppen mutált a hangja, igaz? És aztán Gross-Partwitzban otthagyt titeket.

– Honnan tudod te ezt? – hökkent meg Lobosch. Aztán a homlokára csapott. – Hát nézd csak! –

kiáltott fel. – Hogy megtévedhet az ember! Akkor azt hittem, másfél vagy legfeljebb két évvel lehetsz nálam idősebb...

– Öttel – vetette közbe Krabat.

Ebben a pillanatban kinyílt az ajtó. Belépett a Mester, a molnárlegények meglapultak.

– Hé, te! – lépett az új inashoz. – Túl sokat fecsegsz már az elején, szokj le róla, de gyorsan! – Aztán Krabathoz, Andruschhoz és Staschkóhoz fordult. – Egye a kását, de ne locsogjon. Ti feleltek érte, hogy ezt megtanulja.

A Mester elhagyta a cselédszobát, s bevágta maga mögött az ajtót. Loboschnak mindjárt elment az étvágya, letette a kanalat, s fejét a vállai közé húzta. Amikor felpillantott, Krabat alig észrevehetően odabíccentett neki az asztal fölött. A fiú, úgy látszott, megértette a jelbeszédet: jóleső érzéssel vette tudomásul, hogy van valaki, akire számíthat ebben a malomban.

Lobosch sem menekült meg a lisztkamra kisöprésétől. Reggeli után a Mester magával vitte.

– Miért legyen jobb dolga, mint nekünk? – mondta Lyschko. – Attól a kis lisztportól igazán nem hal meg.

Krabat nem válaszolt. Tondára gondolt meg Michalra. Ha segíteni akar Loboschnak, vigyáznia kell, hogy Lyschkót egy mozdulattal se tegye gyanakvóvá.

Először semmit sem tehetett érte: a gyerekek egyedül kellett küszködniük egész délelőtt a lisztgomolyagban hadonászva a söprűvel, összeragadt szempillákkal, bedugult orrlyukakkal. Senki sem segíthetett rajta, ezzel a feladattal magának kellett megbirkóznia. Ezen nem lehetett változtatni.

Krabat alig győzte kivárni, hogy Juro asztalhoz hívja a legényeket. Amíg a többiek a szoba felé tolokodtak, ő a lisztkamrához szaladt, elhúzta a reteszt, és bekiáltott:

– Kifelé, ebéd!

Lobosch megrogyant térdel, fejét a kezére támasztva kuporgott az egyik sarokban. Amikor Krabat megszólította, felriadt, aztán lassan, a seprűt maga után vonszolva megindult kifelé. Hüvelykjével hátrabökött a válla felett.

– Nem tudtam megcsinálni – mondta szégyenkezve. – Egy idő után fel is adtam és leültem. Most mit gondolsz, kidob a Mester?

– Nem lesz rá oka – vigasztalta Krabat.

Elmormogott egy varázsigét, bal kezével boszorkányszöveget írt a levegőbe. A kamrában felemelkedett a lisztpor, mintha minden repedésből és eresztékből szél fújna. Fehér porzászló húzott el Lobosch feje fölött, ki az erdő felé.

A kamra ragyogott a tisztaságtól. A fiúnak tágra nyílt a szeme.

– Hogy kell ezt csinálni?

Krabat adósa maradt a válasszal.

– Ígérd meg – mondta –, hogy senkinek sem árulod el. De most már menjünk, Lobosch, mert elhűl a leves!

Este, miután az új inas már aludni tért, a molnár magához hívatta Witkót és a legényeket a mesterszobába. Ugyanaz történt Witkóval, ami egy éve, vízkereszt estéjén Krabattal "malomrend és céhszokás szerint". Hanzo és Petar kezeskedett Witkóért, ők felelgettek a molnár kérdéseire, aztán a vörös üstökű fiú is felszabadult.

A Mester a szekerce élével megérintette fejét és vállait.

– A céh nevében, Witko...

Andrusch már kikészítette a folyosóra az üres liszteszsákot, s mihelyst eleresztette őket a Mester,

azt Witko fejére húzták, és az újsütetű molnárlegényt bevonszolták az őrlőműhelybe, hogy felavassák.

– De óvatosan bánjatok vele! – figyelmeztette őket Hanzo. – Ne feledjétek, milyen nyeszlett!

– Nyeszlett, nem nyeszlett – feleselt Andrusch –, egy molnárlegény nem holmi cérnabélű szabócska, hogy egyet s mást el ne viseljen! Markoljuk csak meg, testvérek, legyünk túl rajta!

Meggyömöszölték, meggyúrták Witkót, szokás és gyakorlat szerint, de Andrusch sokkal korábban álljt parancsolt, mint annak idején Krabatnál.

Petar lehúzta Witkóról a zsákot, Staschko lisztet öntött a fejére: immár megőröltetett. Akkor elkapták és háromszor felhajították a levegőbe.

Erre inni kellett.

– Egészségedre, testvér! A boldogulásodra!

– Egészségedre, testvér!

Ezen az estén sem volt rosszabb a bor, mint máskor. Ma mégsem voltak olyan vígan, és ez Merten miatt volt. Napközben némán dolgozott, némán evett, s némán állt Witko felavatásakor is. Most fásultan, egykedvűen ült egy szuszékon, mintha kővé vált volna. És semmi, de semmi nem mozdíthatta ki mélységes hallgatásából.

– Hé! – mondta Lyschko. – Úgy ülsz ott, mint akinek nem jutott dinnyeföld! – Nevetve nyújtott felé egy teli kupát. – Idd le magad, Merten, de kímélj meg bennünket ettől a nagypénteki böjtös ábrázattól!

Merten felállt. Egyetlen szó nélkül Lyschkóhoz lépett, és kiütötte a kupát a kezéből. A két legény farkasszemet nézett. Lyschkót kiverte a veríték, a többiek még a lélegzetüket is visszafojtották.

Csönd lett az őrlőműhelyben, halotti csönd.

Aztán a folyosóról óvatos, halk lépteket hallottak. Mindenki – Merten és Lyschko is – az ajtóra nézett, és Krabat, aki a legközelebb volt, kinyitotta.

A küszöbön Lobosch állt, mezítláb, egy szál ingben, csak egy pokrócot terített magára.

– Te vagy az, szerecsen király?

– Igen, én – mondta Lobosch. – Úgy félek ott fenn a padláson egyedül. Nem jöttök aludni?

Hogyan lehet szárnyakon szállni

Ez a Lobosch! Az első naptól fogva mindenki kedvence lett. Még Merten is barátságos volt hozzá, bár neki sem szólt egy szót sem, de egy-egy főbólintással, pillantással, kézmozdulattal mégis az értésére adta, hogy kedveli.

A többiektől Merten továbbra is elzárkózott. Tette a dolgát, ahogy a dolgok napi folyása megkívánta, nem berzenkedett, nem szállt szembe a parancsokkal, akár a Mester, akár az öreglegény adta ki azokat, de nem beszélt. Soha, senkivel. Ezt a hallgatást még a péntek estéken is megőrizte, amikor a Mester a Koraktort kérdezte ki. Újév óta hallgatott. A Mester higgadtan vette tudomásul.

– Tudjátok – mondta a legényeknek –, hogy csakis rajtatok áll, mennyit és hogyan foglalkoztok a titkos tudománnyal. Engem nem érdekel!

Krabat aggódott Mertenért. Úgy érezte, hogy beszélnie kellene vele. Az egyik napon Petarral együtt a kamrába küldték őket, gabonát forgatni. Alig lendültek bele, máris jött Hanzo, és elvitte Petart az istállóba.

– Csináljátok addig ketten! – kérte. – Ha lent valaki elkészül, azonnal felküldöm.

– Rendben van – mondta Krabat.

Megvárta, míg Petar és Hanzo mögött becsukódik az ajtó; akkor a sarokba támasztotta a lapátot, és így szólt, kezét Merten vállára téve.

– Tudod, mit mondott nekem Michal? – Merten feléje fordult és ránézett. – A halottak halottak, mondta nekem kétszer is, és másodszor még ezt is hozzáfűzte: aki a koselbruch malomban meghal, azt úgy elfelejtik, mintha sosem élt volna, mert a többiek csak így élhetnek tovább. Márpedig élni kell.

Merten nyugodtan hallgatta. Majd megfogta Krabat kezét, és szótlánul lesöpörte a válláról, aztán folytatta a lapátolást.

Krabat tanácstalan volt Merten dolgában. Hogyan viselkedjen? Tonda biztosan tudná, talán Michal is. De most Krabat önmagára volt utalva, és ez csöppet sem volt egyszerű.

Milyen jó, hogy ott volt neki Lobosch!

A kicsinek egy hajszállal sem volt jobb dolga, mint akármelyik előtte szolgáló inasnak. Aligha bírta volna ki az első időket a malomban, ha Krabat nem segít neki.

Krabat azonban segített.

Úgy intézte, hogy időről időre találkozzanak munka közben, nem túl sűrűn, csak mintha véletlen volna.

Megállt mellette, beszélgetett vele egy kicsit, s kezét a fiú vállára téve, erőt öntött belé, ahogyan Tonda tette, és ahogyan egyik péntek este megtanulta.

– De észre ne vegyék! – véste Lobosch eszébe. – Vigyázz, nehogy a Mester megtudja, és Lyschko sem, aki mindent besűg neki!

– Miért, tilos segítened? – kérdezte Lobosch. – Mi történik, ha valaki rájön?

– Ez – válaszolta Krabat – ne aggasszon. A fő dolog: el ne áruld magad!

Lobosch, amilyen kicsi volt, olyan élesen vágott az esze: rögtön felfogta, miről van szó. Roppant ügyesen játszotta a szerepét, amiről csak ők ketten tudták, hogy félig sem olyan borzasztó, mint amilyennek a többiek látják. Minden mozdulatra szívszaggatóan nyögött és jajgatott. Amikor esténként, rögtön vacsora után aludni indult, úgy tűnt, hogy a padláslépcsőn már alig bír felvándorogni. Minden reggel olyan fáradtnak látszott, mintha azon nyomban leesne a székről.

De hogy nemcsak az esze volt éles és nemcsak remekül színészkedett, az majd két héttel később derült ki. Ekkor történt, hogy Krabat a malom mögött jeget fesegető Loboschoz lépett.

– Szeretnék tőled kérdezni valamit – kezdte a kicsi. – Válaszolsz?

– Ha tudok... – vont a vállát Krabat.

– Segítesz nekem, mióta csak itt vagyok – mondta Lobosch –, méghozzá annak ellenére segítesz, hogy bajod lehetne belőle, ha a Mester megtudná. Ez világos, mint a nap...

– És ezt akartad kérdezni? – vágott a szavába Krabat.

– Dehogyanis – vetette vissza a szót Lobosch. – A kérdés még csak ezután következik.

– És hogy szól?

– Mondd meg, hogyan viszonyozhatnám a segítségedet!

– Viszonyozni? – hümmögte Krabat, és már el akarta hárítani, de aztán eszébe jutott valami. – Egy napon – mondta – mesélni fogok neked a barátaimról, Tondáról és Michalról, akik mindketten halottak már. Ha akkor végighallgatsz, az épp elég köszönet lesz.

Január vége felé egyik napról a másikra beállt az olvadás. Tegnap még csikorgó fagy ült a szurdokban, ma a hajnali órákban nyugati szél támadt, az évszakhoz képest túlságosan is enyhe. Sütött a nap, s szinte egyik percről a másikra elolvadt a hó, hogy híre-hamva sem maradt. Már csak itt-ott, egy gödörben, vájatban, kocsinyomban maradt néhány piszkos hófolt. De hát mit

számított ez a mezők barnájához, a vakondtúrások feketéjéhez, a száraz fű alól kibukkanó friss pázsit első zöldjéhez képest!

– Olyan az idő – mondogatták a legények –, mint húsvétkor!

A meleg nyugati szél napról napra nyomasztóbbá vált. Fáradtakká, kótyagosokká váltak tőle a legények, ahogy Andrusch mondta: "mintha leitták volna magukat".

Nyugtalanul aludtak, vad dolgokat álmodtak össze, és hangosan beszéltek álmukban. Időnként felébredtek, és sokáig hánykolódtak álmatlanul a szalmazsákjukon. Csak Merten nem mozdult soha, és még álmában sem szólt egy szót sem.

Krabat ezekben a napokban sokat gondolt a Kántorkára. Elhatározta, hogy húsvétkor feltétlenül beszél vele. Addig még, ezt jól tudta, sok időnek kell eltelnie. Ennek ellenére jártában-keltében is csak ez foglalkoztatta. Az utóbbi éjszakákon kétszer-háromszor is azt álmodta, hogy elindult a Kántorka felé, de sohasem érte el, valami mindig közbejött, valami, amire később nem emlékezett.

Mi lehetett ez? Mi tartóztatta fel útjában?

Az álom kezdete teljesen világos volt előtte. Egy kedvező alkalommal sikerült megszöknie a malomból, senki sem vette észre. Nem a rendes úton indult Schwarzkollmba, hanem azon a csapáson, amin Tondával mentek a tőzeggyűjtéskor a lápon át. Eddig minden világos volt, de hogy ezután mi történt, arra nem tudott visszaemlékezni. És ez gyötörte Krabatot. Egészen addig, míg egy éjjel, felriadva a szalmazsákján a szél süvöltésére, újból ezen kezdett gondolkodni. Makacsul ismételte az álom kezdetét, harmadszor, negyedszer, hatodszor: míg végül elaludt, és most végre végigálmodta az egészet.

Egy alkalmas pillanatban sikerül megszöknie a malomból. Senki sem veszi észre. Nem a rendes úton indul Schwarzkollmba a Kántorkához, hanem azon a csapáson, melyen Tondával mentek a tőzeggyűjtéskor a lápon át. Kint a lápon hirtelen elbizonytalanodik. Köd ereszkedik. Ie, alig lát valamit. Tétovázva tapogatózik előre, ingadozik lába alatt a talaj.

Letévedt az ösvényről?

Hirtelen azt veszi észre, hogy a mocsár szívjá lefelé, minden lépésnél mélyebbre süpped... bokáig... aztán fél lábszárig. Egy lápi gödörbe léphetett. Minél jobban erőlködik, hogy visszataláljon a szilárd talajra, annál jobban süllyed.

A láb hideg, mint a halál: nyúlós, ragadós fekete massa. Már a térdeit fogja körül, aztán a combját, csípőjét. Érti, itt fog pusztulni nyomorultul.

A mellkasa még szabad, segítségért kiált. Tudja, hogy nincs sok értelme. Ki is hallgathatná meg itt távol az emberektől? De mégis egyre kiáltoz, torkaszakadtából.

– Segítség! – sikoltja. – Mentsetek meg, elsüllyedek, mentsetek meg!

A köd megsűrűsödik. Így történhet, hogy Krabat csak akkor veszi észre a két közeledő alakot, amikor azok már csak néhány lépésnyire vannak tőle. Úgy látja, Tonda és Michal az.

– Álljatok meg! – kiáltja. – Lápi gödör!

A két alak most egyéolvad a ködben. Ez különös. Most ez az alak, akivé a kettő összeolvadt, kötelet hajít neki, melynek végén keresztléc van. Krabat elkapja, megkapaszkodik a lécben, aztán érzi, hogy az alak kihúzza a mocsárból a szilárd talajra.

Gyorsabban ment, mint gondolta. Már is megmentője előtt áll, és hálálkodni akar.

– Hagyd csak – mondja Juro, és Krabat csak most ismeri fel, hogy ő az. – De ha legközelebb Schwarzkollmba akarsz menni, hát inkább repüljél!

– Repüljek? – csodálkozik Krabat. – Hogyan repüljek?

– Hát, ahogy repülni szoktak. Szárnyakon.

Ez minden, amit Juro válaszol, aztán elnyeli a köd.

"Repülni – gondolja Krabat. – Szárnyakon szállni..." Meglepődik, hogy ez eddig nem jutott eszébe. Máris varjúvá változik, ahogyan péntek estétként, nyitja szárnyát, és felszáll. Néhány szárnycsapással a köd fölé emelkedik, és elszáll Schwarzkollm felé.

A faluban süt a nap. Meglátja a Kántorkát, ahogyan az alsó kútnál, szakajtóval a kezében épp tyúkokat etet. Ekkor árny vetődik rá, héjarikoltást hall, aztán valami sustorgást, sivitást, s Krabat az utolsó pillanatban széles szögben jobbra elfordul. A héja egy hajszálnyira suhan el mellette, de csak az üres levegőbe markolhat.

Krabat tudja, hogy az életéről van szó. Villámgyorsan, szárnyait behúзва zuhan a mélybe. A Kántorka mellett ér földet, a szétrebbenő baromfinépség között. A földön aztán felveszi emberi alakját, most már biztonságban van. Hunyorogva néz az égre. A héja sehol, eltűnt, talán más irányba repült.

De hirtelen a Mester terem ott a kút mellett, bajját haragosan Krabat felé nyújtja.

– Gyerünk! – parancsolja.

– Miért? – kérdi a Kántorka.

– Mert ő az enyém!

– Nem – mondja a lány. Csak ezt az egyetlen szót, ezt viszont olyan hangon, ami ellen nincs "hogya" és "de". Karjával átfonja Krabat vállát, és beburkolja gyapjúkendőjébe. Lágú és meleg a kendő, akárcsak egy védőburok.

– Gyere – mondja Krabatnak. – Gyere, menjünk...

És elmennek, vissza se néznek.

Szökési kísérletek

Másnap reggel eltűnt Merten. Fekhelyét rendbe rakta, takaróját gondosan összehajtogatta és az ágy végébe tette, munkaruháját és kötényét a szekrénybe akasztotta, facipőjét a szék alá rakta. Senki sem látta, mikor ment el. Csak a reggelinél vették észre, hogy hiányzik. Döbbenet kutatták át az egész malmot, de nem akadtak rá.

– Meglógott – mondta Lyschko. – Jelenteni kell a Mesternek!

Hanzo elállta az útját.

– Ez az öreglegény dolga, ha nem tudnád!

Mindenki arra számított, hogy a Mester Merten eltűnését dühkitöréssel, szitokkal, átokkal, ordítózással fogadja. De semmi ilyesmi nem történt.

– Mertennek elment az esze. Ez volt az egész, amit hozzáfűzött – mesélte Hanzo az ebédnél. – Valahogy nem is veszi komolyan a dolgot, s arra, hogy most mi a teendő, azt válaszolta: "Hagyd csak, visszajön az magától is!" És ezt – idézte föl Hanzo – olyan hunyorgással kísérte, ami ezer káromkodásnál is szörnyűbb volt. Végigfutott rajtam a hideg, azt hittem, menten összeesek. Bárcsak sikerülne Mertennek!

– Ugyan már! – szólt közbe Lyschko. – Aki ebből a malomból megszökik, nagyon jól tudja, mi vár rá. Azonkívül ez a széles hátú Merten sok mindent kibír.

– Úgy gondolod? – kérdezte Juro.

– De még mennyire! – bizonygatta Lyschko. És nyomatéku nagyot csapott öklével az asztalra: de placcs, a levesestál az arcába ugrott. Felvonított, mert a leves forró és sűrű volt. – Ki volt az? – ordított Lyschko, arcát, szemét törölgetve. – Melyiktek volt az?

Mert nem fért hozzá kétség, hogy a legények valamelyike gondoskodott Lyschko rendszabályozásáról ily módon. Egyedül az együgyű Juro nem gondolt semmi rosszra, csak a

finom levest sajnálta.

– Legközelebb – mondta – ne csapj az asztalra, Lyschko. Legalábbis ne ilyen nagyot!

Mertennel az történt, amitől Krabat már előre rettegett: este, sötétedésre megérkezett. Némán, lehorgasztott fejjel állt a küszöbön. A Mester a legények jelenlétében fogadta. Nem hordta le. Kigúnyolta. Hogy sikerült a kis kiruccanás? Nem tetszettek talán a falvak, azért jött vissza ilyen korán, vagy valami más bírta rá a visszatérésre?

– Nem akarsz nekem elárulni, Merten? Hetek óta látom, hogy nem nyitod ki a pofádat. De én nem kényszerítelek beszédre, felőlem akár megint elszökhetsz. Nyugodtan próbáld csak meg! Próbáld meg, ahányszor csak akarsz. De ne ámítsd magad, Merten. Ami másnak nem sikerült, az neked sem fog.

Mertennek egy arcizma sem rándult.

– Színészkedj csak! – folytatta a Mester. – Tégy csak úgy, mintha hidegen hagyna, hogy nem sikerült a szökésed. Mi azért – a legényekre meg Loboschra mutatott – tudjuk, mi az igazság. És most hordd el magad!

Merten a fekhelyére húzódott.

A legények kedve, Lyschkót kivéve, siralmas volt ezen az estén.

– Ki kéne verni a fejéből a szökés gondolatát – vélte Hanzo.

– Próbáld meg! – válaszolta Staschko. – Nem hinném, hogy sikerülne.

– Nem – mondta Krabat is –, attól tartok, nem lehet beszélni vele.

Éjszaka hidegre fordult az idő. Amikor reggel kiléptek a házból, szélcsend volt és ropogós fagy. Jég borította az ablakokat, a kútkávát, a pocsolyákat. A vakondtúrák szilárd röggé álltak össze, a talaj csontkeménnyé fagyott.

– Ez bizony rossz a vetésnek – mondta Petar. – Nincs hó, csak ez a hirtelen fagy: minden elpusztul a földeken.

Krabat megörült, amikor Merten a többiekkel együtt jött le reggelizni, és valósággal habzsolta a kását: biztosan kiéhezett tegnap. Aztán ki-ki a dolga után nézett, és senkinek sem tűnt fel, hogy Merten ismét kilopakodott a malomból, most, fényes nappal. Csak az ebédnél vették észre, hogy megint eltűnt.

Merten két nap és két éjszaka maradt el. Ez hosszabb idő volt, mint amit szökevény valaha is kibírt, és a legények már azt hitték, árkon-bokron túljár, amikor a harmadik nap hajnalán megjött. Kékre fagyva vánszorgott át a mezőn, fáradtan, ijesztő arccal.

Az ajtóban Krabat és Staschko fogadta. Bevezették a szobába. Petar az egyik cipőjét húzta le, Kito a másikat. Hanzo egy tál jéghideg vizet hozatott Juróval, abba nyomta Merten jéggé dermedt lábát, és dörzsölni kezdte.

– Gyorsan ágyba kell dugni – mondta. – Reméljük, nem szedett össze valami nyavalyát!

Míg a fiúk Merten körül foglalatostkodtak, kinyílt az ajtó. A Mester lépett a szobába, egy darabig nézte őket. Most nem gúnyolódott. Várt, s amikor a legények elindultak fölfelé Mertennel, megszólalt:

– Álljatok meg egy szóra, mielőtt még eltakarítjátok az útból!... – Majd Mertenhez fordulva, így szólt: – Kétszer, úgy gondolom, elég is lesz, Merten. Innen te nem jutsz ki, nem szabadulhatsz tőlem!

Merten még azon a reggelen elszánta magát a harmadik, és ahogy gondolta, az utolsó útra.

A legények semmit sem sejtettek. Felvitték a hálóterembe, forró italt öntöttek belé, ágyba parancsolták, és takarókba bugyolálták. Hanzo fent maradt vele, és addig figyelte a szomszédos fekhelyen ülve, míg úgy nem találta, hogy elaludt, és őrá már nem lesz szükség. Akkor aztán

lement ő is a többiekhez a malomba.

Krabat és Staschko pár napja a malomköveket élesítették. Már négyel végeztek, ma álltak neki az ötödiknek. Éppen meg akarták oldani a keretet, hogy a kőhöz férhessenek. Ekkor kivágódott az ajtó, és Lobosch rontott be hófehér arccal, a rémülettől tágra nyílt szemmel. Hadonászott, kiabált; úgy látszott, mindig ugyanazt ismétli.

A molnárlegények csak akkor értették meg, mit mond, amikor Hanzo leállította a malmot: csend lett, most már csak Lobosch hangja hallatszott.

– Felakasztotta magát! – ordította. – Merten felakasztotta magát! A csűrben! Gyertek gyorsan, gyertek, gyertek!

Odavezette őket, ahol rátalált Mertenre: a csűr leghátsó szögletében lógott, nyakában a borjúkötéllel, és egyenesen rájuk meredt.

– Le kell vágni! – Staschko vette észre elsőnek, hogy Merten még él. – Le kell vágni!

Andrusch, Hanzo, Petar és Krabat; akinek csak kése volt a legények között, most kikattintotta. De egyikük sem férközhetett Merten közelébe. Mintha bűvkör vette volna körül. Legtovább három lépésre közelíthették meg, egy hüvelyknyivel sem többre, ott, mintha csirizre ragadt volna a talpuk.

Krabat mutató- és hüvelykujja közé kapta késének hegyét, célzott, dobott, és eltalálta a kötelet. Eltalálta, de a kés erőtlenül hullott a földre.

Valaki felnevetett.

A Mester volt. Úgy nézett a legényekre, mint egy halom trágyára. Lehajolt a késért.

Nyisszantás, tompa csattanás.

Az akasztott úgy rogyott össze, mint egy rongyoszsák. Ott hevert a Mester lábai előtt, és hörgött.

– Kontár!

Mélységes megvetéssel mondta ezt a Mester, aztán elhajította a kést, és kiköpött Merten elé.

Mind úgy érezték, hogy őket köpték le. És mindnyájan tudták, hogy amit a Mester mondott, az rájuk is vonatkozott kivétel nélkül.

– Hogy ki hal meg a malomban, azt én döntöm el! – kiáltotta. – Én és nem más!

Ezzel kiment, és Mertent a legényekre hagyta. Hanzo leoldozta a nyakáról a kötelet, Petar és Staschko a hálókamrába vitte.

Krabat felvette Tonda kését, és mielőtt zsebre tette, gondosan letisztogatta a nyelét egy szalmacsutakkal.

Hó a vetésen

Merten beteg lett, és csak lassan gyógyult. Eleinte magas láza volt, nyaka megdagadt, nehezen kapott levegőt. Az első napokban egy falatot sem bírt lenyelni, később le-legyűrt egy kanál levest.

Hanzo úgy osztotta be a legényeket, hogy napközben mindig legyen valaki Merten közelében, aki szemmel tartja. Egy darabig még éjjeli őrséget is állítottak mellé, mert attól féltek, hogy lázában még újra kezét emel magára. Világos értelemmel – ebben mindannyian egyetértettek – biztosan nem nyúlna kötélhez vagy más gyilkos eszközhöz, hiszen a Mester nem hagyott kétséget afelől, hogy nem ez a szabadulás útja.

"Hogy ki hal meg a malomban, azt én döntöm el." Krabat jól emlékezetébe véste a Mester szavait. Hát nem arra a kérdésre válaszolt ez, ami az elmúlt szilveszter éjjele óta újra meg újra felhorgadt benne: "Ki okozta Tonda és Michal halálát?"

Ha jól meggondoljuk, ez még nem volt több, mint az első fogódzó: nem több, és nem is kevesebb. De hogy egy napon, amikor majd mindenre fény derül, le fog számolni a Mesterrel, ebben majdnem biztos volt.

Addig azonban nem volt szabad gyanút ébresztenie. Meg kellett játszania az ártatlant, a jó

gyereket, az engedelmest, akinek sejtelve sincs semmiről. Már most gondja volt rá, hogy kettőzött szorgalommal készüljön a leszámolás órájára: buzgón véste eszébe a Feketeiskola leckéit.

Februárban nem esett hó, de a fagy nem engedett. A molnárlegényeknek minden reggel le kellett szállniuk az árokba, hogy felcsákányozzák a termésjeget a fenékről. Minden egyes alkalommal válogatott szidalmakkal árasztották el a korai tavaszidőt követő farkasordító hideget.

Egyik nap, délidőben három embert láttak közeledni az erdő felől. Az egyik magas volt és tagbaszakadt, "az élete delén járt", ahogy mondják; a másik kettő fehér szakállú, töpörödött apóka. Lobosch vette észre őket elsőnek. Amúgy is rendkívül éber kis fickó volt, nemigen akadt olyasmi, ami elkerülte volna a figyelmét.

– Látogató jön! – kiáltott oda a legényeknek, akik éppen az ebédhez készülődtek.

Most már ők is látták a férfit a két aggastyánnal. A schwarzkollmi úton jöttek, paraszti öltözetben, pásztorsubában, mélyen a szemükbe húzott kucsmával.

Amióta Krabat itt élt, még egyetlen paraszt sem tévedt ide a környékbeli falvakból. De ez a három egyenesen a malomhoz tartott, és bebocsátást kért. Hanzo nyitott ajtót. A legények kíváncsian tódultak ki a folyosóra.

– Mit akartok?

– A molnárral szeretnénk beszélni.

– A molnár én vagyok. – A Mester, anélkül hogy bárki észrevette volna, kilépett a kamrájából, és odaállt az emberek elé. – Mi van?

A tagbaszakadt levette kucsmáját.

– Schwarzkollmból jöttünk – mondta –, én vagyok a bíró, ezek meg a véneink. Üdvözlésüket hoztuk neked, molnár, és arra kérünk, hallgass meg minket. Ugyanis... mert... de azt hiszem, nem lep meg, ha...

A Mester nagyúri gesztussal vágta el a szavát.

– Elő a farbával! Mi vezetett benneteket hozzám? De köntőrfalazás nélkül!

– Meg szeretnénk kérni – mondta a falubíró –, hogy segíts rajtunk.

– Miképpen?

– Itt a fagy, hó meg nincs a földeken. – A bíró a sapkáját gyűrögette. – Elpusztul a vetés, ha pár napon belül le nem esik a hó.

– Mi közöm hozzá?

– Arra akarunk kérni, molnár, hogy csinálj havat.

– Havat? Honnan veszitek ezt az ötletet?

– Tudjuk, hogy meg tudod csinálni – mondta a bíró –, meg tudod tenni, hogy havazzon.

– Nem ingyen kérjük – szólt közbe az egyik aggastyán. – Két szakajtó tojást adunk érte, öt libát és hét tyúkot.

– De – könyörgött a másik – tedd, hogy havazzon. Különben oda a jövő évi termés, éhezni fogunk...

– Mi és a gyerekeink – tette hozzá a bíró. – Essen meg a szíved rajtunk, molnár, csinálj nekünk havat!

A Mester hüvelykujja körmével simogatta az állát.

– Annyi éve a színeteket sem láttam. De most, hogy rám szorultatok, hirtelen csak felbukkantok.

– Te vagy az utolsó reménységünk – mondta a bíró. – Ha nem küldesz havat, elvesztünk. Nem tagadhatod meg a segítséget, molnár, ezt nem teheted! Térdre hullva esedezünk, mint az úristen előtt!

És valóban letérdeltek a Mester előtt, lehorgasztották fejüket, és ököllel verték a mellüket.

– Hallgasd meg a kérésünket! – könyörögtek. – Hallgasd meg!

– Szó se lehet róla! – A Mester kérlelhetetlen maradt. – Takarodjatok haza, mit érdekel engem az őszi vetések! Én meg ezek itt – mutatott a legényekre –, nem fogunk éhezni. Mi nem! Erről én gondoskodom. Még csak hó sem kell hozzá. Ti, bűdös parasztok, pedig eltakarodjatok innen a tojásaitokkal meg a tyúkjaitokkal. Felőlem felfordulhattok, semmi közöm hozzá! A kisujjam sem mozdítom értetek, sem a tetves porontyaitokért. De hát ezt nem is gondolhattátok komolyan!

– És ti? – fordult a bíró a legényekhez. – Ti sem akartok segíteni, molnárlegény urak? Tegyétek meg, az irgalmas isten nevében, tegyétek meg a szegény kisgyermekünkért, nem leszünk hálátlanok!

– Ez a fickó megbolondult! – mondta Lyschko. – De majd mindjárt ráuszítom a kutyákat. Hej, elő!

Két ujjával éleset füttyentett, hogy a legények tetőtől talpig végigborzadtak. Hirtelen kutyaugatás, csaholás és vonítás hangzott fel.

A bíró talpra ugrott, kucsmáját is elejtette.

– Gyertek! – kiáltotta. – Fussunk, mert széttépnek! Gyertek, gyertek!

Összekapták subáikat, kirohantak a malomból, át a mezőn, és eltűntek az erdőben, amerről jöttek.

– Jól van! – mondta a Mester. – Helyesen csináltad, Lyschko! – És megveregette a vállát. – Ezekről megszabadultunk, nem jönnek vissza egyhamar, azt lefogadom!

Krabat őrzöngött dühében, fájt a szíve a bíróért és kísérőieért. Mi rosszat tettek, hogy a molnár megtagadta a segítséget? Semmibe sem került volna, éppen csak fel kellett volna lapoznia a Koraktorban a megfelelő helyet, elmondani egy varázsigét, olyan varázsigét, amit Krabaték még nem tanultak. A Mester még nem tanította meg, hogyan lehet havat támasztani. Kár, mert különben Krabat már rég segített volna nekik, a saját szakállára. Biztosan Petar is megpróbálta volna, Hanzo is, mások is. Egyedül Lyschko örvendezett azon, hogy a Mester elbánt a falubeliekkel. Büszke volt, hogy sikerült elhítenie velük: kutyák rontanak rájuk. De káröröme nem tartott sokáig.

A következő éjszakán Lyschko kétségbeesett üvöltéssel riadt fel álmából, és mikor a legények megkérdezték, mi ütött belé, félelmében vacogva elpanaszolta, hogy őrzöngő, fekete mészároskutyák üldözték, és szét akarták tépni.

– Ó, csak nem? – kérdezte Juro részvétteljesen. – Milyen szerencse, hogy csak álmodtál!

Ezen az éjszakán Lyschko még ötször látta ugyanazt az álmot a mészároskutyákkal, ötször riadt fel üvöltve, ötször ébresztette fel a legényeket ordítozásával. Ötödszörre aztán megelégtettek, és kidobták a hálókamrából.

– Fogd a takaródat, Lyschko, és kotródj a csűrbe! Ott aztán annyi kutyával álmodhatsz, amennyivel csak akarsz, rekedtre vonyíthatod magad félelmedben, csak minket hagyj már békében!

Másnap reggel a legények hosszan dörzsölgették a szemüket, mert azt hitték, hogy nem jól látnak: minden fehér volt odakint. Éjszaka havazott, s még mindig szállingózott, nagy, puha pelyhekben, egész délelőtt. Most aztán örülhetnek a Koselbruch környéki falvakban, Schwarzkollmban és máshol is! Talán meggondolta magát a Mester, és mégis segített?

– Talán Pumphutt keze van a dologban – mondta Juro. – A parasztok bizonyára összefutottak veled, a segítségét kérték, s ő biztos nem mondott nemet.

– Pumphutt? – találgatták a legények. – Az lehetetlen. Nem, ő most másfelé jár.

Déltájban – megint Lobosch vette észre őket – lovas szánkón a bíró közeledett az öregekkel, hogy elhozzák a Mesternek, amivel, úgy vélték, tartoznak neki: a hét tyúkot, öt libát és a két szakajtó tojást.

– Köszönjük neked, koselbruchi molnár – mondta a bíró, mélyen meghajolva a Mester előtt. – Köszönjük, hogy megkönyörültél a gyermekeinken. Tudod, hogy nem vagyunk gazdagok. Hálánk jeléül fogadd el ezt a csekélységet. Méltó jutalmadat pedig az ég adja meg!

A Mester zord ábrázattal hallgatott. Most megszólalt, és a legények észrevették, mennyire fékeznie kell magát, hogy megőrizze nyugalmát.

– Sejtlemem sincs, ki segített nektek. Én nem, az biztos. Szedjétek a cókókotokat, és takarodjatok a pokolba!

Ezzel faképnél hagyta a parasztokat, és bevonult a Fekete Kamrába. A molnárlegények hallották, hogy belülről bereteszeli az ajtót.

A bíró és társai tanácstalanul álltak. Nem tudták, mitévők legyenek.

– Na, gyertek – biztatta őket Juro, és segített felrakodni. – Menjetek vissza Schwarzkollmba, otthon pedig hajtsatok fel néhány kupica pálinkát, és felejtsetek el az egészet.

Krabat hosszasan nézett a három ember után, míg szánkójukon el nem tűntek az erdőben. Egy darabig még hallották a száncsengőt, az ostorpattogást és a bíró hangját, aki hangos "gyía-gyía!" kiáltásokkal biztatta a lovait.

Krabat vagyok

Olvadt a hó, közeledett a tavasz. Krabat úgy tanult, mint egy megszállott. Rég túlszárnyalta már összes társát. A molnár dicséretekkel halmozta el szép előrehaladásáért a fekete mágiában. Úgy látszott, nem is sejti, hogy Krabat csakis azért hajt ennyire, hogy felkészüljön a harcra, a leszámolás órájára.

Merten feketevasárnap kelt fel az ágyból először. Kiült a napra, a faskamra mögé. Sápadt volt, lefogyott, bőre szinte áttetszővé vált. Csak most derült ki, hogy elferdült a nyaka. Most már néha meg is szólalt, bár csupán a legszükségesebbeket mondta: "Igen", "nem", "add ide", vagy "hagyd".

Nagypénteken felvették Loboscht a Feketeiskolába. Hogy elbámult a legényke, amikor először változtatta a Mester varjúvá! Vidáman körbesurrogta a kamrát, szárnya végével súrolta a halálfejet és a varázskönyvet. A Mesternek háromszor kellett hessenteni, míg végre leereszkedett a rúdra: vézna, orsóforma madárka, vidám, pislá szemekkel, borzas tollazattal.

– Ez annak a művészet, hogyan beszélhetünk egy másik emberrel gondolatban, hogy úgy hallja és értse a szavakat, mintha azok önmagából jönnének...

A molnárlegények bizony nemigen tudták követni a Mestert, mert Lobosch állandóan elterelte a figyelmüket. Mókás volt, ahogy állandóan forgatta a szemeit, tekergette a nyakát, csapkodott a szárnyával. Olvashatott a molnár a Koraktorból, amit csak akart!

Krabat azonban feszülten figyelt. Megértette, milyen fontos az új lecke – neki és a Kántorkának.

Szótagról szótagra véste eszébe a formulát. Elalvás előtt aztán, a fekhelyén, még addig ismételte a varázsigét, amíg biztos lehetett benne, hogy soha többé nem felejtí el.

Húsvét szombatján, sötétedéskor újból kiküldte a Mester a legényeket, hogy "megszerezzék a jelet". A kiszámolásakor Krabat maradt utolsónak Loboschsal. A molnár útnak indította őket is, fekete áldásával.

Krabat már előre elkészítette a faskamrába a takarókat, fejenként kettőt-kettőt, mert estefelé beborult, és eső ígérkezett. Utolsónak hagyták el a malmot, így Krabat sietésre nógatta Loboscht. Lehetségesnek tartotta, hogy mások megelőzik őket Bäumel Halálánál, de a kereszthez érve tapasztalhatta, hogy félelme alaptalannak bizonyult.

Az erdő szélénél rőzsét, avart gyűjtöttek, kis tüzet élesztettek. Krabat elmesélte a fiúnak, miért is ülnek itt, ezen a helyen, és hogy most együtt virrasztva kell eltölteniük a húsvét éjszakát.

Lobosch dideregve burkolózott takaróiba: azt mondta, jó, hogy nem egyedül kell itt ücsörögnie,

mert különben biztosan meghalna a félelemtől, és akkor felállíthatnának ide egy második fakeresztet, ha kisebbet is... Aztán a Feketeiskoláról beszélgettek és arról a módról, ahogyan a fekete mágia oktatása folyt. Aztán hallgattak egy darabig; végül Krabat Tondára és Michalra terelte a szót.

– Említettem már, hogy mesélek neked róluk.

Míg Loboschnak barátairól mesélt, megvilágosodott előtte, hogy időközben ő lépett Tonda helyébe, legalábbis ami ezt a fiút illeti, aki itt ült vele szemben a tűznél.

Eredetileg nem állt szándékában Tonda és Michal pusztulásáról részletesen beszélni, de aztán minél előbbre haladt a mesélésben, már Worschulát is megemlítette, aki a seidewinkeli temetőben nyugszik, és azt is, hogy Tonda szerint a koselbruchli molnárlegények szerencsétlenséget hoznak a lányokra. Egyre erősebben hitte, hogy a fiúnak joga van megtudni azt is, amitől ő meg akarta kímélni. Így aztán mindent elmondott neki, amit csak elmondhatott. Csupán a késpengében lakozó varázserőről nem szólt egy szót sem, nehogy elveszítse ezt az erőt.

– És – kérdezte Lobosch tudod, hogy ki okozta Tonda és Michal halálát?

– Sejttem – válaszolta Krabat –, és ha beigazolódik a sejtelmem, akkor nagy leszámolás lesz.

Éjfél tájban szemerkélni kezdett az eső. Lobosch a fejére húzta a takarót.

– Vedd le! – kérte Krabat. – Így nem hallod a harangokat meg a falubeli énekszót!

Kevéssel ezután valóban megszólaltak az első húsvéti harangok, és felhangzott a schwarzkollmi énekszó – a Kántorkaé és a többieké.

– Szép – mondta Lobosch egy idő után. – Ezért igazán érdemes egy kicsit ázni.

A következő órákat csöndben töltötték el. Lobosch megértette, hogy Krabat most nem akar beszélgetni, és neki sem esett nehezére a hallgatás. Úgyis több az egy fél éjszakánál, míg átgondolja mindazt, amit Tondáról meg Michalról megtudott.

A lányok daloltak, a harangok zúgtak.

Krabat észre sem vette, hogy közben elállt az eső. Számára most sem eső, sem szél nem létezett, se hideget, se meleget nem érzett, nem látta, sötét van-e vagy világos: egyes-egyedül csak a Kántorka volt a fontos, az ő hangja és az emlékezés homályán át a húsvéti gyertya fényébe pillantó szemek.

Krabat elhatározta, hogy most nem száll ki magából. Hát minek tanította a mester az új művészetet, a gondolatban beszélgetést, "hogyan a másik hallja és értse a szót, mintha belőle magából jönne"?

Reggel felé elmondta az új varázsigét. Szívének minden erejét a Kántorkára irányította, míg meg nem érezte, hogy elérte a lányt. És ekkor beszélni kezdett hozzá.

– Kántorka, valaki arra kér, hallgasd meg – mondta. – Te nem ismered őt, de ő már régen ismert téged. Ha ma reggel húsvéti vizet hozol, úgy intézd a dolgot, hogy lemaradj a többi lánytól. Egyedül kell jönnöd a korsóval, mert ez a valaki feltétlenül találkozni akar veled, és nem szeretné, hogy mások lássák. Mert ez a dolog csak terád meg őrá tartozik, senki másra a világon.

Háromszor ismételte ezt meg, mindig ugyanazokkal a szavakkal. Pirkadni kezdett, a harang- és az énekszó elhallgatott. Elérkezett az idő, hogy Lobosch megtanulja a boszorkányszög rajzolását. Aztán egymás homlokára írták a jelet, a fakereszt szilánkjával, amit Krabat Tonda késével metszett a kereszt tövéből és elszenesített a parázson.

Krabat úgy sietett hazafelé, mintha elsőnek akarna a malomba érni. Lobosch alig bírta az iramot kurta lábaival.

Kevéssel a szurdok előtt, az első bokroknál, Krabat megtorpant. Kotorászni kezdett a zsebeiben, aztán a fejéhez kapott.

– A keresztnél felejtettem... – mondta.

– Mit? – kérdezte Lobosch.

– A kést.

– Amit Tondától kaptál?

– Igen, azt.

A fiú jól tudta, hogy ez az egyetlen emléke Tondától.

– Akkor vissza kell mennünk érte!

– Nem – mondta Krabat, és remélte, hogy Lobosch nem veszi észre a csalást. – Majd én gyorsan visszafutok egyedül. Addig te ülj be a bokrok alá, és várj meg.

Míg Lobosch leült a nedves fűbe a bokrok alá, Krabat visszasietett arra a helyre, ahol a lányoknak el kellett menniük a húsvéti vízzel. Ott aztán bevette magát a csalitba.

Nem kellett sokáig várnia, hamarosan elvonultak előtte a korsós lányok, hosszú sorban. A Kántorka nem volt köztük. Meghallotta tehát, amit kért tőle a távolból. Megértette a szavát.

Amikor a lányok eltűntek, megjelent ő is. Egyedül jött, szorosan beburkolózva nagykendőjébe. Ekkor a legény elébe lépett.

– Krabat vagyok, a koselbruchi malom molnárlegénye – mutatkozott be. – Ne félj tőlem!

A Kántorka a szemébe nézett, nyugodtan, mintha már várta volna.

– Ismerlek – bólintott –, mert már álmodtam veled. Igen, veled és egy emberrel, aki rosszat akar neked. De mi nem törődtünk vele, te meg én... Azóta vártam, hogy találkozzunk. Hát most itt vagy.

– Itt vagyok – ismételte Krabat –, de nem maradhatok sokáig: a malomban már várnak.

– Nekem is haza kell mennem – mondta a Kántorka. – Vajon látjuk-e még egymást?

Aztán a kendő csücskét belemártotta a húsvéti vizes korsóba, és szó nélkül lemosta Krabat homlokáról a boszorkányszöveget: lágyan, sietség nélkül, mintha ez így volna rendjén.

A legény úgy érezte, valami szennytől szabadult meg. És végtelen hálával volt a lány iránt: hogy létezik, hogy itt áll előtte, hogy ráemeli a szemét.

Aki a felhőkben jár

Loboscht elnyomta az álom az erdő szélén. Nagy szemeket meresztett, amikor Krabat felébresztette.

– Megtaláltad?

– Micsodát?

– Hát a kést!

– Ó, persze! – mondta Krabat.

Megmutatta Tonda kését, kikattintotta a pengét: fekete volt.

– Le kéne tisztítanod – javasolta Lobosch. – És alaposan bekenni, lehetőleg kutyahájjal.

– Igen – hagyta rá Krabat –, azt kéne.

Aztán nyakukba szedték a lábukat. Hazafelé, félúton Witkóval és Juróval találkoztak, ők a Gyilkos-Keresztnél jártak, és ugyancsak elkéstek.

– Na – mondta Juro -, vajon megússzuk-e a zivatart? – És Krabatra pillantott, mintha valamit hiányolna róla.

A boszorkányszög!

Krabat megrémült. Ha a jel nélkül tér vissza, a molnár feltétlenül gyanút fog. Akkor pedig

mindketten rosszul járnak – ő is, a Kántorka is. Krabat kiforgatta zsebeit, bár tudta, hogy úgysem talál egy körömyi szenet sem.

– Gyerünk már! – sürgette Juro. – Fussunk, mert olyant kapunk, hogy megemlegetjük. Szaladjunk, szaladjunk!

Abban a pillanatban, amikor a fiúk kiértek az erdőből, és a malom felé vették az irányt, kitört a zivatar.

Witko és Krabat sapkáját messzire ragadta egy erős szellőkés, és olyan zápor kerekedett, hogy Lobosch felvinnyogett. Úgy értek a malomba, mint az öntött ürge.

A Mester már türelmetlenül várta őket. Meghajoltak a járom alatt, megkapták a pofonokat.

– Hol a jel, akasztófáralalók?

– A jel? – mondta Juro. – Hát itt – és a homlokára bökött.

– Ott ugyan semmi sincs! – kiáltott a Mester.

– Akkor lemosta az eső...

A Mester egy darabig tétovázott, mintha fontolgatott volna valamit.

– Lyschko! – kiáltott aztán. – Hozz egy darab faszenet a kályhából, de mozogj!

Durva vonásokkal odavéste a négy legény orra tövébe a boszorkányszöveget. Égetett, mint a tűz.

– Most aztán munkára!

Ezen a reggelen tovább és keményebben kellett dolgozniuk: egy fél örökkévalóság telt el, míg mind a négyen leizzadták a jelet homlokukról. De aztán ez is megtörtént, és Lobosch, a kis Lobosch egyszerre csak felkapott egy színig telt zsákot, és meglengette a feje felett.

– Juhé! – kiáltott. – Nézzétek, milyen könnyen megy a munka! Nézzétek, milyen erő költözött belém!

A molnárlegények a nap hátralévő részét a húsvéti kalács és bor mellett töltötték, énekeltek, táncoltak. Történeteket meséltek, Pumputtról és másokról. Majd Andrusch, aki már meglehetősen becsípött, szónokolni kezdett arról, milyen nagyszerű fickók is a molnárlegények, és hogy minden mestert pokolra kell küldeni, a pokol mélységes fenekére.

– Erre koccintsunk! – kiáltott. – Vagy van valaki, aki nem ért egyet?

– Nincs! – kiáltották mind és felemelték poharukat.

Egyedül Staschko tiltakozott, hogy ő ezzel ugyan nem ért egyet.

– Még hogy pokolra küldeni? – méltatlankodott. – Jöjjön maga a Sátán, az vigye a mestereket! Mindegyiknek csavarja meg – krrrr! – alaposan a nyakravalóját. Ez az én véleményem!

– Igazad van, testvérem! – ölelte át Andrusch. – Igazad van. Vigye az ördög az összes molnárokat, de legelőször a mienket!

Krabat a sarokban ült. Elég közel a többiekhez – ne mondassák rá, hogy félrehúzódik –, de azért mégiscsak magában üldögélt itt a kavargás szélén, és míg a legények daloltak, nevetgéltek és nagy beszédeket vágtak ki, ő a Kántorkára gondolt: hogyan találkoztak ma reggel a hazafelé vezető úton, hogyan álltak meg beszélgetni egymással.

Emlékezett minden szóra, minden mozdulatra, a lány minden pillantására, és még órákat elüldögélt volna gondolataiba merülve, anélkül hogy az idő múlását érzékelte volna, ha Lobosch oda nem tolakodik mellé a padra, és oldalba nem böki.

– Te, meg kell kérdeznem valamit!

– Igen? – és Krabat igyekezett palástolni bosszúságát.

Lobosch csupa aggodalom volt.

– Te, amit most Andrusch mondott, és Staschko! Ha a Mester fülébe jut...

– Áh! – legyintett Krabat. – Hiszen csak bolondoznak, nem látod?

– De a Mester! – aggodalmaskodott Lobosch. – Ha Lyschko beáruja... Elképzelheted, mi lesz ezzel a kettővel...

– Semmi sem lesz velük, az égvilágon semmi...

– Ezt magad sem hiszed! – kiáltotta Lobosch. – Majd éppen ő tűrne el ilyesmit!

– Ma igen – mondta Krabat. – Ma szidhatjuk, mint a bokrot,átkozhatjuk pestissel, kolerával, sőt, ahogy hallottad, még a Sátánnal is: most nem veszi rossz néven. Sőt! Épp ellenkezőleg.

– Tényleg? – csodálkozott Lobosch.

– Aki évente egyszer kiengedi a haragja gőzét – mondta Krabat –, az a többi napokon jobban elviseli mindazt, amit megkövetelnek tőle. Márpedig – és ezt a saját bőrödön is észrevehetted – követelmény, az jócskán akad a koselbruch malomban.

Krabat nem volt többé a régi, mintha kicserélték volna. A következő napokban, hetekben olyan volt, mint az alvajáró, vagy mint aki a felhőkben jár. Tette a dolgát, szót váltott a legényekkel, válaszolt, ha kérdezték, de a valóságban messzire került mindattól, ami a malomban történt. Gondolatban a Kántorkával volt és a Kántorka övele, és a világ napról napra fényesebb és virulóbb lett.

Krabat eddig még soha nem figyelte meg, mennyiféle zöld létezik: százféle fűzöld, nyírfa- és fűzfazöld, közötte mohazöld, kékes árnyalattal, a malomtóparton friss lángzöld, és minden nyárfán, minden bokron más és más. Más volt a szurdéki fenyőfák öreges, visszafogott zöldje is, mely néha sötét, fenyegető és majdnem fekete volt, de néha, különösen estefelé, fellángolt és aranyos fényben csillogott. Ezekben a hetekben néha, bár nem túl gyakran, Krabat éjszaka is a Kántorkával álmodott. Nagyjából mindig ugyanaz az álom ismétlődött.

Sétáltak az erdőben vagy egy öreg ligetben, nyár volt, meleg, a Kántorka világos kötényt viselt. A fák alatt haladtak, és Krabat a lány vállára tette a kezét. Ő oldalra hajtotta a fejét, haja Krabat arcát simogatta. Kendője kicsit hátracsúszott a nyakába, és Krabat nagyon szeretett volna megállni, hogy az arcába nézhessen. De egyszersmind azt is tudta, hogy jobb, ha nem teszi: mert így az sem ismerheti fel a lányt, akinek hatalmában állhat, hogy az álmait együtt álmodja vele.

A legények előtt sem maradhatott titok, hogy valami történt Krabattal, ami alapvetően megváltoztatta, és megint csak Lyschko volt, aki a nyulat ki akarta ugrasztani a bokorból.

Pünkösöd utáni első héten történt. Krabatot és Staschkót Hanzo megbízta egy malomkő megfenésével. A követ az őrlőműhely ajtajában állították fel, és vésőjüket a csigavonalban kifelé húzódo barázdába illesztették. Óvatosan ütögették, szép sorjában, hogy a peremek élesek maradjanak. Aztán Staschko elment, hogy kicsorbult vésőjét megélesítse. Ez eltartott egy ideig. Arra jött Lyschko egy csomó üres liszteszákkal a hóna alatt. Krabat csak akkor vette észre, amikor megállt mögötte, és megszólította. Lyschko mindig csöndben surrant ide-oda, ha kellett, ha nem.

– Na? – kérdezte kacsingatva. – Hogy hívják? Szőke, barna, netán fekete?

– Kicsoda? – kérdezte vissza Krabat.

– Na – bizalmaskodott Lyschko –, hát ő. Akin újabban állandóan az eszedet járatod. Vagy azt hiszed, vakok vagyunk, és nem vesszük észre, hogy elcsavarták a fejedet. Talán álmodban, vagy hogyan... De tudok egy módszert, hogy találkozhass vele... Tudod, vannak ám az embernek tapasztalatai... – Gyorsan körülnézett, aztán Krabathoz hajolt, és a fülébe suttogta: – Csak a nevéte mondd meg, és én egy csapásra mindent eligazítok...

– Hagyd már abba! – szólt rá Krabat. – Azt sem tudom, miről beszélsz. Csak feltartasz a munkában a karattyolásoddal.

A következő éjjel megint ugyanazt álmodta Krabat a Kántorkáról. Megint a fák alatt sétáltak, meleg nyári nap volt; de most az erdő közepén egy tisztásra leltek, és amint a fák alól kiértek, árnyék vetődött rájuk. Krabat a Kántorka fejére dobta a zekéjét.

– El innen, gyorsan, nem láthatja meg az arcodat!

És visszarángatta a lányt a fák közé. Héja rikoltása hangzott fel, élesen, mintha kést döftek volna a

szívébe. Erre aztán felébredt.

Másnap este a Mesterhez hívták. Kellemetlenül érezte magát, ahogy ott állt előtte, és egyetlen szemét az ő tekintetébe fúrta.

– Beszédem van veled. – A molnár úgy ült a karosszékében, összefonott karral, kővé vált arccal, mint egy bíró. – Tudod – mondta –, hogy sokra tartalak, Krabat. Olyan sokra viheted a titkos tudományokban, mint csak kevesen. De az utóbbi időben kétségeim támadtak afelől, hogy megbízhatom-e benned. Neked valami titkod van, valamit el akarsz hallgatni előttem. Nem volna okosabb, ha magad kérdeznél és válaszolnál, anélkül hogy kényszerítenélek, vagy nyomoztatnék utánad? Nyíltan mondd el, miről van szó, akkor még gondolkodhatunk, és megtehetjük, ami tőlünk tellik: még van időnk.

Krabat nem tétovázott a válasszal.

– Semmi mondanivalóm nincs, Mester.

– Valóban nincs?

– Nincs – mondta Krabat szilárd hangon.

– Akkor eredj, de ne panaszkodj, ha kellemetlenségeid támadnak!

Kint a folyosón Juro álldogált, mintha Krabatra várt volna. Behívta a konyhába, és bezárta az ajtót.

– Van itt valami, Krabat... – Egy apró tárgyat nyomott a markába: kis, madzagon lógó, összeszáradt gyökér volt, a zsinór, amin függött, hármass fonatú. – Fogd ezt, és akaszd a nyakadba, mert még mindenféle zöldséget összeálmodsz...

Meglepetések

A Mester a következő napokban meglepően barátságos volt Krabathoz. Minden alkalmat megragadott, hogy társai fölé helyezze, és olyan magától értetődő dolgokért dicsérgette, mintha csak azt akarná megmutatni, hogy nem orrolt meg, míg egy este, a pünkösdi utáni második hét végén, összefutott vele a folyosón. A többiek már a vacsoránál ültek.

– Kapóra jön, hogy találkozzunk – örvendezett. – Néha, tudod, rossz hangulata van az embernek, ilyenkor aztán elragadtatja magát, és olyasmiket mond, ami csupa ostobaság. Röviden szólva: a beszélgetés, amit nemrég az én szobámban folytattunk, buta volt és fölösleges. Ugye, te is így gondolsz? – A Mester meg sem várta Krabat válaszát, egy szuszra hadarta: – Nagyon sajnálnám, ha azt a múltkori beszélgetést készpénznek vennéd! Tudom jól, hogy a legkiválóbb tanítványom vagy, és ritka megbízható. Érted, ugye?

Krabat egyre kényelmetlenebbül érezte magát. Mit akarhat vele a Mester?

– No, nem kerülgetem tovább a forró kását – folytatta a molnár –, nem szeretnék kétségeket hagyni afelől, mit is gondolok rólad valójában. Olyasmint kapsz tehát tőlem, amit eddig még egyetlen legény sem: jövő vasárnapra elengedem a munkát, egy nap szabadság a jutalmad. Mehetsz, ahová kedved tartja, Maukendorfba, Schwarzkollmba, Seidewinkelbe, nekem mindegy. Elég, ha hétfő reggelre visszaérsz.

– Elmenjek? – kérdezte Krabat. – De mit keresnék én Maukendorfban vagy akárhol?

– Na, hát ott vannak a falusi kocsmák, vendéglők, csaphatsz egy görbe napot. És hát ott vannak a lányok, táncolhatsz...

– Nem – mondta Krabat. – Nem jár nekem ilyesmin az eszem. Miért legyen nekem jobb, mint a többieknek?

– Csak legyen – erősködött a Mester. – Nem tudom, miért ne jutalmazhatnád meg szorgalmadért, azért a kitartásért, amivel a többieket messze megelőzve haladsz előre a titkos tudományokban.

A következő vasárnap reggelén mindenki munkára indult. Krabat is készülődött, hogy kövesse őket. Akkor Hanzo félrevonta.

– Nem tudom, mi történt – fogta meg –, de a Mester mára elengedett. Azt üzeni, hogy holnap reggelig látni sem akar a malomban, és hogy a többit már tudod.

– Igen – morogta Krabat –, tudom.

Felvette a vasárnapi zekéjét, és míg a többi legény dolgozott, mint minden vasárnap, ő elhagyta a házat.

Letelepedett a fáskamra mögé a fűbe, és gondolkozott. Tisztán látta, hogy itt csapdát állítottak neki. Most már csak arra kellett vigyáznia, hogy bele ne sétáljon. Egyben biztos volt: bárhová mehet, csak Schwarzkollmba nem. Legszívesebben itt maradt volna a fáskamra mögött a napon, és ellustálkodott volna estig. De ennek meg olyan látszata lenne, mintha ki akarná játszani a Mestert. "Akkor hát Maukendorfba! – gondolta. – De Schwarzkollmot nagy ívben elkerülöm!"

De hátha ez is hiba? Hátha az lenne a legokosabb, ha egyenesen átvágna Schwarzkollmon, hiszen ez a legrövidebb út Maukendorfba. Mindenesetre: a Kántorkával nem szabad találkoznia, ezt valahogyan meg kell előzni.

– Kántorka! – kérte a lányt, miután elmondta a varázsigét. – Meg kell kérjelek valamire. Én kérlek, Krabat. Ma nem szabad kimenned a házból, bármi történjen is. Még az ablakon se nézz ki. Ígérd ezt meg!

Krabat megbízott a Kántorkában, tudta, hogy teljesíti kérését.

Már éppen indulóban volt, amikor Juro fordult be a sarkon egy üres fáskosárral.

– Na, Krabat, úgy látom, nem sietős a dolgod. Leülhetek egy kicsit hozzád? – S akárcsak akkor, a balul sikerült lóvadás után, előkotort a zsebéből egy fadarabot, és kört rajzolt maguk köré, egy boszorkányszöggel és három keresztrel. – Biztosan gyanítod, hogy ez nem a legyek és szúnyogok ellen védelmez – tette hozzá.

Krabat elismerte, hogy ebben bizony már akkor is kételkedett.

– Inkább arra szolgálhat – mondta –, hogy a Mester ne lásson és ne hallja, ahogy itt ülünk és beszélgetünk. Se közélről, se távolról. Így van?

– Nem egészen – magyarázta Juro. – Láthatna, hallhatna is bennünket, de nem teszi, mert elfelejtett bennünket. Ezt jelenti a kör. Amíg benne ülünk, a Mesternek az égvilágon minden eszébe juthat, csak éppen mi nem.

– Nem is rossz... – morfondírozott félhangosan Krabat. – Nem rossz... – És hirtelen, mintha valami kulcsszót mondott volna ki, átvillant rajta egy gondolat. Meghökkenően meredt Juróra. – Te voltál tehát – mondta –, akinek a parasztok a havat köszönhetik, Lyschko meg a mészároskuttyákat! Nem is vagy te olyan ostoba, mint amilyennek mutatod magad, amilyennek mindenki gondol!

– És ha így volna? – kérdezte Juro. – Na jó, beismerem, nem vagyok annyira ostoba, mint amilyennek itt vélnék. De te, Krabat, már meg ne haragudj, te viszont butább vagy, mint gondolnád.

– Én?

– Mert még mindig nem vetted észre, miféle játék folyik ebben az átkozott malomban! Különben meg tudnád zabolázni a buzgalmadat, legalábbis kifelé. Vagy még mindig nem sejtjed, miféle veszély leselkedik rád?

– De igen – mondta Krabat –, sejtem.

– Semmit sem sejtesz! – állította Juro. Letépett egy fűszálat és szétmorzsolta az ujjai közt. – Mondok én neked valamit, Krabat. Én mondom, aki annyi éven át adtam az ostobát. Ha így folytatod, te leszel a malomban a következő, akinek el kell tűnnie. Michal, Tonda és az összes többi, aki a Puszta Mezőn porlad: mind ugyanabba a hibába esett, mint te. Túl sokat tanultak a Feketeiskólában, és ezt ki is mutatták a Mester előtt. Hiszen tudod, hogy minden újév éjszakán meghal egy közülünk érte.

– A Mesterért?

– Érte – bizonygatta Juro. – Szövetsége van a... szóval, a Komámurammal. Minden esztendőben fel kell áldoznia egy tanítványát, különben ő maga kerül sorra.

– Honnan tudod ezt?

– Hát, az embernek van szeme, meg el is gondolkozik a feltűnő dolgokon. Meg aztán a Koraktorban is olvastam.

– Te?

– Tudod, hogy ostoba vagyok, vagy mondjuk, a többiek úgy hiszik. Ezért aztán nem is számítok teljes értékűnek, ezért vagyok csak a házimunkára jó. Takarítok, súrolok, port törölgetek, néha a Fekete Kamrában is, ahol a Koraktor az asztalhoz láncolva, mindenki számára elérhetetlenül hever. Nem venné jó néven a Mester, ha valaki beleolvasna, mert meg van benne írva egy-két olyan dolog is, ami nem válna a javára, ha valamelyikünk megtudná.

– De – vetette közbe Krabat – te el tudtad olvasni!

– Igen – erősítette meg Juro. – És te vagy az első és egyetlen, akinek ezt el is mondom. Egy mód van rá, hogy a Mestert tönkretegyük: csak egyetlenegy! Ha ismersz egy leányt, aki szeret téged, ő megmenthetne. Hogyha megkéri a Mestert, engedjen szabadon téged, és ha megállja a próbát.

– A... próbát?

– Erről majd máskor, ha több időnk lesz – mondta Juro. – Egyelőre csak egyvalamit: őrizkedj attól, hogy a Mester megtudja a lány nevét, másképp úgy jársz, mint Tonda.

– Worschulára gondolsz?

– Igen – felelte Juro. – A Mester túl korán tudta meg a nevét, aztán addig gyötörte különféle álmokkal, míg kétségbeesésében a víznek nem ment. – Újból elmorzsoltsz egy fűszálat. – Tonda másnap reggel talált rá. Hazavitte a szüleihez, ott letette a küszöbre. Akkor szürkült meg a haja, akkor tört meg az ereje. A többit már te is tudod.

Krabat elképzelte, hogy ő is úgy találhatná a Kántorkát, vízbe fúlva, algákkal a hajában...

– Mit tanácsolsz? – kérdezte.

– Hogy mit tanácsolok? – ismételte Juro, és egy harmadik fűszálat is letört. – Menj el Maukendorfba vagy akárhová, és legjobb tudásod szerint próbáld félrevezetni a Mestert.

Krabat se jobbra, se balra nem pillantott, amikor átvágott Schwarzkollmon. A Kántorka nem mutatkozott. Ki tudja, mit talált ki, hogy otthon maradhasson. Krabat betért a fogadóba, megevett egy szelet fekete kenyeret füstölt hússal, ivott egy dupla pálinkát. Aztán továbbindult Maukendorfba, ott letelepedett a kocsmában, és sört rendelt.

Este a lányokkal táncolt, hetet-havat összehordott nekik, elcsavarta a fejüket, a legényekkel meg alaposan összerúgta a port.

– Hé, te ott, tűnj el innen!

Amikor aztán jól dühbe gurultak, és ki akarták tenni a szűrét, csak csettintett az ujjával: erre valamennyi szinte kővé meredt, mozdulni sem bírt.

– Ti kerge kosok! – kiáltotta Krabat. – Jólesne, mi, ha beverhetnétek a fejemet?! De inkább csak egymást üssétek!

Erre aztán olyan csetepaté kerekedett a tánctéren, amilyent még nem látott Maukendorf. Korsók röpödtek, székek reccsentek. A legények ütötték-verték egymást, mintha eszüket vesztették volna. Vak dühvel rontottak egymásnak.

A korcsmáros kezét tördelte, a lányok visítoztak, a zenekar az ablakon át mentette a bőrét.

– Így kell ezt! – tüzelte Krabat a legényeket. – Jól van! Csépeljétek csak egymást! Csak a fejét, hogy meg ne sántuljon!

Kemény munka

Másnap a Mester megkérdezte, hol és mivel töltötte a vasárnapját, hogy sikerült a kimenője.

– Ó – vont vállat Krabat –, egészen túrhető volt.

Aztán elmesélte a Mesternek a maukendorfi mókát, a táncot, a legények egymásnak ugrasztását. Hogy milyen vidám volt az egész, s még milyen vidám lehetett volna, ha valamelyik társa, Andrusch, Staschko vagy akármelyik vele tart.

– Lyschko is, például?

– Az nem – válaszolta Krabat, vállalva annak veszélyét, hogy a Mester megharagszik.

– És miért nem?

– Mert utálok – jelentette ki kerekén Krabat.

– Te is? – nevetett a Mester. – Akkor Lyschkóról, úgy látszik, megegyezik a véleményünk. Csodálkozol?

– Igen – csodálkozott el Krabat. – Ez meglep.

A Mester látszólag jóindulatúan, de nem minden gúny nélkül mérte végig a tekintetével.

– Tetszik nekem, Krabat, hogy olyan becsületes vagy, és mindenről őszintén megmondod a véleményedet.

Krabat nem nézett a Mesterre. Nem tudta, mennyire vegye készpénznek a szavait, és mennyire olvasson ki mögülük rejtett fenyegetést. Mindenesetre örült, amikor a Mester témát váltott.

– Ami pedig az előbbi beszélgetésünket illeti, egyet jegyezz meg, Krabat: mostantól fogva bármelyik vasárnap elmehetsz, ha akarsz, de itthon is maradhatsz, ha úgy tetszik. Ám ez olyan előjog, Krabat, ami csak a mestertanítványt illeti meg, és senki másét!

Krabat már alig győzte kivárni, míg ismét szót válthat Juroval. Juro azonban kerülte azóta, hogy vasárnap a faskamra mögött beszélgettek. Krabat legalább gondolatban akart beszélni vele, de a varázslat nem hatott a Titkos Testvériségen belül.

Amikor egyszer végre magukra maradtak a konyhában, Juro értésére adta, hogy türelemmel kell lennie.

– A késre, amit pár napja adtál, hogy megélesítsem, még várnod kell. Ha elkészül, elviszem, ne félj, nem felejtettelek el!

– Jól van – mondta Krabat. Megértette, mire is gondolt Juro.

Nem telt bele egy hét sem, a Mester hosszabb útra indult: talán két-három napra is, ahogyan az előkészületek mutatták.

Másnap éjjel Juro felébresztette Krabatot.

– Gyere le a konyhába. Beszélni akarok veled.

– És ezek itt? – Krabat a molnárlegényekre mutatott.

– Ne félj, úgy alszanak, hogy az ágyúdörgésre sem ébrednének fel – biztosította Juro. – Volt gondom rájuk.

A konyhában Juro a boszorkányszöggel és keresztekkel megvonta a bűvkört az asztal és a székek körül. Meggyújtott egy szál gyertyát, s maga és Krabat közé tette az asztra.

– Megvárattalak – kezdte –, de csak óvatosságból. Még sejteni sem szabad senkinek, hogy titokban összeülünk. Biztosan gondolkoztál azon, amit a múlt vasárnap mondtam neked.

– Igen – felelte Krabat –, olyan utat mutattál, amelyen megmenekülhetek a Mestertől. Sőt, ha jól értettem, még Tondát és Michalt is megbosszulhatom.

– Így van – helyeselt Juro. – Ha akad egy leány, aki megszeret, az eljőhet az év utolsó napján,

hogy kikérje a szabadságodat a Mestertől. Ha aztán megállja a próbát, akkor újév éjszakáján a Mester lesz az, akinek pusztulnia kell.

– És nehéz a próba? – kérdezte Krabat.

– A leánynak be kell bizonyítania, hogy ismer – magyarázta Juro. – Ki kell téged választania a molnárlegények közül és azt mondania: ez ő.

– És aztán?

– Ez minden, amit a Koraktor előír, és ha csak olvasod vagy hallod, azt hiheted: gyerekjáték.

Krabat ebben feltétlenül egyetértett vele, hacsak – miként feltételezte – magában a dologban nincs valami csalafintaság. Például: titkos záradék a varázskönyvben vagy egy kétértelmű megfogalmazás a Koraktor szövegében, de ehhez ismernie kellene a szöveget...

– A szöveg világos és egyértelmű – biztosította Juro. – De a Mester érti a módját, hogy azt a maga szájíze szerint értelmezze. – Ezzel lejjebb igazította a füstölgő kanócot. – Évekkel ezelőtt, akkor még újonc voltam itt a malomban, egyik társunk, egy bizonyos Jankó, megpróbálkozott ezzel. A leány pontosan az év utolsó napján beállított, és kérte a molnártól Jankó szabadon bocsátását.

– Rendben – mondta a Mester –, ha megismered a Jankódat, akkor mehet veled szabadon, ahogy az írva van.

Aztán bevezette a lányt a Fekete Kamrába, ahol varjú alakjában ott gubbasztottunk a rúdon. A Mester kényszerített bennünket, hogy rejtsük a csőrünket a bal szárnyunk alá. Csak ültünk ott, vártunk, és a leány képtelen volt megtalálni Jankót.

– Nos? – kérdezte a Mester. – Ez az talán, itt a jobb szélén? Vagy inkább az a középső? Vagy egy másik? Gondolkozz csak nyugodtan, tudod, mit kockáztatasz!

A leány azt mondta, tudja, aztán találomra rábökött egyikünkre, mint kiderült, Kitóra.

– És? – kérdezte Krabat.

– Egyikük sem érte meg az újév hajnalát. Sem Jankó, sem a lány.

– És azóta?

– Azóta csak Tonda akarta még egyszer megpróbálni, Worschulával, de ezt már tudod.

A gyertya megint hunyorogni kezdett. Juro ismét visszavágta a kanócot.

– Egyet mégsem értek – szólalt meg Krabat, hosszas hallgatás után. – Hogyhogy nem próbálkozott soha senki más ilyen módon?

– A legtöbben nem is ismerik – válaszolt Juro. – Azon kevesek pedig, akik ismerik, évről évre abban reménykednek, hogy megint csak megússzák. Hiszen tizenketten vagyunk, és mindig csak egy pusztul el szilveszter éjjelén. És van itt még valami, amit tudnod kell. Ha a leány kiállja a próbát, és legyőzi a Mestert, akkor a Mester halála pillanatában vele együtt minden megsemmisül, amit csak tanított, és egyszerre mi is közönséges molnárlegényekké változunk. Fuccs a bűbájlásnak.

– És ha a Mester másképp pusztulna el, akkor nem így volna?

– Nem bizony – mondta Juro –, és ez újabb ok a beavatottaknak, hogy évről évre feláldozzanak egyet maguk közül.

– És te? – kérdezte Krabat. – Te sohasem próbálkoztál?

– Nem bírom magamban – vallotta be Juro. – És nem is ismerek olyan lányt, aki kikérhetne a Mestertől. – Mindkét kezével a gyertyával játszadozott, ide-oda forgatta az asztallapon, vizsgálgatta, mintha valami olyasmit keresgélne rajta, ami fontos lehet. – Értsük meg egymást! – mondta végül. – Még nem kell döntened, Krabat, véglegesen még nem. De már most el kell kezdenünk a gyakorlatokat, hogy mindent megtehessünk, amit csak tudunk, hogy szükség esetén megkönnyíthesd a leány próbáját.

– De hiszen ez könnyű! – vélte Krabat. – Majd gondolatban értésére adom, amit kell. Hiszen ezt megtanultuk!

– Ez nem megy – mondta Juro.

– Nem?

– A Mesternek hatalmában áll megakadályozni. Jankónál is ezt tette, és semmi kétség, most is ezt tenné.

– Hát akkor?

– Ezen a nyáron és őszön – súgta Juro – el kell jutnod odáig, hogy szembe tudj szegülni a Mester akaratával. Így aztán, ha majd a rúdon gubbasztunk, és a Mester azt parancsolja: "Dugjátok a csőrötöket a bal szárnyatok alá!", akkor te leszel az egyetlen, aki a jobb szárnya alá rejti. Érted? Ha a próbánál másképp viselkedsz, mint a többiek, akkor azzal jelt adsz magadról, és a leány máris tudja, melyik varjúra mutasson, és helyben vagyunk.

– Mit tegyünk? – kérdezte Krabat.

– Ki fogjuk fejleszteni az akaraterődöt.

– Ennyi az egész?

– Több ez, mint gondolnád. Majd meglátod. Elkezdjük?

Krabat beleegyezett.

– Játsszuk azt – javasolta Juro –, hogy én vagyok a Mester. Kiadok egy parancsot, és te megpróbálsz homlokegyenest az ellenkezőjét tenni. Például, ha azt parancsolnám, hogy tolj valamit jobbról bal felé, te balról jobb felé tolod. Ha fel kéne állnod, ülve maradsz. Ha azt akarom, hogy rám nézz, félrefordítod a fejed. Világos?

– Mint a nap – mondta Krabat.

– Jó, akkor kezdjük.

Juro rámutatott a köztük álló gyertyatartóra.

– Fogd meg – parancsolta –, és húzd magad felé!

Krabat kinyúlt a gyertyatartóért, és szilárdan eltökélte, hogy Juro felé taszítja, de hirtelen ellenállásba ütközött. Olyan erőt érzett, amely a saját akaratát ellenében hatott, hatalmába kerítette őt, egy pillanatra szinte megbénult tőle. Aztán néma párviadal kezdődött. Emitt Juro parancsa, amott pedig Krabat akaratát, hogy ha török, ha szakad, ellenálljon neki.

Ismét el akarta tolni a gyertyát: "El innen! – gondolta. – El vele, el vele!"

De érezte, hogy Juro akaratát lassan felülkerekedik, és az övét megsemmisíti.

– Ahogy... parancsolod... – hallotta végül tulajdon hangját. Aztán engedelmesen magához vonta a gyertyát. Üresnek érezte magát. Ha most azt mondják neki, hogy meghalt, még azt is elhitte volna.

– Ne ess kétségbe! – Nagy távolságból ért el hozzá Juro hangja. Aztán érezte, hogy egy kéz a vállára nehezedik. Most már közelebről hallotta Jurót. – Ne felejtse el, Krabat, hogy ez csak az első kísérlet volt!

Ettől kezdve, valahányszor csak házon kívül volt a Mester, minden éjszakát a konyhában töltöttek. Krabat Juro irányításával megkísérelte akaratát a barát akaratát ellenében érvényesíteni. Egyiküknek sem volt könnyű, és Krabat sokszor állt közel ahhoz, hogy feladja.

– Úgysem sikerül, és ha már úgyis meg kell halnom, miért legyek bűnrészes az ő halálában? Érted!

– Igen – mondta Juro –, megértelek, Krabat. De még úgysem avattad be a leányt. Egyelőre ne is gondoldj rá, hogy így vagy úgy dönts. Most sokkal fontosabb, hogy haladjunk. Ha nem vesztet el a bátorságodat, és nem adod fel, meglátod, milyen jól megy majd az év végére. Nekem elhíheted!

És újra, immár sokadszor, elkezdődött a kínlódás. Lassanként, a nyár végére, hébe-hóba már mutatkoztak az első sikerek is.

A szultán sasmadara

Gyanút fogott talán a Mester? Esetleg Lyschko segítségével kiszimatolt valamit Krabat és Juro körül? Nem tudni. De tény, hogy szeptember elején, egy este ivászatra hívta össze a molnárlegényeket, és amikor körülülték a mesterkamrában a nagy asztalt, a Mester telitöltötte a kupáját, és hirtelen felkiáltott:

– Éljen a barátság!

Krabat és Juro meghökkenten meredt egymásra az asztal fölött.

– Fenéki! – rikoltotta a Mester. – Mindenki: fenéki! – Aztán Loboschsal újratöltötte a poharakat, és így szólt: – Az elmúlt nyáron meséltem nektek Jirkóról, a legjobb barátomról, és azt sem hallgattam el, hogy egy napon megöltem. Most megtudhatjátok, mi módon...

A nagy török háborúk idején történt. Akkoriban Jirkónak és nekem el kellett tűnnünk a Lausitzból, útjaink elváltak. Beálltam a császár seregébe muskétásnak, Jirko pedig, de én erről mit sem tudtam, a török szultán udvari varázslója lett. Császári hadvezérünk Szászország marsallja volt. Messze bevezetett bennünket Magyarországra, ahol aztán hosszú hetekig táboroztunk, szemben a török sereggel. Barát és ellenség megerősített táborokba sáncolta el magát, a háborúból alig észleltünk valamit az előőrsök csetepatéin és az ágyúgolyóbisokon kívül. Egy reggel aztán kiderült, hogy marsallunkat az éj folyamán a törökök, valószínűleg varázslat segítségével, elrabolták. Hamarosan lovas követ érkezett a sáncok alá: Szászország marsallja fogoly, élete a szultán kezében. Szabadon engedik, ha hét napon belül elhagyjuk a magyar földet, ellenkező esetben a hetedik napon selyemzsinórt csavarnak a nyakára. Nagy volt a felfordulás, és én, mert nem tudtam, hogy Jirko a török táborban van, önként vállalkoztam, hogy visszahozom vezérünket.

A Mester egyetlen húzással magába döntött egy kupa bort, majd a kupát újra megtöltötte Loboschsal, azután folytatta:

– Bár a kapitányunk bolondnak nézett, azért mégis jelentette az óbester úrnak, az egy generálishoz vezetett, ez pedig a leuchtenbergi herceg színe elé vitt, aki a marsall helyett átvette a fővezérséget. Eleinte a herceg nem hitt nekem. Ekkor a szeme előtt változtattam papagájja az összes törzstisztjét, a generálist meg, aki odavezetett, aranyfácánná. Több nem is kellett a herceg meggyőzéséhez. Sürgősen visszaváltoztatta velem az urakat, és arra az esetre, ha élve visszahozom a marsallt, ezer dukát jutalmat ígért. Aztán elővezettette a tulajdon paripáit, hogy válasszak közülük.

A Mester megint megszakította az elbeszélést, hogy igyék, és megtöltötte Loboschsal a kupát.

– Mondhatnám tovább is – de eszembe jutott valami jobb. Játsszuk el, ami hátravan a történetből. Az én szerepemet Krabat alakítja, ő lesz a varázslásban jártas muskétás, aki ki akarja szabadítani Szászország marsallját, és kell még egy Jirko... – Egyik legényről a másikra nézett, vizsgálgatta Hanzót, vizsgálgatta Andruscht és Staschkót. Végül egyetlen szemének pillantása Jurón állapodott meg. – Talán te... Játssz el Jirkót, ha akarsz...

– Jól van – egyezett bele Juro hidegen. – Valakinek úgyis el kell játszania.

Krabatot nem tévesztette meg az ostoba vigyor. Mindketten tudták: a Mester próbára akarja tenni őket. Nem szabad, hogy elárulják magukat.

A Mester szétmorzsolta egy csipetnyi növényport a gyertyaláng fölött: sűrű, kábító füst szállt a teremre. A legényeknek lecsukódott a szeme.

– Hunyjátok csak le a szemeteket! – parancsolt a Mester. – Akkor megláthatjátok, mi is történt akkor Magyarországon. De Juro és Krabat azt teszi majd, amit annak idején Jirko és én tettünk a nagy török háborúban...

Krabatra ólmos fáradtság nehezedett, lassan elaludt. A Mester hangját már csak távolról hallotta.

– Juro, a szultán varázslómestere a törököknél szolgál, felesküdt a félholdas zászlóra... és Krabat, a muskétás Krabat, a leuchtenbergi herceg oldalán nézegeti a lovakat, amelyeket elvezetnek előtte...

Krabat, a muskétás Krabat, fehér lábszárvédőben, kék katonazubbonyban a leuchtenbergi herceg jobbán áll, és nézegeti a lovakat, amelyeket elvezetnek előtte. Legjobban egy hollófekete mén tetszik neki, melynek homlokán boszorkányszöghöz hasonlatos jegy fehérlik.

– Ezt kérem!

A herceg felnyergelteti, felszerszámoztata számára a mént. Krabat megtölti puskáját, vállára veszi, és nyeregbe pattan. Könnyű poroszkálással megkerüli a díszteret, aztán galoppra sarkantyúzza a paripát, és úgy ront a hercegre és kíséretére, mintha a földbe akarná taposni őket. Az urak rémülten rebbennek szét, de Krabat elhúz fehérre rizszporozott fejük felett, és általános megrökönyödésükre a paripa meredeken felszáll vele a levegőbe. És ez még nem elég! Ló és lovasa veszett sebességgel távolodnak. Szabad szemmel már nem is láthatók. Gallas gróf, a főtáborszernagy sem látja őket, pedig övé a császári hadsereg legélesebb messzelátója.

Krabat úgy vágtat a szédítő magasságban, mint más a mezőn. Egy szétlőtt falu szélén hamarosan megpillantja az első törököket. Tarka turbánjaik tündöklenek a napfényben. Látja a sánckosarak mögött felállított lövegeket, az őrszemek közt ide-oda portyázó őrjáratot. De őt és lovát nem láthatják. A törökök lovai prűszkölnek rémületükben, a kutyák behúzott farokkal vonítanak.

A török tábor felett a próféta zöld zászlaját lengeti a szél. Krabat lefelé irányítja paripáját, óvatosan ér földet. A szultán pompázatos sátra közelében egy másik, valamivel kisebb sátrat vesz észre, amit vagy húsz, állig felfegyverzett janicsár őriz.

Lovát kantárszáron vezetve belép, és valóban: egy tábori széken, fejét a kezébe temetve, ott kuporog a nagy hős, a "drezdai törökfaló". Krabat láthatóvá válik, megköszörüli a torkát, a marsallhoz lép. És megriad. A táborparancsnok bal szemét fekete bőrkötés takarja!

– Mi van? – károg Krabatra varjúszerű, rekedt hangon. – Kend török szolgálatba állt? Hogy jött be a sátramba?

– Alázatosan jelentem – mondja Krabat –, parancsot kaptam, hogy excellenciádat kivigyem innen. A lovam útra kész. – Most a ló is látható alakot ölt. – Ha excellenciádnak nincs kifogása... – Nyeregbe lendül, és int a marsallnak, kapaszkodjon mögéje. Aztán kiszáguldanak a sátorból.

A janicsárok az elképedéstől mozdulni sem bírnak. Krabat szüntelen "Helyet!" kiáltással nyargal régig a táboron a megszabadított marsallal. Még a szultán núbiai gárdája is elejti fegyverét, amikor megpillanja őket.

– Gyí! – kiáltja Krabat. – Kapaszkodjon méltóságod!

Senki sem merészeli útjukat állni. Már a táborkapunál járnak, hamarosan eléri a szabad mezőt. Ekkor Krabat a levegőbe röppenti a táltost. A törökök csak most kapnak észbe, lövöldözni kezdenek rájuk. Golyók süvítenek el a fülük mellett. Krabat remek kedvében van, nem fél a török lövedékektől.

– Ahhoz, hogy eltaláljanak – mondja a csodálkozó marsallnak –, aranygolyóbissal kellene löniük. Minket nem fog a vas- és ólomgolyó, de még a nyílveendő sem.

A pufogtatás abbamarad, a törökök beszüntetik a tüzet. A tábor felől azonban sebesen közeledő suhogást, surrogást hall a két lovas. Krabat a légi lovaglás alatt nem fordulhat hátra: a marsallt kéri meg, pillantson már vissza. A marsall hatalmas, fekete sást lát, mely üldözésükre indult.

– Mindjárt lecsap ránk, hátán a nap, csőrét fenyegetően ideirányítja! – kiabálja kétségbeesetten.

Krabat elhadar egy varázsigét. Nyomban hatalmas szürke fellegek tornyosulnak a sas és a két lovas közé vastagon, valóságos hegyé sűrűsödve.

A sas azonban áttör rajta.

– Ott van! – károg a marsall. – Rohamra készül!

Krabat rég megértette, miféle sasmadár követi őket. Csöppet sem csodálkozik, amikor az emberi hangon szólal meg.

– Forduljatok vissza – kiáltja –, vagy halálfiat vagytok!

Ezt a hangot ismeri Krabat. De honnan? Nincs ideje gondolkozni rajta! Intésére félelmetes vihar kerekedik, mely hatalmas erővel löki vissza a sást. Igazából le kellene söpörnie az égről, mint egy tollpíhét, de a szultán sasmadara minden orkánnal szembeszáll!

– Forduljatok meg! – kiáltja ismét. – Adjátok meg magatokat, amíg nem késő!

Ez a hang, ismeri fel most már Krabat, Juro hangja, az egykori baráté, akivel valaha, sok-sok éve, a koselbruch-i malomban dolgozott.

– A sas! – rikolt közben a marsall. – Mindjárt utolér. – Hirtelen az is eszébe jut Krabatnak, hogy ez a hang kié, amelyik most a fülébe károg. – A flintája, muskétás! Miért nem lövi kend agyon a szörnyeteget?!

– Mert nincs nálam arany, amivel rálőhetnék – feleli, és boldog, mert még igazat is mondott. De a szász marsall vagy kicsoda is az, aki mögötte ül, leszakít egy aranygombot a zubbonyáról.

– Töltse ezt a flintájába, és lőjön már kend!

Juro, a sas-Juro már csak néhány szárnycsapásnyira van. Krabatnak álmában sem jutna eszébe agyonlőni. Úgy tesz, mintha betöltené a csőbe az aranygolyóbist; a valóságban azonban észrevétlenül a földre ejti.

– Lőjön már kend! – sürgeti a marsall. – Lőjön már!

Hátra sem fordul, úgy tüzel Krabat a sasra, bal vállán át, vaktöltettel. A csőben csak por van. Az aranygomb nincs benne. Eldörren a lövés. Hirtelen fülsértő halálsikoly remegteti meg a levegőt:

– Krabat! Kra-baa-aaat!

Krabat megrémül, elejti a muskétát, kezébe temeti arcát, és felzokog.

– Krabat! – visszhangzik a fülében. – Kra-baa-aaat!

Krabat kétségbeesetten ugrott fel az asztaltól. Hogy került ide? Mit keres itt Andrusch, Petar, Merten és a többiek? És milyen zavartan bámulnak rá! És miért kapják el a tekintetüket, ha Krabat rájuk néz?

A Mester halottsápadt arccal ült a helyén, hátradőlve, mintha a távolba fülelne.

Juro sem mozdult. Az asztalra borulva feküdt, széttárt karokkal: néhány pillanattal ezelőtt ezek a karok még zúgó, suhogó sasszárnyak voltak. A kupája feldőlt, mellette az asztallapon sötétvörös folt. Bor vagy vér?

Lobosch hangos zokogással vetette magát Juróra.

– Meghalt, meghalt! – kiáltotta. – Megölted, Krabat!

Krabat toroka elszorult. Két kézzel tépte fel ingét. Aztán azt látta, hogy Juro megmozdul. Előbb az egyik, aztán a másik karját emeli meg. Úgy tűnt, lassan visszatér belé az élet. Megtámaszkodott, lassan felemelte arcát, homlokán, kétujjnyira az orrgyök fölött, kör alakú folt vöröslött.

– Juro! – A kis Lobosch megragadta a vállát. – De hisz te élsz, Juro, hiszen te élsz!

– Miért, mit gondoltál? – kérdezte Juro. – Hiszen csak eljátszottuk a dolgot. Csak éppen a koponyám zúg Krabat lövésétől. Játssza Jirkót legközelebb, aki akarja. Nekem elegendő van, megyek aludni!

A molnárlegények megkönnyebbülten nevettek fel. Andrusch mindnyájuk véleményét mondta ki, amikor így szólt:

– Menj, testvér, eredj csak! Az a lényeg, hogy megúszad!

Krabat megkövülten ült a helyén. A lövés és a sikoly és most egyszerre ez a nagy zsinatolás. Hogy jön ez össze?

– Abbahagyni! – vetette közbe magát a Mester. – Hagyjátok abba! Ezt nem lehet elviselni. Üljetek le és hallgassatok! – Egyik kezével az asztalra támaszkodott, a másikkal úgy markolta meg a kupát, mintha össze akarná roppantani. – Amit ti láttatok – kiáltotta –, az csak lidércnyomás volt!

Lázálom, amiből felébred az ember, és kész... De én nem álmodtam ezt a történetet Jirkóval, ott, Magyarországon. Én megöltem a barátomat. Meg kellett ölnöm, ahogy Krabat tette, ahogy az én helyemben mindenki megtette volna, mindenki!

Öklével az asztalra csapott, csak úgy táncoltak a boroskupák. Aztán megmarkolta a kancsót, ivott féktelenül, mohón. Majd falhoz vágta, és ordítani kezdett:

– Kifelé! Mindenki kifelé, gyorsan! Egyedül akarok maradni! Egyedül! Egyedül!

Krabat is egyedül akart maradni. Kilopódozott a malomból. Holdtalan, de csillagos éjszaka volt. A harmatos mezőkön átgázolva, a malomtóhoz ment. Amint lepillantott a fekete vízre, melyen visszatükrözöttek a csillagok, hirtelen fürödni támadt kedve. Gyorsan nekivetkőzött, beleereszkedett a tóba, és néhány karcsapással eltávolodott a parttól.

A víz hideg volt: kitisztult tőle a feje, de szüksége is volt rá az esti események után. Vagy háromszor bukott le, majd újra fel, aztán prüszkölve, fogvacogva fordult vissza a part felé.

Juro várt rá egy törülközővel.

– Megfázol, Krabat! Gyere már ki! Miféle bolondság ez?

Partra segítette Krabatot, becsavarta a törülközőbe, hogy szárazra dörzsölje. Krabat kibújt a keze közül.

– Nem értem, Juro – mondta. – Nem értem, hogy lőhettem rád!

– Hiszen nem lőttél rám, Krabat. Legalábbis az aranygombbal nem.

– Te tudtad?

– Tudtam, hogy így lesz, hiszen ismerlek. – Juro oldalba bökte. – Az ilyen halálsikoly, meglehetősen szörnyen hangzik, de igazán nem kerül semmibe.

– És a folt a homlokodon? – kérdezte Krabat.

– Ó, a folt! – nevetett Juro. – Ne felejtse el, hogy egy kicsit én is jártas vagyok a titkos tudományokban, erre még épp futja.

Egy hajgyűrű

A nyáron Krabat néhányszor élt előjogával, és vasárnaponként kiruccant. Nem is annyira saját szórakozására, mint inkább a Mester miatt; nehogy felkeltse gyanúját, vagy magára haragítsa. Továbbra is élt a gyanúperrel, hogy lépre akarja csalni.

Három hét múlt már el, mióta Juróra lőtt, azóta alig váltott vele pár szót a Mester. De aztán egy este, mintegy mellékesen, megjegyezte:

– Jövő vasárnap elmegy Schwarzcollmba, igaz?

– Hogyhogy? – kérdezte Krabat.

– Vasárnap búcsú lesz ott. Gondolom, szeretnéd megnézni.

– Majd meglátjuk – halogatta a döntést Krabat. – Hiszen tudja, hogy nem szívesen járok emberek közé, főleg, ha egy társam sincs velem.

Később megkérdezte Jurótól, mit tegyen.

– El kell menned – tanácsolta Juro. – Mi más tehetnél?

– Ez túl nehéz próba – vélte Krabat.

– Sok forog kockán – mondta Juro. – De ez jó alkalom volna arra is, hogy beszélj a leánnyal.

Krabat meghökkent.

– Te tudod, hogy Schwarzcollmi?

- Mióta a húsvéti tűznél ültünk. Nem volt nehéz kitalálni.
- Akkor... ismered is?
- Nem – mondta Juro. – És nem is akarom megismerni. Amit nem tudok, azt el sem árulhatom.
- De hogyan titkoljam el azt a Mester előtt, hogy találkozunk? – kérdezte Krabat.
- Hiszen tudod – nyugtatta Juro –, mi módon kell megrajzolni a varázskört. – Zsebébe nyúlt, és egy fadarabkát nyomott Krabat kezébe. – Fogd! Találkozz a szerelmeddel, és beszélj vele!

Szombat este Krabat korán lefeküdt. Egyedül akart maradni, hogy még egyszer nyugodtan átgondolja, találkozhat-e a Kántorkával. Vajon beavathatja-e máris mindenbe?

Az utóbbi időben egyre többször sikerült ellenállni Juro parancsainak. Néha Juro volt az, akit elsőnek vert ki a veríték. Bár, szokta mondani, ennek nincs túl nagy jelentősége, és Krabat nehogy elkövesse azt a hibát, hogy alábecsüli a Mestert. De mindent összevetve, nem áll rosszul a dolguk.

Krabat önbizalma nőttön-nőtt. Hiszen Pumhutt is legyőzte a Mestert. Akkor neki miért ne sikerülhetne? Juro segítségére is számíthatott, és a Kántorkáéra. Viszont éppen ez volt az, ami Krabatot még mindig kétkedéssel töltötte el: bevonhatja-e a Kántorkát a játékba? Ki jogosította fel erre? Ér-e annyit az ő élete, hogy a lányét is kockára tegye érte?

Krabat határozatlan volt. Részben igazat kellett adnia Jurónak: ha elmenne a búcsúba, az valóban kedvező alkalom lenne a találkozásra. Ki tudja, mikor lesz még egy ilyen alkalom? Csak az a másik dolog ne aggasztotta volna, a bizonytalanság, hogy már holnap elmondjon mindent a lánynak, akkor, amikor még ő maga sem egészen biztos a dolgában.

"És mi lenne – jutott eszébe –, hogyha csak annyit mondanék el neki, amennyit feltétlenül szükséges, de a próba napját és óráját még nem említeném? – Krabat szíve egyszeriben megkönnyebbült. – Így a Kántorkának nem kell elhamarkodnia a döntést, én pedig időt nyerek a dolog kipuhatolására: végső esetben az utolsó percig."

A legények szemlátomást irigykedtek Krabatra, amikor vasárnap a reggeli után bejelentette, hogy a Mester elengedte a schwarzkollmi búcsúba.

– Búcsú! – kiáltotta Lobosch. – Már ha csak hallom is, kicsordul a nyálam! Máris óriási tepsik jelennek meg előttem, tele süteménnyel. És azok az édes kalácshegyek! Ugye, legalább hozol egy kis kóstolót!

"Hát persze" – akarta mondani Krabat, de Lyschko megelőzte, hogy mit is képzelt Lobosch, hogy Krabatnak jobb dolga sem lesz Schwarzkollmban, mint hogy kalácson jártassa az eszét.

– Ugyan már! – vágott vissza Lobosch. – Ennél jobb semmiféle búcsún nincs!

Olyan határozottan jelentette ezt ki, hogy mind elnevelték magukat. Krabat kért egy kenyérendőt Jurótól, olyant, amilyenben az erdei munkához vagy a tűzegfejtéshez szokták magukkal vinni az ennivalót. Ezt aztán összehajtogatta és a sapkája alá tette, majd így szólt:

– Várd csak ki, Lobosch, türelemmel, mi marad neked...

Krabat kiballagott a házból, át a szurdok felső végén, és rátért arra a mezei útra, amelyik az erdő túlsó szélén Schwarzkollmba vezetett. Azon a helyen, ahol húsvétkor találkozott a Kántorkával, megvonta a varázskört, és leült. A nap sütött, az évszakhoz képest kellemes meleg volt. Egyszóval, igazi, búcsúhoz illő idő. Krabat átpillantott a faluba. A kertek gyümölcsfáit már megszedték, a hervadó lomb közül csak néhány ott felejtett alma kandikált ki pirosan, sárgán. Félhangosan elmondta a varázsigét, aztán minden gondolatát a Kántorka felé irányította.

– Ül itt valaki a fűben – adta értésére a lánynak –, akinek beszélnie kell veled. Szabadulj el otthonról egy időre, megígérem, nem tart sokáig. Senkinek sem szabad megtudnia, hová mégy és kivel találkozol: erre kér téged valaki, és reméli, hogy eljössz.

Tudta, hogy egy darabig még várnia kell. Hanyatt feküdt, karját összekulcsolta a feje alatt, hogy még egyszer átgondolja, mit is mond a Kántorkának. Az ég áttetszően kék és tiszta volt, amilyen

csak késő ősszel lehet. Krabat addig-addig bámulta, míg lecsukódtak a pillái.

Amikor felébredt, a Kántorka mellette ült a pázsiton. Hirtelen nem is értette, hogy kerül ide a lány. Ott ült, türelmesen várakozva, ünnepi rakott szoknyájában, tarka, virágos nyomású selyemkendőjével a vállán, haját csipkés fehér vászonkendő fedte.

– Kántorka, régóta itt vagy? – kérdezte. – Miért nem ébresztettél fel?

– Mert ráérek – felelte a lány. – Úgy gondoltam, jobb, ha magadtól ébredsz fel.

Krabat felkönyökölt.

– Régen nem láttuk egymást – mondta.

– Igen, régóta. – A Kántorka a kendőjét gyűrögette. – Csak néha, álmomban voltál velem. Fák alatt sétáltunk, emlékszel?

Krabat mosolyogva nézett rá.

– Igen, a fák alatt. Nyár volt, meleg nyár... világos kötény volt rajtad... Úgy emlékszem rá, mintha csak tegnap lett volna.

– *Én* is.

A Kántorka bólogatott, majd arcát feléje fordította.

– Mi az, amit meg kellene beszélnünk?

– Ó – kiáltott fel Krabat –, majd elfelejtettem!! Arról van szó, hogy ha akarnád, megmenthetnéd az életemet...

– Az életedet? – csodálkozott a lány.

– Igen – bólogatott Krabat.

– És hogyan?

– Mindjárt megtudod.

És elmondta, milyen veszély fenyegeti, és hogyan menthetné meg ettől a lány: feltéve, ha felismeri a varjak között.

– Hát ez nem lehet túl nehéz, ha segítesz – vélte a lány.

– Nehéz, nem nehéz – ismételte Krabat. – De azzal tisztában kell lenned, hogy a te életed is elveszett, ha nem állod meg a próbát...

A Kántorka egy pillanatot sem tétozott.

– A te életed felér az enyémmel. Csak azt mondd meg, mikor menjek a molnárhoz, hogy kikérjelek tőle.

– Ezt ma még nem mondhatom meg – felelte Krabat. – Ha eljön az ideje, meg fogom üzeni egy barátommal.

Aztán megkérte, írja le a házat, ahol lakik. A lány részletesen elmagyarázta, aztán megkérdezte, van-e kése.

– Itt van – mutatta Krabat.

Odaadta neki Tonda kését. A penge fekete volt, mint az utóbbi időben mindig, de a Kántorka kezében újra kifényesedett.

A lány leoldozta főkötőjét, levágott egy fürtöt a hajából, keskeny gyűrűt csavart belőle és átadta Krabatnak.

– Ez legyen a jelünk – ajánlotta. – Ha a barátod ezt felmutatja, akkor tudni fogom, hogy amit mond, valóban te üzened.

– Köszönöm. – Krabat a köpenye belső zsebébe rejtette a gyűrűt, majd így szólt: – Most vissza kell menned Schwarzkollmba. Később én is utánad megyek. De ne feledd: a búcsúban nem ismerjük egymást.

– És ez a "nem ismerjük egymást" azt is jelenti, hogy nem táncolhatunk egymással? – kérdezte a Kántorka.

– Voltaképp nem – mondta Krabat. – Illetve nem túl gyakran, hiszen érted...

– Igen, értem.

Ezzel a Kántorka felállt, lesimította szoknyája ráncait, és elindult Schwarzkollmba, ahol a zenészek már húzni kezdték a búcsúsoknak a talpalávalót.

Amikor Krabat megérkezett, a fiatalság már buzgón ropta a vendéglő előtti tánctéren. Körben asztalokat és padokat állítottak fel. Az öregek kényelembe helyezték magukat, úgy nézegették a lányokat, legényeket. A férfiak pipával, söröskancsóval, egyszerű barna vagy kék vasárnapi öltözkükben szinte elvesztek az asszonyok között, akik ünnepi ruhájukban olyanok voltak, mint megannyi terebélyes, tarka kotlóstyúk. Édes kalács, mézes tej mellett üldögéltek, és jóízűen pletykáltak a tánctéren kavargó fiatalokról: ki kihez illik, ki kihez kevésbé vagy egyáltalán nem, és hogy hallották-e már, ez meg amaz hamarosan egybekel, míg ellenben a kovácsék legkisebbje meg a Bartoschék Frantója között mindennek vége.

A muzikusok magas pódiumról nyekergették szerszámaikat. Négy üres hordón állt ez a furcsa dobogó, ami nem volt más, mint a csűrkapu egymásra rakott két szárnya. Maga a bíró hozatta ide erre az alkalomra. Egyszer a zenészek buzgón húzták a szárazfán, fújták a klarinéton a talpalávalót, hogy a nagybögő brum-brummjáról meg ne feledkezzünk. Ha olykor-olykor letették a hangszert, hogy belenyalítsanak a sörükbe, mely megillette őket, máris minden oldalról röpködtek feléjük a kiáltások:

– Hé, ti, ott a magasban! Miért vagytok itt: hogy vedeljete, vagy hogy játsszatok?!

Krabat elvegyült a fiatalok között. Minden lánnyal táncolt, válogatás nélkül, ahogy jött: egyszer ezzel, másszor amazzal fordult egyet. Nagy néha a Kántorkával is táncolt, ugyanúgy perdültfordult vele is, mint a többivel, bár elég nehezebbre esett átengedni őt a többi legénynek. A Kántorka megértette, hogy nem szabad elárulniuk magukat. Úgy beszélgettek, ahogy tánc közben szokás: csupa csacskaságot. Csak a szeme mondott többet Krabatnak: de ezt egyedül ő vette észre. És éppen mert észrevette, hacsak lehetett, el is kerülte a pillantását.

Így aztán az asztaloknál ücsörgő vénasszonyok sem foghattak gyanút; ez alól még az a félszemű vénség sem volt kivétel, akit Krabat csak most pillantott meg. Ettől kezdve azonban mégsem merte táncra kérni a Kántorkát.

Hamarosan beesteledett. A parasztok hazaindultak feleségeikkel, a fiatalság a zenészekkel együtt bevonult a csűrbe, ott ropta tovább. Krabat kint maradt. Okosabbnak tartotta most, ha hazatér a malomba: a Kántorka biztosan megérti, miért hagyja magára. Búcsúzásul magasba hajította a sapkáját, s ekkor valami meleget és puhát érzett a fején.

"Lobosch!" – kapott észbe. Összecsomózta a kendő átellenes csücskeket, aztán az elhagyott asztalokról annyi kalácsot, süteményt tömködött a batyuba, amennyi csak belefért.

Az ajánlat

Minél jobban közeledett a tél, annál lassabban, annál nehezebben múlt az idő, legalábbis Krabatnak így tűnt. November közepétől néha már-már úgy érezte, egyáltalán nem is halad előre.

Időnként, ha senki sem volt a közelében, meggyőződött arról, hogy a Kántorkától kapott hajgyűrű megvan-e még. Mihelyst megérintette a köpeny felső zsebében, azonnal nagy biztonságérzet töltötte el. "Minden sikerülni fog – gondolta ilyenkor. – Minden sikerülni fog." Mostanában ritkán fordult elő, hogy a Mester éjszakára is házon kívül maradt volna. Vajon megsejtette, hogy veszély fenyegeti? Hogy a háta mögött olyasvalamit forralnak, amitől jobb őrizkednie?

Azt a néhány éjszakát, ami még hátravolt, Krabat és Juro alaposan kihasználta, folytatták a gyakorlást. Krabat egyre gyakrabban szállt szembe eredményesen Juro akaratával.

Egyszer az történt, hogy míg az asztalnál ültek, elővette zsebéből a hajgyűrűt. Anélkül hogy bármit is gondolt volna, a bal keze kisujjára húzta. Juro következő parancsára aztán Krabat azonnal az

ellenkezőjét tette: méghozzá meglepő gyorsasággal és minden nehézség nélkül.

– Hé! – kiáltotta Juro. – Ez úgy ment, mintha egyszerre megkétszereződött volna az erőd! Mi lehet az oka?

– Fogalmam sincs – mondta Krabat. – Talán véletlen volt?

– Gondolkozzunk csak! – Juro figyelmesen vizsgálgatta Krabatot. – Kell, hogy legyen valami, ami ilyen váratlan erőt adott neked!

– De mi lehet? – töprengett Krabat is. – A gyűrű, az biztosan nem...

– Miféle gyűrű? – kérdezte Juro.

– Hát ez a hajgyűrű. A leánytól kaptam, a búcsú vasárnapján. Az előbb felhúztam. De hát mi köze lehet a gyűrűnek az erőmhöz?

– Ne mondd ezt! – ellenkezett Juro. – Kipróbáljuk, úgy majd megtudjuk.

Kipróbálták a gyűrűt, és hamarosan kiderült, hogy semmi kétség: ha Krabatnak ujján volt a gyűrű, játszva legyőzte Jurót, ha nem, minden úgy volt, mint máskor.

– Hát ez világos – mondta Juro. – A gyűrű segítségével mindenképp fölbe kerekedsz a Mesternek.

– De hogy lehet ez? – kérdezte Krabat. – Úgy gondolod, hogy a leány is tud varázsolni?

– Talán másképp, mint mi – méltázott el Juro. – Van egyfajta varázslás, ami más, mint amit mi tanulunk fáradtságosan a Koraktorból, jelről jelre, varázsigéről varázsigére. Van egy másfajta varázslat is, ami a szív mélyéből nő ki, abból az aggodásból, amit olyasvalaki miatt érzel, akit szeretsz. Tudom, ezt nehéz megérteni, de azt hiszem, rábízhatod magad, Krabat.

Másnap reggel – miután Hanzo felébresztette a legényeket, és a kúthoz indultak – látták, hogy az éjszaka havazott. Egészen fehér volt a világ, s erre újra elfogta őket a nagy nyugalanság.

Krabat tudta, hogy csak egyvalaki van a malomban, aki az egészet nem érti: Lobosch, aki ittléte alatt alig nőtt valamicskét, de mégis a tizennégy éves gyerekből majd tizenhét esztendősen legénnyé serdült.

Egyik reggel, amikor tréfából meghógolyózta Andruscht, az pedig mérgesen nekiugrott, s csak Krabat közbelépése mentette meg, hogy ki ne tekerje a nyakát, megkérdezte Lobosch, mi az ördög ütött a fiúkba.

– Félnék – felelte Krabat egy vállrándítással.

– Félnék? – kérdezte Lobosch. – De hát mitől?

– Légy boldog, hogy nem tudod – tért ki a válaszáadás elől Krabat. – Idejében meg fogod tudni.

– És te? – kíváncsiskodott Lobosch. – Te nem félsz?

– Jobban, mint gondolnád – válaszolt Krabat. – És nemcsak magam miatt!

A karácsonyt megelőző hetekben még egyszer eljött a Komámuram. A molnárlegények kirohantak, hogy lerakják a zsákokat. Az idegen ezúttal nem maradt a bakon, ezen az újhold éjszakán leszállt a kocsiról és bebicegett a Mesterrel a házba. Látták, hogy az ablak mögött megvillan a kakastoll, mintha tűz lobbanna a szobában.

Hanzo fáklyákat hozatott. A legények hallgatagon vonszolták a zsákokat az őrlőműhelybe.

Megörölték a Holtgaraton, zsákokba töltötték az őrleményt, és visszarakták a szekérré.

Hajnaltájban az idegen egyedül tért vissza a kocsihoz, felkapaszkodott a bakra. Mielőtt elhajtott volna, a legényekhez fordult.

– Melyiktek Krabat?

Hangja egyszerre volt izzó szén és csikorgó fagy.

– Én – mondta Krabat elszoruló torokkal, és előrelépett.

Az idegen alaposan megnézte és bólintott.

– Rendben. – Aztán meglengette az ostort, és elhajtott.

A molnár három napra bezárkózott a kamrájába. A negyedik este aztán, karácsony előestéjén behívatta Krabatot.

– Beszédem van veled – kezdte. – Úgy gondolom, nem lesz meglepő számodra. Még szabadon dönthetsz: velem vagy ellenem.

Krabat megpróbálta az ártatlant játszani.

– Nem tudom, Mester, miről beszélsz.

A molnár azonban egy szavát sem hitte.

– Ne felejtse el, jobban ismerlek, mint szeretné. Néhányan már megpróbáltak fellázadni ellenem, hogy csak Tonda és Michal nevét említsem. Az ostobák, a bohók! De rólad, Krabat, azt hittem, okosabb vagy. Ha az utódom akarná lenni itt a malomban, minden tulajdonságod megvan hozzá!

– Elmész? – kérdezte Krabat.

– Elegendem van – mondta a Mester, és meglazította a gallérját. – Végre szabad ember akarok lenni. Két-három év múlva átvehetné tőlem az iskola vezetését. Ha beleegyezel, minden a tiéd lesz itt, a Koraktor is.

– És te? – kérdezte Krabat.

– Én az udvarba megyek – válaszolta a Mester. – Államminiszternek, hadvezérnek, talán a lengyel korona kancellárjának, aszerint, mihez lesz kedvem. Az urak félnek majd tőlem, a hölgyeket ujjam köré csavarom, mert gazdag leszek és befolyásos. Minden ajtó kitarul előttem, mindenki az én tanácsomra hallgat, az én pártfogásomért esedezik. Aki ellenem mer szegülni, azt egyszerűen lerázom a nyakamról, hiszen tudok varázsolni, és a tudományomat, elhiheted, Krabat, alkalmazni is fogom!

Nekitüzesedett szeme égett, a vér arcába szállt.

– Te is – folytatta aztán nyugodtabban –, te is követhetné a példámat. Tíz-tizenöt év múlva, amikor megunod a koselbruchi iskola vezetését, keresel magadnak egy utódot a legényeid közül, átadod neki ezt az egész hitvány malmot, és aztán szabad vagy, életed végéig nagyúri pompában dőzsölhetsz!

Krabat igyekezett hideg fejjel gondolkodni. Felidézte magában Tondát és Michalt. Talán nem esküdött bosszút értük és a többiekért, akik a Pusztai Mezőn pihennek, meg Worschuláért és Mertenért, aki ugyan még élte a maga ferde nyakú életét, de hát miféle élet volt az?!

– Tonda halott, és Michal is halott. Ki biztosít, hogy nem én vagyok a következő? – ellenkezett Krabat.

– Én ígérem meg neked. – És a molnár odanyújtotta bal kezét. – Szavamat adom rá, és egyben a Komámuramét is, aki külön felhatalmazott erre.

Krabat nem csapott bele a kinyújtott kézbe.

– Ha nem én pusztulok el – kérdezte –, akkor kit ér el a végzet?

A Mester úgy mozgatta a kezét, mintha az asztalt tisztogatná.

– Valakit – válaszolta. – Valakit mindig elér. De mostantól fogva együtt dönthetnénk el, ki tegyen a soros. Vegyünk olyant, akiért nem kár, például Lyschkót.

– Lyschkót utálok – mondta Krabat. – De ő is a társam, és arra, hogy bűnössé vagy bűntársá váljak a halálában, hiszen nem nagy a különbség, arra sohasem kényszeríthetsz, molnár. Soha! – Krabat felugrott, iszonyodva kiáltott a Mesterre. – Tedd utódoddá, akit akarsz! Nekem semmi közöm ehhez, én el akarok menni!

A Mester nyugodt maradt.

– Akkor mész, ha megengedem. Ül vissza a székre, és hallgass végig.

Krabatnak igen nehezebbre esett ellenállni a kísértésnek, hogy már most próbára tegye az akaraterejét. Végül mégis engedelmeskedett.

– Megértem – atyáskodott a molnár –, hogy megzavart a javaslatom. Ezért időt akarok adni neked, hogy nyugodtan meggondolhasd a dolgot.

– Minek? – kérdezte Krabat. – úgyis csak nemet fogok mondani.

– Kár. – A Mester fejcsóválva nézegette Krabatot. – Ha nem egyezel bele, a biztos halál vár rád. Tudod, hogy a kamrában már készen áll egy koporsó.

– Az még elvállik, hogy kié lesz.

A Mesternek arcizma sem rándult.

– Tudod, mi lenne a következménye, ha megvalósulna, amiben reménykedsz?

– Tudom – felelte Krabat. – Nem tudnék többé varázsolni.

– És ezt is feláldoznád? – tette fel a Mester a kérdést. Azután egy pillanatig mintha elgondolkodott volna, hátradőlt a székében, és így szólt:

– Na, jó! Adok nyolc nap gondolkodási időt. Lesz gondom rá, hogy ez idő alatt megérezd, mit jelent az, ha nem tudsz varázsolni. Ettől az órától elfelejtesz mindent, amit az évek során nálam megtanultál! Ha a hét lejárt, szilveszter előestéjén utoljára fogom megkérdezni, nem akarsz-e az utódom lenni. Akkor majd kiderül, kitartasz-e a döntésed mellett.

Óév és újév között

Kemény idők köszöntöttek Krabatra: úgy érezte, mintha ismét legelső napjait élné a malomban. Minden zsák, ami őt vékát nyomott, valóban őt véka súllyal nehezedett a vállára, amikor az őrlőműhelyből a padlásra, a padlásról az őrlőműhelybe cipelte. Mióta elszállt a varázslótudománya, egyetlen izzadságcseppet, egy bőrkeményedést sem úszott meg.

Estéknként kimerülten zuhant szalmazsákjára. Órák hosszát nem bírta elaludni. Aki tud varázsolni, az csak egy ígét mond el, és máris olyan mélyen és annyi ideig alszik, ameddig csak akar.

"Lehet – gondolta Krabat –, hogy leginkább az elalvás tudománya hiányzik majd..." Ha aztán nagy nehezen mégis elaludt, rémes álmok gyötörték. Bizonyára nem véletlenül. Két ujján kiszámolhatta, ki küldte rá az álmokat.

Krabat, rongyos ruhában, egy nehéz kövekkel megrakott kocsit húz a nyári forróságban az úton. Szomjúság kínozza, kiszáradt a torka. Sehol egy kút és sehol egy fa, aminek árnyékában megpihenhetne.

Átkozott taliga!

A kamenzi Ökrös-Blaschkéhez kell vinnie éhbérért. De hát valamiből meg kell élnie. Mióta a baleset érte – Gerbissdorfban beesett az őrlőkövek közé, és fél karját könyökből elvesztette – azóta Krabat boldog lehet, ha bárkitől, akár ettől az Ökrös-Blaschkétól is, munkát kap. Így aztán vonszolja azt a kocsit követ, és hallgatja a Mester rekedt hangján a tulajdon gondolatait: "Hogy tetszik a nyomorékélet, Krabat? Egyszerűbb, jobb életed lehetne, ha rám hallgatsz akkor, amikor az utódommá akartalak tenni a koselbruchi malomban! Vajon ha most megkérdeznék, most is nemet mondanál?"

Éjszakáról éjszakára hasonló álmokat látott Krabat. Öreg volt vagy beteg, ártatlanul börtönbe vetették, a hadseregbe kényszerítették, és halálos sebet kapott; rozsföldön hevert, és néznie kellett, hogy festi kiömlő vére vörösre a ledőlt gabonát. És minden álma azzal ért véget, hogy a Mester hangján morfondírozott: "Megint csak nemet mondanál, Krabat, ha választanod lehetne, legyél-e utódom a koselbruchi malomban?"

A maga testi valójában csak egyszer jelent meg álmában a Mester, mégpedig épp a kitűzött határidő előtti éjszakán.

Krabat Juro kedvéért lóvá változott. A lengyel nemesembernek öltözött Mester száz guldenért megvette, nyergestül, szerszámostul: most kezében a paripa élete. Irgalmatlanul hajszolja keresztül-kasul a pusztán, árkon-bokron, tüskés-tövises cserjén és lápon át.

"Emlékezz: a Mester én vagyok!" Eszeveszette csépli az ostorral, sarkantyúját mélyen a húsába vágja. Csorog a vér Krabat lábán, érzi, hogy folyik le melegen a combja belső oldalán. "Majd én megtanítalak!" jobb galopp, bal galopp, aztán rajta, egyenesen a legközelebbi faluba. Egy rántás: a kovácműhely előtt állnak.

– Hé, kovácmester! Hol az ördögben bujkál?

A kovács rohanvást jön, futtában a kötényéhez dörzsöli a kezét, kérdi, mit parancsol az úr. A Mester leugrik a nyeregből.

– Verjen erre a lóra izzó patkókat! – parancsolja.

A kovács azt hiszi, rosszul hall.

– Izzó... patkót, uram?

– Kendnek mindent kétszer kell mondani? Majd megmozgatom én kendet!

– Barto! – A kovács kihívja a segédjét. – Fogd a szárat, tartsd meg a kegyelmes úr lovát!

A kovácslegény szeplős gyerek, akár Lobosch bátyja is lehetne.

– A legnehezebb patkót válassza kend, ami csak van! – mondja a molnár. – Mutassa a készletét!

A kováccsal bemegy a műhelybe, míg a fiú tartja a lovat, és vendül beszél hozzá:

– Nyugodj meg, lovacskám, nyugodj meg, hiszen te reszketsz!

Krabat a fiú vállához dörzsöli a fejét. "Ha meg tudnék szabadulni a kötőféktől – gondolja –, akkor még megmenthetném az irhámát..."

A fiú észreveszi, hogy a ló megsérült, a szíj feldörzsölte a balfülénél.

– Na, várj csak! – nyugta ja. – Meglazítom egy kicsit a szíjat, mindjárt meglesz...

Megengedi a szíjat, áthúzza a kötőféket a ló fején. Krabat, mihelyst megszabadul, varjúvá változik. Káromva a levegőbe emelkedik, és Schwarzkollm felé veszi az irányt.

A faluban süt a nap. Odalent a Kántorkát látja, amint a szakajtóból a tyúkokat eteti. Ekkor árnyék vetődik rá, egy héja árnyéka. Vijjogást hall. "A Mester!" – cikázik végig Krabaton.

Nyílsebesen, összecsapott szárnyakkal zuhan a kútba, hallá változik. Most megszabadult?! Túl későn ismeri fel, hogy inkább foglyul ejtette magát: innen nincs kiút.

"Kántorka – gondolja –, minden erejét összeszedve, segíts ki innen!" A leány a kútba meríti kezét, Krabat keskeny aranygyűrűként az ujjára fonódik, így tér vissza a felszínre.

A kútnál, mintha csak az égből pottyant volna, félszemű lengyel nemes áll, vörös, ezüstszinóros lovaglózekét visel, fekete paszománnyal.

– Ugyan mondja már, kisasszonykám, honnan van ez a szép gyűrűje? Hadd nézem már meg közelebbről...

Már nyújtja is a kezét a gyűrűért, hogy lerántsa a lány ujjáról, de Krabat rozsszemmé változik. Legurul a Kántorka ruháján a szakajtóba. A leány a következő marék maggal együtt a baromfi elé szórja.

A vörös zekés hirtelen eltűnik. A magokat egy félszemű fekete kakas kezdi gyorsan csipegetni, de Krabat fürgébb nála: előnyét kihasználva, sebesen rókává változik. Villámgyorsan ráront a fekete kakasra, és átharapja a torkát. Úgy csikorog a csontja a foga közt, mint a szecska, mint a szalma. Mint a szalma – és mint a szecska.

Krabat valósággal fürdött az izzadságban, amikor felébredt. A foga közt a szalmazsák csücskét csikorgatta, és lihegett. Eltartott egy darabig, míg megnyugodott.

Jó jelnek vette, hogy álmában sikerült a Mester fölé kerekednie. Ettől fogva teljesen biztos volt a dolgában. Úgy gondolta, a Mester napjai meg vannak számlálva. Ő majd véget vet üzelveinek, mert ő hivatott arra, hogy megtörje a Mester hatalmát.

Este bement a mesterszobába.

– Nem vonom vissza! – kiáltotta. – Tegyéél utódoddá, akit akarsz! Én, Krabat, nem fogadom el az ajánlatodat!

A Mester higgadtan fogadta szavait.

– Menj a faskamrába – parancsolta –, és fogj ásót meg kapát. Sírt kell ásnod a szurdokban. Ez lesz az utolsó munkád.

Krabat nem válaszolt, megfordult és kiment a kamrából. Amikor a faskamrához ért, egy alak vált ki az árnyékból.

– Már vártam rád, Krabat. Elmenjek a leányhoz?

Krabat kivette mellényzsebéből a hajgyűrűt.

– Mondd meg neki – kérte Jurót –, hogy te vagy a követem, és hogy holnap, az év utolsó napján, eljöhét a molnárhoz, és kikérhet, ahogy megbeszéltük. – Leírta közben a házat, ahol a Kántorka lakott. – Ha megmutatod a gyűrűt – folytatta –, tudni fogja, hogy az én megbízásomból mész. De ne felejtse el megmondani, hogy rajta áll, eljön-e a Koselbruchba. Ha eljön, rendben van, ha nem, úgy is jó. Akkor már teljesen mindegy, mi történik velem.

Átadta Jurónak a gyűrűt, és átölelte.

– Megígéred, hogy okos leszel? És hogy nem beszéled rá a Kántorkát olyasmire, amit inkább nem tenne meg?

– Megígérem – mondta Juro.

Egy varjú, csőrében a hajgyűrűvel, sebesen Schwarzkollm felé repült. Krabat bement a faskamrába. Koporsó az ott a sarokban?! Vállára vett egy ásót meg egy kapát, aztán végiggázolt a szurdokon a hóban, míg a Puszta Mezőre nem ért.

Talált egy helyet, amely sötét négyszögével elütt a környezettől. Vajon saját magának vagy a Mesternek készíti a sírt?

"Holnap ilyenkorra – gondolta, ásóját a földbe vágva – már minden eldőlt."

Másnap reggeli után Juro félrevonta barátját, és visszaadta a hajgyűrűt. Beszél a leánnyal, minden a megbeszélés szerint történik.

Estefelé, mikor már besötétedett, a Kántorka megjelent a malomban, fehér homlokpánttal, úrvacsorai ruhájában. Hanzo fogadta, megkérdezte, mi járatban van. A lány azt felelte, a Mesterrel akar beszélni.

– A molnár én vagyok. – A legényeket félretolva, a Mester a Kántorka elé lépett, fekete kabátban, háromszögletű kalapjában, viaszfehér arccal. – Mit akarsz?

A Kántorka félelem nélkül pillantott rá.

– Add ki a legényemet! – válaszolta határozottan.

– A te legényedet? – A molnár nevetett. Olyan volt a nevetése, mint valami gonosz kecskebak mekegése. – Nem ismerem a legényedet.

– Krabat az – mondta a Kántorka -, akit szeretek.

– Krabat? – A Mester igyekezett megfélemlíteni. – Ismered egyáltalán? Képes vagy arra, hogy

kiválaszd a többi legény közül?

– Ismerem – állította a Kántorka.

– Ezt bárki mondhatja! – A Mester a legényekhez fordult. – Menjetek be a Fekete Kamrába, álljatok föl egy sorba, és ne mocsanjatok!

Krabat azt várta, hogy majd varjúvá változtatja őket.

Andrusch és Staschko között állt.

– Maradjatok ott, ahol vagytok, és senki meg ne mukkanjon! Te se, Krabat! Az első szavadra meghal a leány! – A Mester fekete kendőt vett elő a mellényzsebéből, bekötötte a Kántorka szemét, aztán bevezette. – Ha meg tudod mutatni a legényedet, akkor viheted!

Krabat megrémült, erre nem számított. Most hogyan segítsen a lánynak? Itt még a hajgyűrű sem használ!

A Kántorka ellépkedett a legények sora előtt egyszer, kétszer. Krabat alig bírta állni a lábán. Érezte, az élete véget ért! És a Kántorkáé is! Félelem fogta el, olyan félelem, amilyent még sohasem érzett. "Én vagyok az oka... – villant át az agyán –, hogy meg kell halnia. Az én bűnöm..."

Aztán vége lett.

A Kántorka harmadszor is végiglépdelt a legények előtt és Krabatra mutatott.

– Ő az – mondta.

– Biztos vagy benne?

– Igen.

És ezzel minden eldőlt.

A Mester a Kántorkához lépett, és leoldozta szeméről a kendőt.

– Szabad vagy.

Ezzel a falnak tántorodott. A legények csak álltak, mintha jéggé dermedtek volna.

– Hozzátok le a holmitokat a padlásról, és menjetek Schwarzkollmba! – mondta Juro. – Ott megalhattok a kocsmá padlásán!

A molnárlegények kiosontak a kamrából. Mindannyian tudták, hogy a Mester nem éri meg újév napját. Éjfélkor meg kell halnia, a malom pedig porig ég.

A ferde nyakú Merten megszorította Krabat kezét.

– Megbosszultad Michalt és Tondát meg a többieket.

Krabat egy szót sem bírta szólni, mintha megkövült volna. Akkor a Kántorka a vállára tette kezét, és beburkolta gyapjú vállkendőjébe. Meleg és puha volt a kendő, mint egy védőburok.

– Menjünk, Krabat.

Krabat hagyta, hogy a lány kivezesse a malomból, át a szurdokon, Schwarzkollm felé.

– Mondd, Kántorka, hogyan ismertél fel? – kérdezte, amikor a fák között már itt is, ott is látni lehetett a falu fényeit.

– Megéreztem, hogy félsz, hogy féltesz – mondta a lány. – Erről ismertem rád.

Ahogy a házak felé lépkedtek, szállingózni kezdett a hó, könnyű, finom pelyhekben, mintha csak liszt hullana rájuk valami óriás szitából.

